NAJER FOLKSBLAT
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

פרייז 20 גראשען

12 זייטען

נייעס פאלקסבלאט

№ 70 | Łódź, Niedziela, 22 marca 1936 | אדרעס: לאדז, פעטריקאווער 21 טעל. 224-71 Adres: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. poczt. 106. | לאדז, זונטאג פ' ויקרא כ"ח אדר תרצ"ו | 14-טער יאהרגאנג

סיים אנגענומען די שחיטה-גזירה

רעגירונגס-אויסבעסערונג אנגענומען מיט 84 שטימען געגען 77. — ווירדיגע ארויסטרעטונגען פון די יודישע דעפוטאטען. — גיפטיגע העץ-רעדעס פון די אויטארען פון געזעץ-פראיעקט

ווארשא, 21. (טעלעפאניש)

די פרייטאג'דיגע זיצונג פון סיים, וועלכע איז ערווארט געווארען מיט אזא שפאנונג האט זיך אנ-געהויבען 15 מינוט נאך 4. פריהער זענען בעטראכט געווארען א גאנצע רייה קלענערע פראגען, א רייה נייע געזעצען, וואס די רעגירונג אדער דעפוטאטען האבען איינגעטראגען. דאס האט אפגענומען א שעה צייט; אלע נייע געזעץ-פראיעקטען זענען אי-בערגעשיקט געווארען אין פערשידענע קאמיסיעס.

האלב 6 א זייגער איז דער סיים צוגעטרעטען צו דער שחיטה-פראגע.

די שפאנונג אין זאל איז אן'אויסערגעוועהנליכע. די גאלעריע איז פול געפאקט קאפ אויף קאפ, די זשורנאליסטען-לאזשע דאס זעלבע. די לאזשעס פון די מיניסטאריען זענען פול בעזעצט מיט מיניסטארען, וויצע-מיניסטארען, דעפארטאמענט-דירעקטארען און וויצע-דירעקטארען א. ד. ג.ל. אזוי אז דארטען קאן קיין שפילקע זיך נישט אריינשטעצען.

ס'ווערט איינגעלאדען צום מארשאלעק טיש דער פארזיצער פון דער אדמיניסטראציע-קאמיסיע דיר; די טריבונע פערנעמט דער רעפערענט פון דער אדמיניסטראציע-קאמיסיע דעפוטאט פולאלאוו-סקי.

לויט צום ערשטען רעפערענט, דעפ. דודזינ-סקי, וועלכער האט געשריבען מיט עם-הארצות'ן און איז געווען פול מיט גיפט און האס צו דער יודישער בעפעלקערונג, האט דער נייער סעפערענט געערדערט מעגליך, ארומגעארבעט די רעגירונגס-אויסבעסערונגען צוזאמען מיט די ענדערונגען, וואס די קאמיסיע האט אין זיי אריינגעבראכט.

די הויפט-אויסבעסערונג, וועלכע די רעגירונג האט אריינגעפיהרט אין פראיעקט, און דער ארטי-קעל 5, וועלכער זאגט פאר אן'ערלויבניש אויף דער ריטועלער שחיטה, אין די ראהמען פון די פאקטישע קאנסומציע-בעדערפענישען פון די יודען, קאראי-מער און מוסולמענער, די קאמיסיע האט דערצו נאך צוגעגעבען די ערלויבניש אויף ריטועלע שחיטה פאר עקספארט-בעדערפענישען.

דער צוועק פון דעם געזעץ — זאגט דער רעפער-רענט, איז — אפצושאפען דעם פלייש-קאהאל, וועל-כער עקזיסטירט איצט פאקטיש דורכדעם, וואס אויס-מטעם, א חוץ אין דיסטריקט-פראווינצען, ווערט איצט אויסגעהונגערט די ריטועלע שחיטה.

ערלויבענדיג די ריטועלע שחיטה אויסשליסליך נאר פאר יודען, קאראאימער און מוסולמענער, פירט אין דאס געזעץ א וויכטיגע פארשריפט, אז דאס כשר'ע פלייש טאר זיך נישט געפינען אינם אלגע-מיינעם פליישראהמען, די דאזיגע פארשריפט שיצט די קריסטליכע בעפעלקערונג פאר טראגען די קאס-טען פון דער ריטועלער שחיטה.

א חוץ דעם האט די קאמיסיע אנגענומען צום ארטיקעל 5 אן'אויסבעסערונג, וואס גיט דאס רעכט די זעלבסטפערוואלטונגען פערוועהרען איינצופיהרען די ריטועלע שחיטה דארט, וואו די צאהל יודען איז נישט גרעסער פון 15 פראצענט.

די קאמיסיע האט דאן געמאכט א וויכטיגע ענדערונג, איינפיהרענדיג א שטייער פון 10 גר. פון יעדען קילא לעבעדיגע וואג פון די בהמות, וואס גע-הערען אין כשר'ע שחיטה.

לסוף האט אויך די קאמיסיע בעשלאסען, אז פאר דער כשר'ער שחיטה מוזען די בהמות געקויפט ווערען נאר אויף די עפענטליכע מערק דירעקט פונם לאנדווירט.

און אין סך-הכל האט דער רעפערענט פאר-געלעגט אנצונעהמען דאס געזעץ מיט אלע אויסבעסע-רונגען.

די גאנצע רעדע פון רעפערענט האט געדויערט סך-הכל 15 מינוט, ווען ער האט געענדיגט, האט קיינער נישט אפלאדירט. ער איז שטיל אראפ פון דער טריבונע, און זיין ארט האט פערנומען

דער אגראר-מיניסטער פאניאטאווסקי

וועלכער האט געפאדערט אפצואווארפען די לעצטע דריי אויסבעסערונגען פון דער קאמיסיע, וואס פיהרען איין א שטייער אויף כשר פלייש און מאכען אוממעגליך דעם פרייען איינקויף פון פיה פאר דער כשר'ער שחיטה. וואס שייך דער אויסבעסערונג וועגען דעם רעכט פון די שטעט מיט א יודישער בע-פעלקערונג נישט גרעסער פון 15 פראצענט אפצו-שאפען די יודישע שחיטה, לויט פאר דער מיניס-טער צו פארהערן אזוי, אז נאר שטעט מיט ווייניגער ווי 3 פראצענט יודען, זאלען קענען אפשאפען אינ-גאנצען די שחיטה. דערביי זאל דער ראיאנער בעשלוס פון די זעלבסטפערוואלטונגען מוזען בעשטעטיגט ווערען דורכ'ן וואיעוואדע.

דער מיניסטער בעגרינדעט זעהר אויספיהרליך די נעגאטיווע שטעלונג פון דער רעגירונג צו די אויסבעסער-רונגען פון דער קאמיסיע. צוו. אגר. זאגט ער, אז עס איז לחלוטין נישט ריכטיג אוממעגליך צו מאכען דעם איינקויף פון בהמות פאר דער כשר'ער שחיטה פון אזא ליפעראנט, וועלכער קאן זיין פאר'ן שעכטען הויז דער געוויינשענעטער און פאסיגסטער. לאמיר זאגען, אז אין א שטעטעל, וואו יודען האבען מילך-קיה, וועלען זיי די דאזיגע בהמות נישט קאנען פער-קויפען פאר דער כשר'ער שחיטה, נאר מען וועט מוזען זוכען א פרייער א פראהענטעט, וואס זאל קוי-פען די יודישע קיה, כדי זי דערנאך צו פערקויפען דעם יודישען קצב.

דאס וואלט געווען א פאלשטענדיג נישט-בע-רעכטיגטע בעגרענצונג פאר א געוויסער קאטעגא-ריע בירגער פון דער מלוכה. זאל מען נאך דערצו וועלען איינפיהרען א רעגיסטראציע און בעשייניגונ-גען פון יעדער טראנזאקציע, וואלט זיך געשאפען א נייער ביוראקראטישער אפאראט, ווייל אין יעדער שטאט מיט א בהמות-מארק וואלט מען געמוזט אויסהאלטען כאטש איין בעאמטען, און דערויף האבען די אויפזיכטס-קאמיסיעס פון די מערק נישט קיין בודזשעט. מען וואלט, אלזא, געמוזט איינפיה-רען נייע אפצאהלען, וואס עס וואלט בלויז דערפיהרט צו א פערגרעסערונג פון דעם פרייזען - אנטגערשיד צווישען דעם פראדוצענט און קאנסומענט. אגב, וואלט אויסגעקומען, אז מען וואלט געמוזט פיהרען די בהמה ערשט פון א דארף אדער קליין שטעטעל אין די גרויסע שטעט, וואו עס איז פאראן א צענ-טראלער מארק, וועלכער רעגיסטרירט די טראנזאק-ציעס, און דאן ערשט זי צוריקפיהרען אויפ'ן ארט, וואו זי דארף געשאכטען ווערען. דער פועל יוצא וואלט געווען, אז עס וואלט זיך אנטגעהויבען א האנ-דעל מיט „שוויאדעצטוועס" פון די מערקקאמיסיעס מיר קענען שוין, לייכטער, נישט פון איין געביט פון

(ווייטער זעה 3-טע זייט)

טאג - טעגליך

קיינער נישט צופרידען

מארגען דענען די זעגען פון דער ענגלישער פאליטיק. א דאנק מיניסטער אידענ'ס בעמיהונגען איז אין לאנדאן געקומען צו א הסכם צווישען די לאקארנא-מלוכות וועגען דער טאקטיק, וואס דארף אנגעווענדעט ווערען לגבי דייטשלאנד אין שייכות מיט דער מיליטערישער בעזעצונג פון דער אויבער-רהיין-סטרעפע. פראנקרייך האט געמוזט נאכגעבען די ענגלישע פאדערונגען. זי האט געמוזט איינ-געהען אויף קאמפראמיסען. איצט ווייזט זיך ארויס, אז קיינער פון די אמייסטען פעראינטערעסירטע צדדים — פראנקרייך און דייטשלאנד — זענען נישט צופרידען. מען גלויבט נישט אין פראנקרייך אז די ענגלישע טאקטיק זאל ברענגען גוטע רע-זולטאטען און מען נעהמט זיך יודער זארגען וועגען מארגענדיגען טאג. די הויפט-פעראיבטע-רעסירונג אין פראנקרייך איז איצט געווענדעט אויף די פראגען פון דער פראנצויזישער פערטיידי-גונג. מען האט הארט די לאגע פאר זעהר ערנסט און מען רעכענט זיך מיט דעם פאקט, אז עס קען אויסקומען זיך צו פערלאזען נאר אויף די איי-גענע מיליטערישע כחות. האט טאקע דער פראנ-צויזישער פארלאמענט בעשטימט נאך 6 מיליארד פראנק אויף בעוואפנונגען.

עס איז אבער א טעות צו גלויבען, אז אין בערלין איז מען טאקע יא ענטציקט פון דער ענג-לישער פאליטיק אין דער לאקארנא-פראגע. דייטש-לאנד האט נאך ביז-איצט נישט געגעבען קיין ענט-פער אויף דעם מעמאראנדום פון די לאקארנא-מלוכות און ס'איז בכלל נישט בעוואוסט, ווען אזא ענטפער וועט קומען. הגם פון געוויסע קריי-זען ווייזט מען אן, אז היטלער וועט זיך אנכאפען אין דעם פארשלאג פון אן'אינטערנאציאנאלער קאנ-פערענץ, אויף וועלכער, ווי עס איז בעוואוסט, עס דארפען אויך בעטראכט ווערען ווירטשאפט-ליכע פראגען.

דערווייל זענען די בעראטונגען פון פעלקער-ליגע-ראט איבערגעריסען געווארען ביז מאנטאג, ווען דער ראט וועט זיך ארויסזאגען וועגען די עמפעהלונגען פון די לאקארנא-מלוכות. זאל ביז דאן נישט זיין נאך קיין ענטפער פון דייטשלאנד, וועט דער ראט, העכסטוואהרשיינליך, נעהמען א בעשלוס וועגען איבערשיקען דעם ענין אין אינ-טערנאציאנאלען טריבונאל אין האאג און צו די פריהערדיגע „פעראורטיילונגען" פון דייטשלאנד וועט צוקומען נאך איינע.

אבער צי וועט דאס עפיס ענדערן אין דער לאגע.

ש.

אונזער ווארט

„נאכ'ן נצחון"

דאס בארמהערציגקייטס-געפיהל פון דער דע-פוטאטין פרוי פריסטאר האט אפגעהאלטען א פול-שטענדיגען נצחון.

בעזיגט האט די אידעע צוליב וועלכער דער גאנצער פערביסענער „הומאניטארער" קאמף געגען דער יודישער שחיטה איז צופלאקערט געווארען, די אידעע ארויסצושטויסען יודען פון דעם פלייש-האנדעל.

דאס איז געווען דער איינציגער מאטיוו פון דער גאנצער קאמפאניע, וואס איז געפיהרט גע-ווארען געגען דער יודישער שחיטה. און אין נא-מען פון דעם דאזיגען „הומאניטארען", נאבעלען אידעאל — אין אידעאל צו בערויבען טויזענדער יודען פון זייער עקזיסטענץ-מעגליכקייט, [illegible] מען דאס געווארפען ליגנערישע בעשולדיגונגען אויף דער יודישען רעליגיע, בעליידיגט די רעליגיעזע געפיהלען פון יודישען פאלק אין דער גאנצער וועלט, דוקא געוואלט שטעמפלען די יודישע שחיטה אלס [illegible], און אין גאנצען לאנד געגאנ-גען אויף דער האנד די ענדעקעס אין זייער הע-צערישער אנטי-יודישער אגיטאציע.

די יודישע שחיטה — אויף ווייפיל עס האנ-דעלט זיך אין געברויך פאר דער יודישער בעפעל-קערונג, — איז נישט פערוועהרט געווארען. מיר וועלען אבער קייבעם דערפאר קיין דאנק נישט שול-דיג און מיר בעטראכטען עס נישט פאר קיין חסד אדער טובה. להיפוך, מיט דער גאנצער קא-טעגארישקייט מוז פעסטגעשטעלט ווערען, אז דאס שחיטה-געזעץ, ווי עס איז אנגענומען געווארען אין סיים, איז אן'אדורכבריך אין דער יודישער גלייכ-בערעכטיגונג אין פוילען, איז א בעגרענצונג פון אונזערע רעכט אלס מענשען און בירגער.

די דעפוטאטען, וואס האבען אין סיים פער-גאסען אזעלכע טרעהרען צוליב דעם, וואס מען „צווינגט" זיי צו עסען פון יודישער שחיטה, האבען דאך געהאט אן'עצה צו עסען פון נישט-יודישער שחיטה. צי איז דען נישט מעגליך צו פערזארגען די פוילישע בעפעלקערונג מיט „כשר" פלייש פון דעם בעטויבונגס-סיסטעם, אז מען האט ערשט געמוזט איינפיהרען א ספעציעלען נומערוס-קלויזוס אין די שחט-הייזער?

דאס „געטא", וואס מען פיהרט איין אין דער פלייש-בראנזשע קען דעריבער די יודישע בעפעל-קערונג אנדערש נישט בעטראכטען נאר ווי אן-אטענטאט אויף דער יודישער גלייכבערעכטיגונג.

ק.

בלב קרוע ומורתח אנו מודיעים על פטירת התורני החסיד וישר באדם המצוין במדותיו

נ"ע ר' אשר מנחם מענדל בריסטאווסקי

בנו של החסיד ר' שמואל דוד סופר ז"ל ונכדו של החסיד ר' יעקב סופר ז"ל חותנו של הרה"ג הר' פינטשא לוריא שליט"א דומ"ץ בלאדז

בשנת הע"ז לימי חייו.

הלויתו למנוחת עולמים תהי' היום ביום א', פ' ויקרא בשעה 1 אחה"צ ממעונו בזשעזשינער 9.

משפחתו המתאבלת.

הייטע זונטאג, דעם 22 מערץ פינקטליך 3 א זייגער נאכמ. קומט פאר אויפ'ן בית-החיים א הזכרה און די ענטהילונג פון דער מצבה פון אונזער נישט-פערגעסליכען

נ"ע יהושע סקאווסקי

ווענען ווא-ס עס טיילען מיט

פרוי און זיהן.

דעם 29 און 31־טען מערץ אויך דעם 1־טען אַפּריל וועט גאַנץ לאָדז אַנטיילנעהמען אין דער

אויסערגעוועהנליכער זאַמלונג אויף פּסח לטובת די אָרימסטע

אַ בשורה טובה פאַר דער לאָדזער יוד. בעפעלקערונג

עכט אָריגינעלע

ארץ־ישראל־וויין אויף פּסח

פון די נייע יודישע ישיבות פון די אויסגעצייכנעטע בעסטע קוואַליטעטען מיט דער שוץ־מאַרקע „קרית ענבים“
האָט שוין אימפּאָרטירט קיין פּוילען

די קראָקאָווער אימפּאָרט־געזעלשאַפט א. ...

„Zjednoczenie Importerów Win“

און געפינט זיך אין פערקויף אין לאָדז אין די בעסטע וויין־האַנדלונגען
בעמערקונג: גיט אַכטונג אויף די שוץ־מאַרקע „Kiriat Anawim“
1% פון אומזאַץ איז בעשטימט לטובת קרן קימת לישראל.

ליקווידאַציע־פּערקויף ! | זעלטענע ! זעלטענע געלעגענהייט | אײנקויפס־געלעגענהייט !

צוליב

ליקווידאַציע

פערקויפט אויס דאָס בעקאַנטע טוך־ און קאָרט־געשעפט פון

H. WŁOSKI

לאָדז, 3 נאָוואָמיעסקאַ 3

טעל. 114-92, פּראָנט, 2־טער שטאָק

צום איצטיגען פריהלינג און זומער־סעזאָן די בעסטע הערן און דאַמען שטאָפען אויף פּאַלטענס און אַנציגער פון בילליגער, טאָמאַשאָווער און אַנדערע פאַבריקען

נוצט אויס די געלעגענהייט | צו ליקווידאַציע־פּרייזען ! | קומט און איבערצייגט אייך

הזכרה

היינט, זונטאָג, ד. 22 מערץ ד. י. 10.30 פאַרמ. קומט פאָר אין דער סינאַגאָגע פון דער געז. „לינת החולים“ פּאָלודניאָווע 19 אַ הזכרה נאָך אונזער לאַנגיעהריגען דאָקטאָר פון אַמבולאַטאָריום נ״ע

ד״ר סאַלאָמאָן ראַבינזאָן בערגאַרד

אַלע מיטגלידער פון דער געזעלשאַפט, קאָלעגען־דאָקטוירים, קרובים און בעקאַנטע ווערן געבעטען צו קומען.

די פערוואַלטונג און דאָקטוירים־קאָלעגיום פון דער געז. „לינת החולים“ אין לאָדז.
פּאָלודניאָווע 19.

היינט זונטאָג, דעם 22 ד. ח. ... ליך 3 נאָכמיטאָג קומט פאָר צום ערשטען ... די אַלגעמיינע

גענעראַל־פערזאַמלונג

מיט פאָלגענדער טאָג־אָרדנונג: 1) ערעפנונג, 2) וואַהלען פון אַ פּרעזידיום, 3) בעשטעטיגען דעם אַלגעמיינעם בעריכט פון יאָהר 1935/36, 4) בעריכט פון דער רעוויזיאָנס־קאָמיסיע, בעשטעטיגען דעם בודזשעט אויפן יאָהר 1936/37, 6) וואַהלען פון אַ פערוואַלטונג און רעוויזיאָנס־קאָמיסיע און 7) פרייע פאָרשלאָגען.

בעמערקונג: אויבפאַלס עס וועט ניט ערשיינען די גענוגענדע צאָהל מיטגלידער אין ערשטען טערמין, קומט פאָר די אַלגעמיינע זאַמלונג צום צווייטען טערמין, דעמזעלבען טאָג, 6 אַ זייגער נאָכמיטאָג און וועט גילטיג זיין ביי יעדער צאָהל מיטגלידער.

די פערוואַלטונג פון „בית יתומים“ זגערזשער ...

נאָך לאַנגע שווערע ליידען איז געשטאָרבען מיין ליבער מאַן, אונזער טייערער זוהן, ברודער און שוואָגער

נ״ע ישראל משה
ב״ר שלמה פנחס הכהן ג״י

געליבטער

אין בליהענדען עלטער פון 34 יאָהר.
די לוי׳ קומט פאָר היינט, זונטאָג ד. 22 מערץ 1936, 2.30 נאָכמ. פון טהרה־הויז. וועגען וואָס עס טיילען מיט אין גרויס צער
די טיפגעטרויערטע פאַמיליע

וויכטיג
צום זומער־סעזאָן !
וועט ס׳וויל טראָגען

הויזען

לויט דער לעצטער פּאַריזער מאָדע, זאָל זיך ווענדען נאָר צום ערשט־קלאַסיגען ספּעציאַליסט פון הויזן, וועלכער איז צוריקגעקומען פון פּאַריז

B. Fajwlewicz

אַל. 1 מאַי 2, פראָנט, 1 שטאָק

ערמעסיגטע פרייזען !
קומט און איבערצייגט אייך !

צו דער פייערליכער ערעפנונג פון נייעם לאָקאַל־אַמבולאַטאָריום ביים פאַראיין „לינת משמרים“ וועלכע קומט פאָר היינט זונטאָג, דעם 22־טן מערץ אויף וויסאָצקאַ 21, ווינשען מיר דעם חשובן פּרעזעס ה׳

בנימין שער

נאָך לאַנגע, לאַנגע יאָהרען פון פּראָדוקטיווער אַרבייט לטובת דער אָרימער יודישער בעפעלקערונג אין לאָדז.
יעקב גוטמאַן און פאַמיליע
נאָוואָמיעסקאַ 12

Dr. med.

M. TAUBENHAUS

ספּעציאַליסט
פאַר אקושעריע און פרויען־קראַנקהייטען
פערהיטונג געגען שוואַנגערשאַפט
זגערזשער 11, טעלעפאָן 246-09
נעהמט אָן פון 4—8 אָוונט.

בּרוך הבא !

די ליטווישע מצות מיט׳ן מצה־מעהל זעבען דאָ !

העל, שיין, טרוקען, פון לוקסוסאָווע מעהל מיט אַ הכשר פון ראַבינאַט כשר לחג הפסח אפילו למהדרין מן המהדרין צו בעקומען צו מעסיגע פּרייזען אין דער בעוואוסטער שפּייז־פירמע

ה. פּיאָטרקאָווסקי

סטאַרי רינעק 10, טעל. 152-54 און 220-92.

קמח של פּסח

תחת השגחת הראַבינאַט דפה לאָדז !

די איינציגע מיהל אויף לאָדז איז שוין גע׳כשר׳ט אונטער דער שטרענגער אויפזיכט פון היגען ראַבינאַט. אונזערע ג. קונדען וועלען זיך ווידער איבערצייגען, אַז דאָס שענסטע און בעסטע זעקעל מעהל אויף מצות בעקומט מען נאָר ביי דער פירמע

„עלעקטראָמליך“

לאָדז, זאַקאָנטנאַ 47, טעל. 147-40

וועלכע איז פעראַנטוואָרטליך פאַר די רייעלע און פּינקטליכע ליפערונג. פערקויפט אייך ניט אויף די פּראָווינצער מציאות, וואָס שטעלען אייך צו מעהלען, וואָס אויף חמץ קען עס ניט גילטען פאַר גריזען־מעהל און פאַר דעם גראָשען בילליגער ביים איינקויף דערלענט איהר מעהר ביי דעם מצות־פערקויף. נאָר קומט שוין און בעשטעלט פערזענליך אָדער דורך טעל. 147-40.
די איינציגע מיהל שוין גע׳כשר׳ט.
בעמערקונג: די ליפערונג פאַר דער פּראָווינץ קומען מיר נאָך די פערלאַנגען פון קויפער. מיט אַכטונג

Firma **„Elektromłyn“**
Łódź, Zakątna 47, tel. 147-40.

דער בעוואוסטער

פּענסיאָנאַט „וויינגאָט“
קאַלומנאַ

לובעלסקאַ־גאַס 15, טעלעפאָן 13

מאַכט בעקאַנט. דאָס עס ווערען אָנגענומען

בעשטעלונגען אויף פּסח

ערשטקלאַסיג איינגעריכטעט מיט אַלע מאָדערנע בעקוועמליכקייטען. שטרענג כשר
בעמערקונג: עס איז זעהר נויטווענדיג צייטליך צו בעשטעלען אויף פּסח.

געדענקט, שטשעשליווי

ביי
אַ גרויסער אויסוואַהל פון
אָריגינעלע בילליגער און טאָמאַשאָווער סחורות
אויף אַנציגער און פּאַלטענס
פון די בעסטע קוואַליטעטען ווי אויך פּערשידענע רעשטען

מיט 30% בילליגער

קומט און איבערצייגט אייך !

R. Szczęśliwy

לאָדז, 5 נאָוואָמיעסקאַ 5

טעל. 156-09.
געדענקט פּראָנט II שטאָק.

פאַר גאַרד,
ביזשוטעריע
און לאָמבאַרד־סוויטעס
צאָהלט די העכסטע פּרייזע
אייזידאָר פּיאַלקאַ
פּיעטריקאָווער 7.

Dr. med.

M. GLAZER

ספּעציאַליסט פאַר הויט־ און ווענערישע קראַנקהייטען
ZACHODNIA 64, tel. 185-49.
נעהמט אָן פון 12—2 מיטאָג און פון 7 ביז 8.30 אָוונד.
זונטאָג און חגאות פון 10—12 בייטאָג.

Dr. med.

A. STILLER

אינערליכע קראַנקהייטען
נעהמט אָן פון 4—8
פּילסודסקיעגאָ 15,
טעל. 206-75. פּראָנט, 2. שטאָק

וואָך מיט פרעמדע

אַלט־אויסגעבאַקענע מצות !

דערמיט מאַך איך בעקאַנט דער יודישער בעפעלקערונג, אַז די גוט־בעקאַנטע נייעסטע מעכאַנישע בעקעריי פון

מרדכי יעלען

אַל. קאָשטשושקי 11

פיליע פּיעטריקאָווער 24, טעל. 173-46
האָט שוין אָנגעהויבען צו באַקן איהרע גוט־בעקאַנטע פון יעדען יאָהר

שטרענג כשר׳ע מצות

אין דער שענסטער בעקעריי פון אַלע לאָדזער מצה־בעקערייען און געפינט זיך אונטער דער השגחה

פון יאַנאָווער רב.

די ג׳ קונדשאַפט ווערט געבעטען צו ווענדען זיך וואָס פריהער מיט די בעשטעלונגען, כדי צו קענען אַלעמען צופרידענשטעלען. רעדוצירטע פּרייזען !
פּרימאַ מצה־מעהל אויף הורט און דעטייל !
קומט און איבערצייגט אייך !

PENSJONAT Bornsztajna
„Belweder“
w Kolumnie

טיילט מיט די ג׳ געסט, אַז עס איז איבערגעטראָגען געוואָרען אויף פּאַלאַצאָווע גאַס 9/11, טעל. 16 און געפינט זיך אין אַ שעהנעם, גרויסען, סאָסנאָווע וואַלד. עמפּפעהלט גרויסע, שעהנע, זוניגע צימערען מיט פליסיג וואַסער און אַלע בעקוועמליכקייטען. מיט אַכטונג

באָרנשטיין, פּענס. „בעלוועדער“ קאָלומנאַ
אינפאָרמאַציעס, לאָדז, אַלעע 1־טער מאַי 16.
ס׳ווערען שוין אָנגענומען געסט אויף פּסח.

אַמבולאַטאָריום „לינת משמרים“ פּילסודסקיעגאָ — 21 —

בעקאַנטמאַכונג

היינט זונטאָג, 7 אַ זייגער אָוונד קומט פאָר די

פייערליכע ערעפנונג
פון דעם נייעם לאָקאַל
אַמבולאַטאָריום

פּילסודסקיעגאָ 21.
צו וועלכער עס ווערן איינגעלאַדען אַלע מיטגלידער און סימפּאַטיקער פון אונזער אינסטיטוציע. מיט אַכטונג
די פערוואַלטונג.

נאָך קורצע און שווערע ליידען איז אין בליהענדען עלטער פון 25 יאָהר געשטאָרבען

נ״ע טאָלאַ מאַראָוויטש

(פון דער היים ראָזענצווייג)
די לויה קומט פאָר היינט, זונטאָג, ד. 22 ד. ח. 12 אַ זייגער מיטאָג פון טהרה־הויז. וועגען וואָס עס טיילען מיט די אין טיפען טרויער פערבליבענע
מאַן, זוהן, עלטערן און ברודער.

וויכטיג פאַר
שרייבמאַטעריאַלען־הורטאָווניקעס !

די גראַפישע אַנשטאַלט

י. קוטאָס

זשעראָמסקיעגאָ 27
פערקויפט קובאַרקים בלוי 4.25 זל. און קאַלירטע 8.50 זל.

פּענסיאָנאַט

„NICEA“

אין קאַלומנאַ,
פּיעטריקאָווער 7/9
נעמט אָן בעשטעלונגען אויף פּסח
שטרענג כשר !
אינפאָרמאַציעס אויפ׳ן אָרט.
צו זעהר מעסיגע פּרייזען.
געדענקט דעם אַדרעס !
אינפאָרמ. אין לאָדז: ה. פּערלשטיין, פּילסודסקיעגאָ 47, מאַביל־געשעפט.

ערשטע קוועלע
פון אַלע

שניידער־צודאַטן

צו קאָנקורענץ־פּרייזען

הורט און דעטייל !

פּולנאָצנאַ 5.

אויערן, נאָז און האַלז קליניק

מיט בעטען פון Dr.

Z. Rakowski

פּיעטריקאָווער 67. טעל. 127-81
נעהמט אָן שטענדיגע קראַנקע (צוועקס אָפּעראַציע א. אַז. וו. ווי אויך אַמבולאַטאָרישע פון 9-2 און פון 4-8 אָוונט.
ביי דער קליניק איז טעטיג

אָרענטגען־קאַבינעט

פאַר דורכלייכטונגען און אַלערליי פאָטאָגראַפיעס

אין אלע לענדער פון דער וועלט
אויסער דייטשלאנד — עקזיסטירט יוד. שחיטה
ערקלערט דעפוטאט הרב רובינשטיין אין סיים

(המשך פון דער 1־טער זייט)

ווירטשאפטליכען לעבען די פאטאלע פאלגען פון א צו גרויסער איינגעריפענישען. איך מוז ליידער פעסטשטעלען, אז אין דער תקופה ווען די מלוכה'שע תבואה געשטאלטען האבען געמאכט איינקויפען אין מען האט געמאכט א געוויסע פריוויליגיע פאר די איינקויפען ביי די קאאפעראטיווען, האט מען אויך מיט די האזיגע בעשייניגונגען געהאנדעלט.

דער מיניסטער מאטיווירט דאן פארוואס די רעגירונג איז געגען דעם 10־גראשענדיגען שטייער פון דער כשר'ער שחיטה.

אויב, זאגט ער, די שעכטהייזער וועלען איינגעגיבען, אז זיי דארפען נעהמען פון דער כשר'ער שחיטה א גרעסערן אפצאהל ווייל זי דויערט לענגער, וועלען זיי דאס קאנען טאן, הויז מזה, וועט די כשר'ע שחיטה זיין בעלאסטעט מיט די אפצאהלען, וואס זענען פערבונדען מיט דער פארגעזעהענער קאנצעסיאנירונג פון די כשר'ע יאטקעס. עס איז אבער נישטא קיין שום יסוד ארויפצולעגען אנ'אלגעמיינעם אפצאהל אויף די בהמות, וואס זענען בעשטימט פאר דער כשר'ער שחיטה. ווי עס ווייזט די פראקטיק, וואלט אלץ אויסגעגאנגען צו דער קעשענע פונם לאנדווירט, ווי אזוי וועט מען, אגב, קאנען אונטערשיידען, צי עס קויפט עמיץ די בהמה פאר דער כשר'ער שחיטה, אדער נישט? אפילו ווען מען וואלט זיך פארגעשטעלט, אז די דאזיגע בהמות וועלען איינגעקויפט ווערען דורך אנדערע מענשען, וועלען זיי שוין אין דאזיגען שפיל אויף א פערבילי־גערונג פון פרייז פון דער בהמה, זיך פעראייניגען אינם נאמען פון זייערע שותפות'דיגע אינטערעסען, און דער רעזולטאט וועט זיין, אז דער לאנדווירט וועט ליידען דעם שאדען.

דער אפצאהל פון 10 גר. אויף א קילא לעבעדיגע וואג איז א ריזיגער, ווייל סך־הכל קאסט א קילא לעבעדיגע וואג פון 30 ביז 40 גראשען. הויז דעם וואלט זיך מיט אפצאהל געווען א ספעציעלער ביזנעוויליגער קלאפ געגען א טייל פון דער בעפעלקערונג, וואס מוז צוליב רעליגיעזע טעמים אנקומען צו א געוויסען פראדוקט.

בנוגע דעם פונקט וואס גיט דאס רעכט די שטעט מיט א יודישער בעפעלקערונג אונטער 15 פראצענט אפצושאפען איינצוגעצען די ריטועלע שחיטה, זעהט די רעגירונג דערין א געפאהר, אז איבערן גאנצען לאנד וועט זיך פונאנדערגיסען א כוואליע פון דער־באטען און פרובען אפצושאפען די שחיטה.

פונם שטאנדפונקט פון אלגעמיינער רוה אין דער מלוכה און פון רוהיגע בעציהונגען צווישען די בירגער פון פערשידענע אמונות, איז אזא דעמאגאגישע אגיטאציע נישט געוואונשען. הויז דעם וועט דאס פרעגען שאדען דער ווירטשאפט, ווייל פאר א צוועקמעסיגער רעגולירונג פונם פליישהאנדעל, איז נויטיג, אז די ריטועלע שחיטה זאל טראגען ווי ווייט מעגליך א לאקאלען כאראקטער און עס זאל נישט זיין קיין גרויסער אומזאץ מיט כשר פלייש איבערן גאנצען לאנד, וואראום אין אזא פאל וואלט שווער געווען פעסטצושטעלען אין יעדען בעזונדערן ארט, וויפיל כשר פלייש עס איז נויטיג פאר'ן פראקטישען בעדארף פון דער ארטיגער יודישער בעפעלקערונג.

דאגעגען האלט די רעגירונג, דאס מען דארף נעהמען אין אכט, אז אין די מערב־געגענדען איז פאראן זעהר א קליינער פראצענט יודען. לויט דער ציילונג פון יאהר 1921, איז אין פויזנער קאנט געווען א האלב פראצענט יודען און אין פאמערן 3 פראמיל יודען און לויט דער טענדענץ, וועט זייער צאהל דארט בעדייטענד נישט וואקסען, מען וועט דעריבער קאנען די פליישקאנסומציע פון דער יודישער בעפעלקערונג בעפרידיגען דורך א צופיהר פון די שכנות'דיגע וואיעוואדשאפטען, און אפשר וועלען גאר איינצעלנע געמיינדעס אין די מערב־וואיעוואדשאפטען גופא זיך גאר וועלען מאכען דערפון א הכנסה און זיי וועלען זיך ספעציאליזירען אויף דער כשר'ער שחיטה, בעזארגענדיג מיט פלייש די אנדערע געמיינדעס, אדער אפילו קיין אויסלאנד.

דער מיניסטער האלט, אז די ענטוויקלונגס־טענדענץ געהט אין דער ריכטונג, אז עס וועט וואס אמאל ווערען ווייניגער בשר־עסער.

ער פערהופט זיך דערביי אויף דעם ביישפיל פון דייטשלאנד, און גיט־איבער אנ'אינפארמאציע פון דער פוילישער אמבאסאדע אין בערלין, אז צוויי יודישע געמיינדעס אין בערלין האבען מסכים געווען אויף אנ'עלעקטרישע בעטויבונג פאר דער שחיטה און עס ווערען טאג־טעגליך געקוילעט 6—8 שטיק פיה אויף דעם אופן, די מעהרהייט פון די אנדערע יודישע געמיינדעס, נעמליך, די ארטאדאקסישע געמיינדעס, האבען דערצו נישט מסכים געווען, און פאר זיי ווערט געבראכט פלייש פון אויסלאנד.

מען דארף האפען, אז אויך ביי אונז וועלען די פערהעלטנישען זיך געשטאלטען ענליך ווי אין דייטשלאנד אין דעם פרט, און די דאזיגע ענטוויקלונג, וועלכע וועט נעהן פון די מעהר קולטורעלע מערב־געגענדען, וועט שטופענווייז ארומנעהמען גאנץ פוילען.

דערביי לענט פאר די רעגירונג צו ליזדערן דעם פונקט אזוי, אז נאר די שטעט, וואו עס איז נישטא מעהר ווי דריי פראצענט יודען וואלטען קאנען אויס־פיהרען א פולשטענדיגען שחיטה־פערבאט מיט דער הסכמה פון וואיעוואדע.

דער ערשטער אין דער דיסקוסיע ווערט אויס־גערופען

דער דעפ. הרב רובינשטיין

מיט פעסטע טריט נעהט ער ארויף אויף דער טריבונע. עס איז קענטיג, אז ער איז זעהר אויפגערעגט. ער זעהט אויס בלאס. די הענט ביי איהם ציטערן. מיט א פעסטער שטים טיילט ער מיט, אז ער וועט בלויז איבערליינענען א דעקלאראציע.

דעקלאראציע פון דעפ. רובינשטיין

אלס פארשטעהער פון דער יודישער אמונה — הייבט ער אן — שטעל איך פייערליך פעסט, אז די ריטועלע שחיטה איז א פונדאמענטאלע רעליגיעזע פארשריפט פון דער תורה, איינער פון די עיקרים אין דער תורה און אין תורה שבעל־פה, ווי אויך אין די מפרשים. דער ערשטער קאדיפיקאטאר, — דער רמב"ם, הייבט אן די הלכות שחיטה מיט פאלגענדע ווערטער: עס איז א חיוב געבאט פון דער תורה, אז יודען מעגען עסען נאר דאס פלייש, וואס איז גע־שאכטען געווארען לויט'ן יודישען דין... און די פארשריפט האבען יודען אפגעהיט אין משך פון טויזענדער יאהרען. און ביז צום הייטיגען טאג ווערט זי זארגפעלטיג אפגעהיט דורך מיליאנען יודען. דער פערבאט פון דער ריטועלער שחיטה וואלט מיינען א פערגוואלדיגונג פון געוויסען און פרייהייט פון דער אמונה און די בעגרעניצונג פון דער שחיטה וואס וואלט נאר געפיהרט צו דער פערקלענערונג פון דער מעגליכקייט צו פערזארגען די יודישע בעפעל־קערונג מיט כשר פלייש, בעדייט איינציטיג א בע־גרענצונג פון דער פרייהייט אויסצופיהרען די ריטועלע פארשריפטען.

דער הומאניטארער כאראקטער פון דער יודישער שחיטה איז אין איינקלאנג מיט די פארשריפטען וועגען צער־בעלי־חיים, מיט וועלכער עס ציכענט זיך אויס די עטיק פון יודאאיזם. א חוץ דעם האבען הונדערטער פון די אנגעזעהענסטע געלעהרטע פון פערשידענע לענדער פעסטגעשטעלט, אז די יודישע שחיטה ריהרט אויף א האר נישט אן די יסודות פון הומאניטאריזם.

דערביי פראטעסטיר איך אמפיעראליכסטען אין נאמען פון דער יודישער בעפעלקערונג געגען די פלפולים, מיט וועלכע מען שטעלט פאר די יודישע שחיטות אלס בארבארישע.

שטימען: קיינער האט דאס נישט געזאגט!

מארשאלעק: איך רוף אייך צו אָרדנונג פארן אויסדרוק „פלפולים”!

מיר ווארפען אפ דעם פארוואורף — זאגט ווייטער דעפ. רובינשטיין, — אלס א בעליידיגונג לגבי דער וויכדע פון אונזער אמונה. עס איז א ליגען, אז די ריטועלע שחיטה איז פערווארט אין אלע לענדער

איך שטעל פעסט, אז די ריטועלע שחיטה ווערט, אונטערן שוץ פון געזעץ, אויסגעפיהרט אין אלע לענדער פון דער וועלט, א חוץ דעם הייטיגען רייך, אין דער שווייץ און נארוועגיען, וואו די יודען האבען אחים א מינימאלען פראצענט פון דער בעפעל־קערונג. פוילען דארף זיך נעפינען אויף דער זייט פון יענע מלוכות, וועלכע גאראנטירען די בירגער־ליכע גלייכהייט און רעליגיעזע פרייהייט, און קאן נישט איינפיהרען קיין אויסנאהם־געזעצען, וואס וועלען ערשיטערן אונזער רעליגיעזע געוויסען און אונזער גלייכבערעכטיגונג.

דאס ארויפלעגען א ספעציעלען שטייער אויף כשר פלייש, דערמאנט אונז דעם טרויעריג־בעריהמטען „פיסקוס יודאיקוס” (יודישער שטייער) און אנדערע אפצאהלונגען פון דער יודישער רעליגיע, וואס זענען ארויפגעלעגט געווארען אויף יודען אין די טרויעריגע צייטען פון מיטעלאלטער. דעמאלט האבען יודען געמוזט צאהלען א ספעציעלען שטייער פאר דער „פריווילעגיע” צו האבען דאס רעכט אויס־צופיהרען די רעליגיעזע פארשריפטען.

דאס, וואס איהר ווילט איצט טאן, וועט שטעהן אין א סתירה צו די גאראנטירטע בירגער־רעכט, דאס וועט זיין א ברוך... (טומעל).

דער מארשאלעק ווארענט דעם רעדנער, אז ער וועט ביי איהם צונעהמען דאס ווארט.

דאס איז געגען אונזער רעליגיע און נאציאנאלער ווירדע און געגען אונזערע נאציאנאלע רעכט. דעם דאזיגען יאך פון גוואלט וועלען מיר טראגען מעהרדיג, מיר וועלען זיך נישט אפזאגען פון כשר פלייש. מיר וועלען זיך ליבערשט אפזאגען בכלל פון עסען פלייש.

אין סיים ווערט א טומעל, דער מארשאלעק דראהט ווידער מיט צונעהמען דאס ווארט. די שטימונג אין סיים ווערט א הייסע, א נערוועזע.

דעפ. רובינשטיין ענדיגט:

— דער ה' פרעמיער האט דא נישט לאנג פעסט־געשטעלט פון דער טריבונע, אז די רעכט, וואס זע־נען גאראנטירט אין דער קאנסטיטוציע פאר אלע שיכטען פון דער בעפעלקערונג, די רעכט צו דער־האלטען די איינגעארטען פון דער שפראך, מנהגים און אמונות, וועלען אפגעהיט ווערען.

מיר פארערן, אז די דאזיגע ערקלערונג זאל אויס־געפיהרט ווערען!

א שטארקען איינדרוק האט געמאכט די רעדע פון **סאנאקער פריץ, דעפ. מאראווסקי.**

דאס ערשטע מאל זינט ער איז דעפוטאט, איז ער פריטאג ארויסגעטרעטען מיט א רעדע, און דאס, וואס ער האט געזאגט, איז געווען אנ'איבערראשונג. ער האט געמאכט אנ'איינדרוק.

עס איז געקומען די צייט, — הייבט ער אן, — אז די דעפוטאטען זאלען זאגען דאס, וואס זיי טראכטען באמת. די דאזיגע רעכט ווערט זיי דאך גאראנ־טירט דורך דער קאנסטיטוציע. דאס, וואס עס זענען נישטא קיין פארטייען, בעשווערט טעכניש די אר־בייט פון פארלאמענט. עס האט אבער איין גרויסע מעלה: דער דעפוטאט קאן האבען א פרייע מיינונג. מיט דער צייט איז אבער אט דער געדאנק ענטשטאנ־טעט געווארען. מיר זעהען א דרוק אויף די דעפוטא־טען אין דער שחיטה־פראגע, און איך האלט, אז פון דער טריבונע דארפען ארויסגעזאגט ווערען אפשאר־לוט אומאפהענגיגע איבערצייגונגען.

דער פארשלאג פון פרוי פריסטאר, וואס איז אויסען הומאניטארע און ווירטשאפטליכע טעמים, האט די תכסיסים, וואס ער איז דיקטירט געווארען דורך טעמפיהלען און נערווען, און נישט — דורכ'ן פערשטאנד.

אויב מען וויל אפשאפען בארבאריזם לגבי בער־שטענישען — פארוואס רעדט מען נאר וועגען צער־בעלי־חיים אויף קיה און אקסען, פארוואס קוקט מען אריין נאר אין שעכטהויז. לאמיר פריהער א קוק טון אויף די באהנען און זיך דערמאנען אן צער־בעלי־חיים, ווען מיר וועלען דערזעהען ווי אזוי מען פיהרט דארט הינער און הענער. פדי דאס אפצושאר־פען, וואלט מען גארנישט געדארפט אנווענדען אזעל־כע אנשטרענגונגען, ווי ביים צער־בעלי־חיים איבער קיה אין שעכטהויז.

די רעגירונגס־אויסבעסערונגען האבען דעם נאנ־ציגען שנין א ביסעל ארונטערגעשליפען, מען האט דעם ענין ארויפגעפיהרט אויף א פלאטפארם, שוין נישט קיין רעליגיעזער, נאר אויף א ווירטשאפטליכער. די נישט־פאסיגע אופנים פון קוילען בהמות קאנען בעזייטיגט ווערען נישט דווקא דורך א געזעץ, נאר מיט דער הילף פון לאקאלע פערארדנונגען. דער

פראיעקט אין זיין איצטיגער פארם דארף א קלאפ טון אינם פלייש־מאנאפאל און א קארטעל דארף מען בעקעמפען, אלץ איינס — צי ער איז א יודי־שער, אדער א קאטוילישער. דעריבער האבען די רע־גירונגס־אויסבעסערונגען געגעבען דעם געזעץ די טע־העריטע פארמען.

אנ'אנדער זאך איז, אז דער מאמענט פון קאמף איז נישט געהעריג אויסגעקליבען געווארען צוליב דער ארימקייט פון דער דארפישער בעפעל־קערונג. דארף מען נישט ארויסרופען קיין עקא־נאמישע אויפטרייסלונגען וואס מוזען זיך, אין רעזולטאט אפשלאגען אויפ'ן פראדוצענט, ד.ה. אויפן פויער. אויך די אויסערן־פאליטישע לאגע איז נישט גינסטיג פאר אזא מין מהומה, וואס דער פראיעקט אין זיין ערשטער פארם רופט ארויס, אנ רירענדיג די רעליגיעזע איבערצייגונגען פון דער בעפעלקערונג פון דער מלוכה. דאס וואלט געווען א שטארקער קלאפ פאר דער יודישער בעפעל־קערונג אויב אזא זאך וואלט דערפיהרט צו גע־וויסע נישט אנגענעהמע געשעהענישען,

— טא ווער וועט דערפאר טראגען די אחריות? נישט דער באמת שולדיגער, נאר דער פוילישער פאליציאנט און עמיץ פון דער גרעסטער יודישער ארימקייט...

מיר דארפען זיך נישט ליציטירען אין אנטי־סעמיטיזם אונטער וועלכען נישט איז דרוק פון אויסען. די איינציגע זאך, וואס וואלט געקאנט קאנסאלידירען די אפאזיציע, דאס איז: פונאנדער־לאזען דעם סיים און ענדערן די וואהל־ארדינאציע. דאן וואלטען זיך אלע פארטייען פעראייניגט אין זייער האס צו אונז. דעריבער וואלט מען גיכער געדארפט בויען א בריק צו דער געמיינזאמער ארבייט לטובת דער מלוכה.

אין דער קאמיסיע האט מען אונז פארגע־ווארפען, אז מען וועט אונז בעטראכטען אלס פונק־ציאנערען פון דער רעגירונג, און אז דערמיט וועלען מיר נישט בעלעגען קיין עקזאמען פון זעלבסט שטענדיגקייט. ערקלער איך דא, אז עס איז פאר אונז פיל בעסער צו געהן צוזאמען מיט די, מיט וועל־כע עס בינדען אונז געמיינזאמע איבערצייגונגען, איידער אקעגענצוקומען יענע, מיט וועלכע עס בינדט גאר גארנישט.

איך יועל שטימען פאר די רעגירונגס־אויס בעסערונגען.

PRZEWRÓT w RADJOTECHNICE !!!
Najnowszy radjoodbiornik PHILIPS 55A
3X3 3 zakresy
3 obwody
3 pentody
już do nabycia we firmie „WISŁA", S. A. oddz. w Łodzi, Moniuszki 2.
Sprzedaż na dogodnych warunkach.

רעדע פון דעפ. זאמערשטיין

דאן האט גענומען א ווארט דעפ. זאמערשטיין וועלכער האט צוו. אנד. ערקלערט פאלגענדעס:

עס דוכט זיך, אז עס איז אנ'אונגעוועהנליכע ערשיינונג אין פארלאמענטארישען לעבען, אז א ענין, וואס איז שוין בעארבייט געווארען אין דער קאמיסיע זאל צוריקגעשיקט ווערען אין דער קא־מיסיע און אז אויף דער זיצונג פון דער דאזיגער קאמיסיע זאל קומען א פארשלאג פון רעפערענט, יועגען איבערגעהען צו דער טאג־ארדנונג איבער דער רעגירונגס־ערקלערונג. שפעטער האט דער רעפערענט זיך אפגעזאגט פון רעפעראט. ארום דער דאזיגער פראגע האט זיך אנגעזאמעלט אזוי פיל ברען־מאטעריאל.

אויב עס האנדעלט זיך יועגען רעליגיעזען פראבלעם, האלט איך איהם פאר גענוג אויפגע־קלערט. די הערען מיניסטארען האבען דייטליך ער־קלערט, אז אין דער רעגירונג איז נישט פערהאן קיין טענדענץ אנצוריהרען די רעליגיעזע פרייהייט.

אויב עס האנדעלט זיך יועגען הומאניטארען עלעמענט, קענען מיר זיך דא ריכטען מיט סוב־יעקטיווען געפיהל. א ריכטיגע מיינונג קענען וועגען דעם ארויסזאגען פיזיאלאגען און אט די געלעהרטע סיי אויסלענדישע סיי פוילישע לייקענען נישט אין דער הומאניטארישקייט פון דער ריטועלער שחיטה

עס וואיז אינטערעסאנט, אז אין קאטאוויץ, לויט'ן רעגולאמין פון שחט־הויז, קוילעט מען חזירים פארן עקספארט אהן א פריהערדיגער בעטויבונג.

אזוי ארום איז לויט דער סטאטיסטיק אויף דער אלגעמיינער צאהל געקוילעטע חזירים פאר די בעדערפענישען פון לאנד, ד.ה. פון 71 טויזענד חזירים געקוילעט געווארען אויף א נישט־הומאני־טארען אופן 54,655 חזירים.

דער הומאניטארער מאמענט הינקט דעריבער אונטער און מען קען דעריבער דערויף נישט בויען אזעלכע געזעצען, וואס זאלען אנריהרען די רעליגיעזע פארשריפטען פון א געוויסער טייל בעפעלקערונג.

מען זאגט, אז דער ווירטשאפטליכער מא־מענט דעצידירט. אזוי־ארום פיהרט מען איין אזעלכע בעשלוסען, וואס מאכען פאקטיש אונמעגליך צו ערפילען רעליגיעזע פליכטען פאר דער יודישער בעפעלקערונג. אויב מען וויל בעפרידיגען די קאנ־סומציס־מעגליכקייטען פון דער דאזיגער בעפעל־קערונג, דארף מען בעהמען אין אכט די פאקטישע בעפרידיגונג און נישט נאר פיקטיווע.

איך פערשטעה די נויט פון בארמאליזירען דעם אומזאץ מיט בהמות און פלייש, אבער מען קען דעם ענין נישט אזוי בעהאנדלען, אז מען טיילט אפ דעם יודישען האנדעל פון נישט־יודישען. מען קען בעקעמפען געוויסע אויסוואוקסען און פעהלערן, אבער אהן ריקזיכט אויף נאציאנאליטעט אדער גלויבען פון געוויסע פערזאנען.

די אויסבעסערונג, וואס בעשליסט, אז די בהמות, וואס זענען בעשטימט פאר דער ריטו־עלער שחיטה קען מען קויפען נאר אונטער גע־וויסע בעדינגונגען, בעווייזט די געהעריגע טענ־דענץ פון פראיעקט, ד. ה. שאפען א מין ווירט־שאפטליכען „געטא", וואס מוז דער[illegible] צו דער פולשטענדיגער פאופעריזאציע פון דער יודישער בעפעלקערונג, וואס מוז זיך, נאטירליך, שלעכט אפרופען אויפ'ן גאנצען ווירטשאפטליכען לעבען.

עס איז נישט קיין צופאל, אז ד[illegible] דאזיגער פארשלאג איז געקומען אין א צייט פון אזא גע־וואלדיגען וואוקס פון אנטיסעמיטיזם, ספעציעל פון ווירטשאפטליכען. מען פיהרט אזוי ארום אנ'אקציע צו פערמיאוסן אונזערע געזעלשאפטען און זייערע גלויבונגען און אונז צוצושעפען אנ'עטיקעט פון בארבאריזם.

די אויסבעסערונגען, וואס מיר האבען פאר־געלעגט אין דער קאמיסיע גיבען אנ'אויסדרוק פון אונזערע אנשויאונגען און איצט יוערען זיי פאר־

(ווייטער זעה 4־טע זייט)

Dr. med. L. Berman
צעגעלביאנא 15. טעל. 149-07
ספעציאל־ארצט פאר מענער - שוועכע-בע האנדלונג און סעקסועלע בעראטונג
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אווענט.
זונטאג פון 9—1 פארמיטאג
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע - פרייזען

Dr. Wołkowyski
ציגעל־גאס 11, טעל. 238-02
ספעצ. פאר טריפער, סיפיליס און הויט־קראנקה בעהאנדלונג פון מענער־שוועכע
נעמט אן פון 8—11 ביי טאג און 4—9 אווענט.

„מיר וועלען זיך נישט לאזען אנהערבען (!) קיין גערעכטע"

„מיר וועלען זיך נישט לאזען אנקלעבען קיין געלע לאטע"

שארפע רעדע פון דעפוטאט מינצבערג

(המשך פון דער 3־טער זייט)
געלעגט אלס אויסבעסערונגען פון דער מינדערהייט.
צוליב די דאָזיגע סיבות וועלען מיר שטימען געגען דעם געזעץ.

רעדע פון וו.־מארשאלעק מיעדזשינסקי

דאַן נעהמט א וואָרט דעפ. מיעדזשינסקי, וועלכער פּאָלעמיזירט מיט די פאָרמעלע בעוואָרענישען פון דעפ. זאַמערשטיין און האָט ערקלערט, אַז ער האָט גענומען א וואָרט בכדי פעסטצושטעלען, אַז אין דיסקוסיע־קלוב זענען פאַקטיש געווען מיינונגס־פערשידענהייטען.

אָבער ביים בעטראַכטען דעם מעריטום פון ענין האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז אויב צווישען אונז זענען פערהאַן בעדייטענדע מיינונגס־פערשידענהייטען, זענען דאָס אַלטע, זעהר פערעלטערטע, וואָס שטאַמען נאָך פון דער ערשטער בריגאַדע — מיינונגס־פערשידענהייטען צווישען קאַוואַלעריע און פּיעכאָטע. און נעמליך קאָלעגע דודזינסקי, וועלכער האָט רעפערירט דעם ענין, אויב עס האַנדעלט זיך וועגען טעמפּעראַמענט, האָט זיך אַרויסגעוויזען אַלס א טיפּישער קאַוואַלעריע־אָפיצער, האָבען ספקות, — און געהען פאָראויס אַ שאַרזשע, טאָר ער נישט, אַלס גוטער קאַוואַלעריע אָפיצער, האָבען ספקות — און געהען אָפּראויס. דאָס איז אַ קאָסטבאַרע מעלה פון אַ קאַוואַלעריסט, אָפשר וועניגער ווערטפול פון אַ פּאַרלאַמענטאַריסט. אַלע לעבען מיר אין אַזעלכע אונרוהיגע צייטען, אַז איך בין ווייט צוצורעדען דעם קאָלעגע דודזינסקי, אַז ער זאָל פערלירען זיינע מעלות, פון אַ קאַוואַלעריסט לטובת פון פּאַרלאַמענטאַריסט. מיניסטער פּאָניאַטאָווסקי איז פון דער פּיעכאָטע און איך אויך. מיר האָבען איין טאַקטיק. מיר געהען מיט אַ גלייכען שריט און קוקען זיך כסדר אום אויף די זייטען און קוקען פאָראויס. מיר קומען צו אונזער ציל בעדייטענד רוהיגער, ווייל אַזוי איז שוין אונזערע טאַקטישע בעשטימונג. דעריבער קען זיין האָב איך פריהער און לייכטער פערשטאַנען דעם קאָלעגע פון דער פּיעכאָטע, ווי עס האָט איהם פערשטאַנען דער קאָלעגע קאַוואַלעריסט.

מיר בעטראַכטען דעם ענין פון ווירטשאַפטליכען שטאַנדפּונקט, פון שטאַנדפּונקט פון די אינטערעסען פון דער לאַנדווירטשאַפט. דאָס אַלץ וואָס וואָלט אין דעם שוין געגאַנגען אין דער ריכטונג. אין וועלכער עס האָט מורא דעפ. זאַמערשטיין, פון וועלען שיקאַנירען א געוויסען טייל פון דער בעפעלקערונג. געפינט זיך אין דער אַטמאָספערע, אָבער מחוץ פון דער דאָזיגער קאַמער. דאָס איז אַ פערהעלטנישע אַטמאָספערע דערפאַר, ווייל עס איז זעהר לייכט אין דעם ענין, צילענדיג אין די יודען־טרעפען די לאַנדווירטשאַפט. דאָס מוז מען אויסמיידען. איך וואָלט נישט געקענט זיך שטעלען אויפ'ן שטאַנדפּונקט, אַז דער דאָזיגער ענין איז זעהר פשוט. אַז אויב עמיצער וועט זאָגען: דער אינטערעס אין דער לאַנדווירטשאַפט— ווייסען אַלע ווי אַזוי איהם צו פערזיכערן להיפך, מען דאַרף זיך גוט בעטראַכטען און נאָך אַ געוויסער צייט ווייזט זיך אַרויס, אַז דאָס איז כלומרשט גוט פאַר דער לאַנדווירטשאַפט אין דער ווירקליכקייט איז עס אָבער אַנדערש.

איך וואָלט געוואָלט אין שייכות פון דער לעצטער זיצונג פון דער קאָמיסיע מאַכען אַ געוויסע בעוואָרעניש וועגען דער שטעלונג פון דער דעפּוטאַטין פריסטאָר. איך וואָלט געוואָלט אויסשליסען די פראַגע פון אַנווענדען עטישע נאָרמען, אָדער נאָרמען, וואָס בעציהען זיך צו אַזאַ וויכטיג פּראָבלעם ווי די אָפּהענגיגקייט פון סיים צו דער רעגירונג. איך בין נישט אין קיין שום פעסטע בעציהונג צו דער רעגירונג און איך האָב מיך לגמרי נישט פערפליכטעט צו אונטערשטיצען אין יעדען פאַל. אָבער איך ערלויב מיר צו ווייזען, אַז פּונקט אַזוי ווי די דעפּוטאַטין פריסטאָר דאַרף איך אויך נישט בעשליסען אַזאַ אופן, אַז אין יעדען ענין וועלכע איך האַלט, אַז איהר מיינונג איז ענדגילטיג גערעכט און כ'וועל פאַר דיר אויפשטיין אָדער זיך זעצען.

איך האָב אויפמערקזאַם געהערט די אַרגומענטען פון די דעפּוטאַטען פריסטאָר און פון מינ. פּאָניאַטאָווסקי, דעם מינ. פּאָניאַטאָווסקי האָב איך געהערט נישט נאָר אַלס מיניסטער, נאָר הויפּטזעכליך אַלס מענש, וואָס איז בעקאַנט אין פּוילען אַלס דער בעסטער קענער פון די אינטערעסען פון דער לאַנדווירטשאַפט, פערוואָס זאָל די פרייהייט פון מיין געוויסען געשטעלט ווערען אין ספק, אויב איך האָב אַין א געוויסען מאָמענט באַגעבען גערעכט דעם מינ. פּאָניאַטאָווסקי און נישט די דעפּוטאַטין פרוי פריסטאָר.

Dr. med.
HALTRECHT
ספּעציעל־אַרצט פאַר הויט,- געשלעכטס־קראַנקהייטען און מענער־שוועכע
נעמט אָן פון 8.30 ביז 9.30 אָוונט.
פּיעטריקאַווער 10. טעל. 245-21
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פרייזן!
נעמט אָן אויך אין דער ווענעראָלאָגישער לעטשניצע
פּעטריקאַווער 161 פון 9 פריה ביז 2 מיטאָג

אממייסטען אונטערשייד איך זיך אין דער מיינונג ענטשיידען מיט די פאַרשטעהער פון דער יודישער בעפעלקערונג. איך האָב לגמרי נישט בדעה זיך אַריינצולאָזען אין א דיסקוסיע פון רעליגיעזען כאַראַקטער. איך האַלט, אַז אין פּראָיעקט איבער וועלכען מיר דיסקוטירען, ווערען די פאָרשריפטען פון די אַרטיקלען 111 און 113 פון דער דיסקוסיע פאָלשטענדיג אָפּגעהיטען.

איך מוז נאָך צוגעבען דעם אַרטיקעל 112 אויב די פאַרשטעהער פון דער יודישער בעפעלקערונג זעהען אין דאָזיגען געזעץ אַ פערלעצונג פון דער קאָנסטיטוציע, שטעל איך פעסט, אַז מיטן גייסט פון דער קאָנסטיטוציע איז נישט געווען אין הסכם די ביז איצט עקזיסטירענדע פּראַקטיק פון דער ריטועלער שחיטה, דערפאַר וואָס איך אַלס קריסט בין געווען געצוואונגען אין וואַרשא צו עסען פלייש איבער וועלכען עס איז געמאַכט געוואָרען אַ רעליגיעזע פּראַקטיק, אַנ'אַנדערע ווי פון מיין גלויבען. איך שטעה אויפן שטאַנדפּונקט, אַז — ווי איהר אַליין זאָגט — די ריטועלע שחיטה איז אַ רעליגיעזער מנהג. אָבער די קאָנסטיטוציע גאַראַנטירט דאָך געוויסע רעכט נישט נאָר פאַר דער מינדערהייט נאָר אויך פאַר דער מערהייט פון דער בעפעלקערונג.

אין אַרטיקעל 112 איז געזאָגט, אַז קיינער קען נישט געצוואונגען ווערען צו בעטייליגען זיך אין רעליגיעזע פּראַקטיק פון אַ אַנדערען גלויבען. איך, אַ קריסט, בין געווען געצוואונגען צו עסען פלייש איבער וועלכען עס איז אַדורכגעפיהרט געוואָרען אַ רעליגיעזע פּראַקטיק פון משה'ס גלויבען.

דעפ. זאַמערשטיין — ערקלערט דעפ. מיעדזינסקי — פּראָטעסטירט געגען אויסשליסען די יוד בעפעלקערונג פון אַ געוויסען צווייג פון האַנדעל. אַ גרעסערע אונגערעכטיגקייט איז געווען דאָס אויסשליסען פון פלייש האַנדעל עטליכע ניינציג פּראָצענט איידער איינציגע פּראָצענט.

רעדע פון דעפּ. מינצבערג

הויכער סיים!

די אויגען פון דער גאַנצער וועלט זענען זינט אַ געוויסער צייט געווענדעט אויפ'ן דאָזיגען זאַל. פון דער שטעלונג פון סיים איז אָפּהענגיג, צי פּוילען וועט בלייבען ביי איהר ערליכער היסטאָרישער טראַדיציע און אַרויסווייזען ווידערשטאַנדס־קראַפט געגען דעם גיפט, וואָס ווערט כסדר אין אַלץ גרעסערע דאָזעס צו אונז אימפּאָרטירט דורך פערשידענע פינסטערע כחות, אָדער פּוילען וועט זיך די דאָזיגע געפעהרליכע השפּעות אונטערגעבען.

דער פּראָיעקט, וועלכען מיר בעטראַכטען איצט איז במשך פון עטליכע טעג דורכגעגאַנגען פערשידענע גלגולים, ווי ווייט די ליידענשאַפטען אַרום דעם דאָזיגען ענין האָבען זיך צעהיצט, בעווייזט אַמבעסטען דער פאַקט, וואָס ס'האָט געמוזט געביטען ווערען די פערזאָן פון רעפערענט. דאָס איז טאַקי די קללה פון שלעכטע מעשים, בעת מ'וויל דורכזעצען אַ זאַך, נישט־אָנרופענדיג זי ביים נאָמען, נאָר מ'פערשטעלט זי אין אַ פאַלשען לבוש. דער אמת קומט אָבער אַלעמאָל אַרויס קלאָר און בולט, ווי בוימעל אויפ'ן וואַסער.

מיט וואָס האָט מען דאָ אַלץ נישט אָפּערירט? — מיט הומאַניטאַריזם, מיט דער שטרעבונג צו לעזען די אַגראַר־פראַגע, מיט עקאָנאָמישע מאָטיוען און לסוף מיט אַ שפּאָגעל־נייער המצאה:

„קאַרטעל פון ריטואַליסטען".

דער אמת'ער ציל אָבער פון דער גאַנצער קאַמפּאַניע איז געוועזען און איז ווייטער — דאָס פערמיאוסן און שענדען דאָס יודענטום, די שטרעבונג אונז צו דערנידריגען ביז צו דער ראָלע פון פּאַריער, דער ווילען אַרויסצורייסען ביי אונז דעם ביסען פון מויל!

וואָלט מען אָבער באַלד לכתחילה די פראַגע אַוועקגעשטעלט אויף אַזאַ אופן, ווי וויצע־מאַרשאַלעק מיעדזינסקי האָט איהר איצט דאָ בעגרינדעט — וואָלטען מיר פערשפּאָרט די רעליגיעזע מלחמה, וואָס האָט זיך ביז איצט אין פּוילען אָפּגעשפּילט. אמת, ס'איז אונז נישט קיין חילוק, מיט וואָס מען שלאָגט אונז — דורך פּיעכאָטע אָדער דורך קאַוואַלעריע, ווייל אויסען איז מען בלויז אַרויסצורייסען דעם מסחר פון יודישע הענד.

אויב ס'האָט נאָך אימיץ געקאָנט האָבען וועלכע־ס'איז ספקות אין דעם דאָזיגען פּרט, האָט דער רעפערענט דעפּ. דודזינסקי אויף דער דינסטאָג'דיגער סיים־זיצונג אין דער גאַנצער ברייט די אַלע שטרעבונגען בעשטעטיגט און דעמאַסקירט. דאָס איז נישט געווען קיין רעפעראַט צו אַ געזעץ־פּראָיעקט. דאָס איז געווען אַ פּאַמפלעט, אַדורכגעדרונגען מיט גיפט און גאַל. (דער מאַרשאַלעק רייסט איבער דעם רעדנער: כ'בעט נישט צו בענוצען אַזעלכע ווערטער און זיך בעציהען מיט מעהר אַכטונג צום סיים.) ריכטיג האָט בעמערקט איינער פון די אַנוועזענדע אויף דער גאַלעריע, אַז אַזעלכע רעדעס זענען אַנ'אַריינפיהר צו פּשיטיק.

און ווער האָט עס זיך געקענט ריכטען, אַז אינ'ם דאָזיגען סיים, וואָס האָט געזאָלט זיין דער אויסדרוק פון סימבאָל פון צוזאַמענאַרבייט מיט דער רעגירונג, — אַז דוקא אין אָט־אָ־דעם סיים וועלען מיר הערען ווערטער, וואָס קיינער האָט זיך דערויף נישט ערלויבט אפילו אין די צייטען פון דער אַזוי־גערופענער „סיים־הערשאַפט" סיי פון רעכט'ס, סיי פון לינקס. אין אַ געוויסען מאָמענט וועגען דעפּ. דודזינסקי האָט געהאַט דעם מוט אַריינצוטראַגען אַ פאָרשלאַג וועגען אַריבערגעהן צום טאָג־אָרדנונג איבער'ן רעגירונגס־פּראָיעקט, בין איך געווען איבערצייגט, אַז מיר האָבען שוין אַ צובעגרייטע נייע רעגירונג מיט ה' דודזינסקי'ן און ישראל קעניגסבערג בראש...

איך דערמאָהן זיך נישט, אַז די אָפּאָזיציע זאָל אין משך פון 12 יאָהר זיך האָבען ערלויבט אויף אַזאַ דרייסטען, — שוין אַ ביסעל צופיל דרייסטען פאָרשלאַג. דאָס הייסט לגמרי נישט, אַז איך זאָל אפילו אין דער קלענסטער מאָס מסכים־זיין אויפ'ן רעגירונגס־פּראָיעקט. צום דאָזיגען ענין וועל איך זיך באַלד אומקעהרען. בעוויל לעת־עתה בלויז אונטערשטרייכען די פערהעלטנישען וואָס הערשען אין איצטיגען סיים, און די אַטמאָספער, אין וועלכער ס'קומט אונז אויס צו אַרבייטען.

כ'וואונדער זיך גאָרנישט, וואָס דער רעפערענט דערלויבט זיך צו בעלעסטיגען דעם הויכען סיים מיט עפּיס אַ בריף פון אַ געוויסען ישראל קעניגסבערג פון אלף ביז תיו — נישט־געבענדיג זיך אפילו די מיה צו דערגעהן די פערגאַנגענהייט און דעם גייסטיגען צושטאַנד פון דאָזיגען פּערשוין. וואָרום צי איז דען נישט אַ פּחיתת־הכבוד פאַר'ן פּוילישען סיים צו רעדען וועגען דער דאָזיגער פּערזאָן? איז נישט קיין פּחיתת־הכבוד פאַר פרוי דעפּ. פּריסטאָר דאָס פאַררופען זיך און רעקלאַמירען זיך מיט דאַנק־בריף פון דאָזיגען טיפּ און מיט פערעהרונגס־אַדרעסען לכבוד איהרע „הומאַניטאַר"ע געפיהלען?

ביים דאָזיגען מצב איז פאַר מיר פערשטענדליך געוואָרען, וואָס דעפּ. דודזינסקי, ציטירענדיג עפּעס אַנ'אַרטיקעל, דערלייענט ער איהם נישט ביזן סוף, ווייל קוים וואָלט ער איהם דערלייענט, וואָלטען מיר זיך דאָך דערוואוסט, אַז ס'איז קיינעם נישט איינגעפאַלען אַרויסצוטרעטען געגען מלוכה־שטייער, נאָר להיפך — דער מחבר פונ'ם אַרטיקעל שטעלט פעסט, אַז בעת דער מלוכה־שטייער בעטרעפט בלויז דריי זל. און דאָס שחטה־געלד — 4 זל., בעטרעפט דער אָפּצאָהל פאַר'ן שחט־הויז גאַנצע 13 זל.!

ביים דאָזיגען מצב, הויכער סיים, איז זיך לגמרי נישט צו וואונדערן, וואָס

אַלע ציפערן פון רעפערענט זענען אויף אַ געהעריגען אופן פערפאַרירט און אויס געכאַפּט פון פאַלשע און טענדענציעזע קוועלען

איך וועל זיך ערלויבען צו מאַכען עטליכע בעמערקונגען בנוגע דער פעסטשטעלונג פונ'ם רעפערענט, אַז די שחיטה בעטרעפט 280 מיליאָן זל.

ס'האָט נישט קיין שום יסוד זיין אויספיהר, אַז די יודישע קהלות האַלטען זיך אויס פון דער שחיטה. די גרעסטע יודישע קהלות אין פּוילען, אין וואַרשא ווי אויך אין לאָדז, וואו איך האָב דעם כבוד צו זיין פאָרזיצער, האָבען נישט קיין שום הכנסות פון דער שחיטה.

אויב יעדער די ווערטער פון רעפערענט זענען בנוגע די קלענערע קהלות, קען מען בשום־אופן נישט זאָגען, אַז דאָס געשעהט אויפ'ן חשבון פון דער נישט־יודישער בעפעלקערונג. די נוצען, וואָס די נישט־יודישע בעפעלקערונג האָט פלייש בזול־הזול צוליב דער יודישער שחיטה זענען אָהן ערך פילפאַך גרעסער ווי דער מינימאַלער אָפּצאָהל פאַר דער יודישער שחיטה. כ'מוז נאָך צוגעבען, אַז בעת דער רעפערענט בעמט אָן אַלס יסוד דעם שחיטה אָפּצאָהל אויף 8 זל. פון אַ בהמה, בעטרעפט ער אין דער אמת'ן בלויז 4—5 זל.

איך שטעל קאַטעגאָריש פעסט, אַז אַ חוץ דעם דאָזיגען אָפּצאָהל זענען קיין שום אַנדערע אָפּצאָהלען פון פלייש פאַר די יודישע קהלות נישט פערהאַן און אַלע פאָרוואורפען איב'ם דאָזיגען פּרט וואַרף איך ענטשידען אָפּ און ווייז זיי צוריק!

דאָס זעלבע איז אויך בנוגע דעם אָפּצאָהל פאַר קעלבער. דער רעפערענט האָט אָנגענומען אַלס יסוד דעם אָפּצאָהל פון דריי זל. פאַר אַ קאַלב, אין דער אמת'ן בעטרעפט ער נישט מעהר, ווי אַ זלאָטי מיט 50 ביז אַ זלאָטי מיט 75 גר.

אַזוי־אַרום בעטרעפט די סומע אין אַלגעמיין נישט מעהר, ווי 10 מיליאָן זל. — אָבער נישט, ווי דער רעפערענט גיט אָן — 18 מיליאָן זל. דערביי מוז מען געדענקען, אַז פון דער דאָזיגער גלאָבאַלער סומע — 10 מיליאָן זל. — דאַרף אַראָפּגערעכענט ווערען אַרום 20 פּראָצענט, ד.ה. 2 מיליאָן זל., וואָס איז נוגע דער יודישער בעפעלקערונג. וועלכע איז דער רוב מנין און רוב בנין פון פלייש־קאָנסומענטען אין די שטאָטישע ישובים. אַ חוץ דעם, ווען מ'זאָל דערפון אַראָפּרעכענען די הוצאות פון דער עווענטועלער נישט־יודישער שחיטה, וואָס וואָלטען בעטראָפען אַרום 30 פּראָצענט פון דעם היינטיגען אָפּצאָהל, — בעקומען מיר בסך־הכל אַ סומע פון 5 מיליאָן זל., וועלכע אפילו ה' וואַיטינא האַלט פאַר אַ גאָר־נישטיגען בעשטאַנד־טייל בעת דער קאַלקולאַציע פון די פלייש־פרייזען ביי

רעוומאַטיזם
ארטרעטיזם פאדאגרע גריפּע און פארקילונג זענען די פלאָג פון דער מענטשהייט קעגן די דאָזיקע ווייטאָגן נעמט מען די טאבלעטקעס טאָגאַל. טאָגאַל ברענגט א פאַר־לייכטערונג די ליידנדע.

אַזאַ גרויסער צאָהל בהמות, ווי אַ מיליאָן דריי... דערט טויזענד רינדער און 2 מיליאָן דריי־הונדערט טויזענד קעלבער.

מיינע הערען! די אַריענטאַציע־רשימה, וו... איז אַרויסגעגעבען געוואָרען דורך דער „קאָנ... סטאַרגאַיאַ" אין וואַרשאַ בעווייזט בעשיינפערליך, אַז די אַלע ווירטשאַפטליכע פאָרוואורפען ... דער יודישער שחיטה זענען נישט געשטויגען און נישט געפלויגען!

בעת די הוצאה, וואָס בעלאַסטען איין ... בעטרעפען 81 זל. מיט 70 גר. — דערונטער ... דער נישטיגער אָפּצאָהל פון 4 זל. פאַר יודישע שחיטה, אָדער פינף פּראָצענט פון אַלע אָפּצאָהלען — קען קיין רייד נישט זיין וועגען וועלכער ס'איז נישט השפּעה פון דאָזיגען אָפּצאָהל אויף דער ... שטאַלטונג פון מאַרק־פרייז.

ס'איז דעסגלייכען נישט אמת דער ... מון וועגן כלומרשטן פלייש־מאָנאָפּאָל

אַ חוץ וואַרשאַ, לאָדז, לעמבערג און ... קראָקא, האָבען נישט די הורטאָוניקעס דעם פלייש־האַנדעל אין זייערע הענד, נאָר די דעטאַליסטען האָבען אַ דירעקטע פערבינדונג מיט'ן לאַנדווירט... נישט אויף דער קאָמיסיע און נישט אויפ'ן פּלענ... האָט דער רעפערענט נישט געהאַלטען פאַר נויטיג צו געבען קיין ענטפער, צי אין די מערב־וואָי... וואָדזטוועס, וואו די יודישע שחיטה קומט ני... אין בעטראַכט, איז דער פּרייז־אונטערשיד אַ קל... נערער. אויפ'ן סמך פון געוויסע ציפערן שטעל... איך פעסט, אַז דער אונטערשיד איז נישט קי... קלענערער. דאָס זעלבע איז בנוגע דעם פּרייז־אונ... טערשיד ביי חזירים, וואו די יודישע שחיטה קו... לגמרי נישט אין בעטראַכט. אויב מ'זאָל אָפּ... אָננעהמען דעם פּרייז־אונטערשיד, וואָס עס גיט ... ה' וואַיטינא, 118 פּראָצענט, איז ער אָבער ... קלענער, ווי דער פּרייז־אונטערשיד ביי חזירים וועלכע גיבען אַרויס בסך־הכל 80 פּראָצ. פלייש... בעת דער פּרייז - אונטערשיד בעטרעפט גאַנצע 192 פּראָצענט. דער וועגען ווערט בפירוש אָנגע... געבען אין דער צייטשריפט „ראָלניק עקאָנאָמיסט... נ' 21, וואָס איז דער הויפּט־אָרגאַן פונ'ם פעראַ... פון די לאַנדווירטשאַפט־קאַמערן.

אינטערעסאַנט איז די בעמערקונג פון ר... פערענט וועגען שעפּסען־פלייש. בעת דער אָפּצאָ... פאַר שחטין אַ שעפּס בעטרעפט 50 גר. און ... דאָס דאָזיגע פלייש ווערט דורך יודען בענוצ... אין אַ גאָר־קליינער מאָס, ענטשטעהט די פראַג... וואָס'ער שייכות האָט אייגענטליך די יודישע שחי... מיט דער טענה, אַז פויערים לויהנט נישט ... האָדעווען קיין שעפּסען? וואו איז דאָ קלאָץ ... וואו איז בוידעם?

און וואו זענען עס די 280 מיליאָן, ... וועלכע עס ווארפט זיך אַזוי ברייט דער רעפערע...

הויכער סיים! איך וויל זיך מעהר ... אַריינלאָזען אין קיין ווירטשאַפטליכע פּרטים, ... רום אויב מ'זאָל באמת וועלען זיך לאָזען איבער... צייגען, וואָלט מען נישט אָפּגעוואָרפען דעם פאָר... שלאַג פון קאָלעגע דעפּ. זאַמערשטיין אויף דע... קאָמיסיע, נאָר פערבעטען זאַכקענער, כדי דעם ענין אַלזייטיג צו בעלייכטען.

מ'האָט דאָ גערעדט וועגען בלוט, וואָס געה... כלומרשט לאיבוד צוליב דער יודישער שחיטה אין דער אמת'ן איז אָבער די מעשה פּונקט פאַר... קעהרט. דער בעסטער סימן, אַז דאָס שטאָטיש... שחט־הויז פערקויפט, לויט'ן אויפטראַג פון האַנ... דעלס מיניסטעריום, דאָס בלוט צו מוזיי... די שוועסטער פונ'ם אומגעקומענעם פליהער ווי... גורא, צום אויסאַרבייטען אַלבומינען און דיקטען.

ס'איז דעסגלייכען אויסגעזויגען פון פינגער, אַז דער היזק אויף די פעל צוליב דער יודישער שחיטה בעטרעפט 4 זל. אויפ'ן שטיק, בעת אין דער אמת'ן בעטרעפט ער בלויז 40 גראָשען. שוין ... זשע צוליב די דאָזיגע גראָשענס האָט מען פונ... דערגעבלאָזען דעם רעליגיעזען שטורם, געמאַכ... פאַלשע בלבולים, אויגעבריזט און אויפגעהעצ... גאַנץ פּוילען? שוין זשע די דאָזיגע גראָשענס ... נען די 290 מיליאָן זל.. וואָס רייבען אַוועק דעם שלאָף ביים רעפערענט?!

פרוי דעפּ. פּריסטאָר האָט באמת אַנ'אומגע... היער וויכטיגע סיבה צום אָפּשאַפען די יודיש... שחיטה: אַרטרעטיזם צוליב פריש פלייש. איך ק... אָבער פערזיכערן די פאָרשלאַג־געבער...

אַז יענע פּערזאָנען, וועלכע האָבען ... אינפאָרמירט וועגען דאָזיגען קאָמיש...

(ווייטער זעה 11־טע זייט)

דער הסכם פֿון די לאָקאַרנאָ־מלוכות

האָט אַרויסגערופֿן אַנ׳ענטוישונג אין בערלין

לויט ווי עס איז צו אורטיילן פֿון די לעצטע ידיעות, איז דער אייראָפּעאישער קריזיס, וואָס איז אַרויסגערופֿן געוואָרן דורך דעם אײַנמאַרש פֿון דײַטשן מיליטער אין דער איבער־רהיין סטרעפּע לעצטנס אַרײַן אין אַ רוהיגער פֿאַזע. דער ספּעציעלער קאָרעספּאָנדענט פֿון „אי. ק. צ." מעלדעט וועגן דער איצטיגער לאַגע פֿאָלגנדעס:

בעריקזיכטיקנדיק די אַלע פּינקטן פֿון דיפּלאָמאַטישן צושטאַנד דאַרף מען פֿעסטשטעלן, אַז פֿראַנקרײַך האָט זיך אָפּגעזאָגט פֿון דער רעמיליטאַריזאַציע פֿון „איבער־רהיין". אַ סך האָבן דאָס שוין פֿאָראויסגעזען. דעם 7. מערץ ד. ה. ווען נאָך הויכע באַמטע חשד האָט די פֿראַנצויזישע רעגירונג נישט פֿאָראָרדנט קיין מאָביליזאַציע.

ווען כ׳האָב דעם 12 מערץ אין אַנ׳אַעראָפּלאַן פֿאַרלאָזן פּאַריז, האָט מען נאָך געקאָנט טראַכטן, אַז פֿראַנקרײַך האָט בעגרינדעט איהר מיליטערישע אַקציע צו דער איבערנעהמונג פֿון איינציגע טעריטאָריעל אין דער האָפֿנונג צו דערגרייכן געגען דײַטשלאַנד סאַנקציעס.

אין צוויי שעה שפּעטער, בעתן ערשטן טעלעפֿאָן אין לאָנדאָן האָב איך געהערט: וואָס עס זאָל נישט געשעהן דאַרף מען מעהר נישט רעדן וועגן סאַנקציעס". דאָס איז געווען דער אויסדרוק פֿון דער ענגלישער עפֿענטליכער מיינונג ד. ה. פֿון דער איינציגער מאַכט, וועלכער עס אונטערליגט די רעגירונג פֿון טרויס בריטאַניען.

לאָנדאָנ׳ס נאַכגיביגקייט איז נישט אַזוי ווייט אַ רעזולטאַט פֿון אַנטי־פּאַ־שוואַכקייט, ווי פֿון דעם ענגלישן כח, ביז צום „גרייסן" מיטוואָך האָבן די פֿראַנצויזן בסוד איבערגעזאָגט, אַז זיי וועלן נישט מסכים זיין אויף קיין שום אונטערהאַנדלונגען אַזוי לאַנג ווי דאָס רעכט וועט נישט בעקומען קיין סאַטיספֿאַקציע.

גלייכצייטיג האָבן זיי, די ענגלענדער, געשטעלט פֿאַר דעם וואַהל: „זאָגט זיך פֿון צוזאַמען מיט ענגלאַנד, אָדער זייט פֿערזיכערט אַליין אָהן ענגלאַנד. פֿלאַנדין האָט אויסגעוועהלט דאָס ערשטע, ער האָט רעזיגנירט פֿון דער רעמיליטאַריזאַציע פֿון איבער־רהיין און רעזיגנירט פֿון סאַנקציעס. ער האָט געוואוסט, אַז אויב ער וועט פֿאָדערן זיך ביים צווייטן וואָלט ער גאָרנישט דערגרייכט.

די ענגלישע שטעלונג ערקלערט זיך נישט מיט פֿערבליבנקייט אָהן אויך נישט מיט קיין איבערטריבענע סימפּאַטיעס צו דײַטשלאַנד.

ענגלאַנד איז נישט גרייט צום קריג, און דערווייל האָט זי זיך פֿון ערשטן מאָמענט פֿון רהיין קאָנפֿליקט זיך אַרויסגעזאָגט פֿאַרן שלום. דער דאָזיגער שלום וועט איצט ווייטער געצויגן ווערן אַזוי לאַנג, אַז ער זאָל זיך דערשלעפּן אָהן נייע איבערראַשונגען. די גאַנצע צייט, וואָס עס איז נייטיג פֿאַר ענגלאַנד צוצוגרייטן זיך צו אַ מלחמה.

אַלס רעקאָמפּענסאַציע פֿון אָפּזאָגן זיך פֿון דער דער רעמיליטאַריזאַציע פֿון איבער־רהיין און סאַנקציעס, האָט פֿראַנקרײַך בעקומען אין דעם לאָנדאָנער הסכם אַ מין פּראָוויזאָרישן מיליטערישן בונד מיט ענגלאַנד. אין אַזעלכע פֿראַגן — האָט דער ענגלישער אויסנעמער געזאָגט אַ דיפּלאָמאַט — איז נישט פֿאַראַן אַנצוקאַפּן די אויסגעשטרעקטע האַנט. בכדי אַרויפֿצוציהען דעם מענטש אויף זיין זייט". האָט אַנגעריכטן אַ מיליטערישע פֿראַנצויזיש ענגלישע פֿערשטענדיגונג איז אַ געשעהעניש פֿון גרויסער וויכטיקייט, און בעזונדערס אין פֿאַל פֿון אַ ווייטערדיגן ווידערשטאַנד מצד דײַטשלאַנד קען עס פּאַקטיש דערפֿיהרען צו דער שאַפֿונג אויף מערב פֿון אַ געוויסן בלאָק פֿון מיליטערישן כאַראַקטער.

אַ חוץ די אַנגעקינדיגטע פֿערשטענדיגונגען אויפ׳ן פֿאַל פֿון אַ ווידערשטאַנד מצד דײַטשלאַנד וועט נאָך דעם אָפּמאַך פֿאַר — און פֿאַל ווען בערלין זאָל מסכים זיין, דאָס עס זאָל אַרײַנגעפֿיהרט ווערן אינטערנאַציאָנאַל מיליטער אויפ׳ן דײַטשן גרענעץ געביט אין איבער־רהיין. ווען אפֿילו דײַטשלאַנד זאָל מסכים זיין, וועט דאָס אויך ווי מען האָט פֿאָראויסגעזעהן דעם אורטייל פֿון אינטערנאַציאָנאַלען טריבונאַל און האַאַג האָבן נאָר אַ מאָראַלישע בעדייטונג.

איבער־רהיין בלייבט ביי דעם דײַטשן מיליטער אוטאָמאַטיש רעגיערונג צי אין איטאַליע וואַכען ארום וועט זיך דאָרט געפֿינען איינציגע אַפּטיילונגען בריטיש און איטאַליעניש מיליטער און דער שוועדישער פּסק־דין פֿון האַאַגער טריבונאַל — דאָס איז שוין פֿון פֿריהער דעצידירט — וועט אורקונדלעך ווערען צו די אַקטן.

דער פּונקט פֿון דאָנערשטאָגדיגען הסכם, וועלכן מען גיט אין לאָנדאָן צו אַנ׳אַלץ גרעסערע בעדייטונג, איז דער אָבזאָג פֿון אַ שנעלער צוזאַמענרופֿונג פֿון אַ וועלט־שלום־קאָנפֿערענץ, וואָס איהר ציל וועט זיין נישט נאָר דאָס שאַפֿן אַ נייעם סטאַטוס פֿאַר מערב־אייראָפּע אַנשטאָט לאָקאַרנאָ, נאָר אויך די לעזונג פֿון אינטערנאַציאָנאַלע ווירטשאַפֿטליכע פּראָבלעמען, און אין דער ערשטער רייהע די איינטיילונג פֿון רוהע־שטאָפֿן. אין דער דאָזיגער קאָנפֿערענץ — לויט די פֿאָראויסזעהונגען פֿון די לאָנדאָנער קרייזן — וואָלט זי זיך אָנגעהויבן אין מאַי אין זשענעווע — וואָלטן זיך אויך בעטייליגט די מלוכות, וואָס געהערן נישט צו דער פֿעלקער־ליגע און נעמליך, דײַטשלאַנד, פֿאַראייניגטע שטאַטן, און יאַפּאַן.

ווי מען שמועסט, וועט דײַטשלאַנד נישט אָפּוואַרפֿן קאַטעגאָריש דעם פּלאַן, וועלכער האָט געמאַכט אַ גרויסן איינדרוק אויף דער דײַטשער דעלעגאַציע אין לאָנדאָן. מיניסטער אידען האָט נאָך דאָנערשטאָג אין אָוונט מיטגעטיילט פֿאַן ריבענטראָפּ דעם טעקסט פֿון דאָקומענט. עס איז בעקאַנט, אַז מצד ענגלאַנד וועט מען אין בערלין אויסאיבען אַ שטאַרקן דרוק, אַז דער פּלאַן זאָל אָנגענומען ווערען.

ווען דאָס זאָל פּאַקטיש פֿאָרקומען וועט ער שוין שבת אָדער מאָנטאָג פֿאַרגעלעגט ווערן דעם ראש פֿון דער פֿעלקער־ליגע. זאָלן אָבער די דײַטשן אָפּוואַרפֿן די פֿאָדערונגען פֿון די סיגנאַטאָר־מלוכות פֿון לאָקאַרנאָ, דאַרף מען ערוואַרטן, אַז אַלס רעזולטאַט פֿון אַלע אונטערהאַנדלונגען אין לאָנדאָן וועט זיין אַ פֿערפֿעסטיגונג פֿון לאָקאַרנאָ צווישן ענגלאַנד, פֿראַנקרײַך, בעלגיען און איטאַליען, ווי אויך אַ פֿערשטאַרקונג פֿון זייערע קלויזולען מיט נייע פֿערפֿליכטונגען פֿון מיליטערישן כאַראַקטער."

פֿאַר דײַטשלאַנד האָט דער עבין אָנגענומען אַני־אונערוואַרטעטע ווענדונג. מען האָט דאַן אויך זיך געריכט און מען איז געווען צוגעגרייט, אַז דער פֿעלקער־ליגע־ראַט וועט אָננעהמען אַזאַ שטעלונג בנוגע היטלער׳ס שריט פֿון 7 מערץ. אַנ׳איבעראַשונג איז אָבער געווען פֿאַר בערלין דער הסכם, וואָס איז געקומען צווישן די לאָקאַרנער מלוכות און פֿון וועלכען עס זעהען זיך בולט אַרויס די קאָנטורען פֿון אַנ׳ענגליש־פֿראַנצויזישן מיליטערישן בונד. מען איז דעריבער אין בערלין בעאונרוהיגט וועגן דער צוקונפֿט. בעזונדערס איז מען ענטוישט צוליב דעם, וואָס די קאָנפֿערענץ פֿון די מלוכות, וואָס דאַרף זיך אויך פֿערנעהמען מיט היטלער׳ס שלום־פֿאָרשלאַגן ווערט אָפּגעשלעפּט. די דײַטשע ווירטשאַפֿט נויטיגט זיך געוואַלדיג אין אויסלענדישע קרעדיטן און אַזעלכע קרעדיטן וואָלטן מעגליך געווען נאָר דאַן צו בעקומען, ווען עס זאָל קומען צו אַ דערנעהנטערונג א דאַנק דער געפּלאַנטער אינטערנאַציאָנאַלער קאָנפֿערענץ אויף ווירטשאַפֿטליכן געביט צווישן דײַטשלאַנד און די מערב־מלוכות.

אַנב דאַרף מען צוגעבען, אַז אַזאַ רעזולטאַט וואָלט פֿאַר אַלע פֿריינט פֿון שלום געווען אַ ביטערע ענטוישונג. דאָס דריטע רייך קראַכט צוזאַמען אונטער דער לאַסט פֿון די ווירטשאַפֿטליכע שוועריגקייטן און וואָלט דאָס נאַצי־דײַטשלאַנד איצט בעקומען קרעדיטן, וואָלט דער מיאוסער פֿאַשיסטישער רעזשים פֿערשטאַרקט געוואָרן און די נייע קרעדיטן וואָלטן זיכער געגאַנגען נאָך מעהר צו פֿערשטאַרקן די בעוואָפֿנונגען.

די היטלעריסטישע אָפֿענסיווע אין פּאָמערן

באַק׳ן בעזעצן פֿון דער איבער־רהיין סטרעפּע דורך דײַטשע מיליטערישע אָפּטיילונגען האָט זיך ביי אַלע דײַטשן, וואָס וואוינען אין די ראַנד לענדער פֿון דײַטשלאַנד אָנגעהויבן אַ לעבהאַפֿטע אַקציע. עס איז אין זיי אַרײַן אַ נייער „גייסט", זיי זענען געוואָרן דרייסטער און זיי האָבן אָנגעהויבן אָפֿען אַרויסצוזאָגן דאָס, וועגן וואָס זיי חלומ׳ען שוין לאַנג איינגעהיים, און נעמליך וועגן אַ פֿער־איינייגונג מיטן „פֿאָטערלאַנד".

וועגן דער דײַטשער אַקציע אין איבער־שלעזיען האָבן די צייטונגען שוין פֿון לאַנג געמעלדעט. עס איז דאָרט געקומען דערצו, אַז די פּוילישע מאַכט האָט ענטדעקט אַ געהיימע דײַטשע נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטישע אָרגאַניזאַציע. וועגן דער דײַטשער אַקציע אין פּאָמערן מעלדעט די נעכטיגע א. ק. צ. א רייהע אינטערעסאַנטע פּרטים.

די צייטונג שרייבט צווישן אַנדערען: ווער עס וועט אויפֿמערקזאַם בעטראַכטן די מאַפּע, וואָס שטעלט פֿאַר די איינטיילונג פֿון דער דײַטשער לאַנד־ווירטשאַפֿטליכער בעפֿעלקערונג אין פּאָמערן, וועט זעהן אַ דײַטליך אַנגעצייכנטן דײַטשן פּלאַן. די דײַטשע לאַנדווירטשאַפֿטליכע בעזיצונגען און דײַטשע ישובים קאָנצענטרירן זיך אויף דעם פּרוכט־באַרסטן באָדן לענג אויס דעם טייך נאַשעל ביז בידגאָשטש און ווייטער לענגאויס דער ווייסל אין טאָרונער, כעלמינער, גרודזשאַנדזער און טשעווער פּאָוויאַט. דאָס איז אַ גרויסער כמעט סטראַטעגישער זאַל פֿון פֿרידריך דעם גרויסן, וואָס האָט דורך איהם געוואָלט אָפּטיילן פּאָמערן פֿון פּוילן. דער דאָזיגער וואַל עקזיסטירט ביזן היינטיגן טאָג כמעט אומבעריהרט און די שטחים פֿון די גרויסע דײַטשע גיטער און צאָהלרייכע ישובים פֿון די דײַטשע קאָלאָניסטן וואָס שטעהען דאָ טיף אין באָדן זענען ווייטער אַ אַקטיווער דײַטשער ווידערשטאַנד, די אַזוי גערופֿענע „וואַכט אן דער ווייכסעל".

גלייכצייטיג בילדען די 70 פּראָצענט דײַטשער גרויס־גרונד בעזיץ אין די צפֿונדיגע ים פּאָוויאַטן די דײַטשע „וואַך ביים ים".

ווי שטאַרק־אַקטיוו עס איז די דײַטשע מינדערהייט אין בעזיץ פֿון באָדן בעווייזט איהר געוואַלדיגער ווידערשטאַנד געגען דער פּוילישער פּאַרצעלאַציע וואָס איז געקרוינט געוואָרן אין פֿערשידענע ערטער דורך אַ אָפֿענסיווע מיט דער הילף פֿון קרעדיטן, וואָס ווערן די דײַטשע לאַנדווירטע בעזאָרגט פֿון בערלינער קוועלן.

עס איז אַ חוץ דעם פֿעסטגעשטעלט געוואָרן, אַז די דײַטשן האָבן בעוויזן אויסצוקויפֿן פֿון פּוילישע הענט 295 לאַנדווירטשאַפֿטליכע אָביעקטן פֿון אַ שטח פֿון 4248 העקטאַר און צו פּאַרצעלירען זיי צווישן דײַטשע קאָלאָניסטן, וואָס זענען געבראַכט געוואָרן פֿון פֿערשידענע געביטן פֿון קאָנגרעס פּוילען וואָלין און קליינפּוילען.

ענהליכע אויספֿאַל־באַסטיאָנען האָט די דײַטשע אָפֿענסיווע אין פּאָמערן און די דײַטשע אינדוסטריע און האַנדעל אונטערנעהמונגען. אָבער די שטאַרקסטע אָפּעראַציע באַזע פֿון די דײַטשן אין פּאָמערן זענען זייערע קאָאָפּעראַטיוון, וואָס זענען אָרגאַניזירט אין פֿערבאַנד פֿון די דײַטשע קאָאָפּעראַטיוון אין פּוילען און אין פֿערבאַנד פֿון די דאָרפֿישע קאָאָפּעראַטיוון אין גרודזשאָנדז וואָס אַרבייטן צוזאַמען.

בכלל האָט די דײַטשע מינדערהייט אין פּאָמערן, וואָס בעשטעהט סך הכל פֿון 100 טויזענד מאַן, 15,000 אָרגאַניזירטע קאָאָפּעראַטיוו מיטגלידער און 202 קאָאָפּעראַטיוון.

די דײַטשע מינדערהייט אין פּאָמערן פֿיהרט אויס אין פּאָמערן אַ פּאָליטישע ראָלע, וואָס איז אַנגעצייכנט דורך דעם געבאָט פֿון דײַטשן אימפּעריאַליזם אין דער ריכטונג פֿון „וואַכט אן דער ווייכסעל". די דײַטשן האָבן דאָרט אויסגעבויט אַ אייגען שול וועזן וואָס נעהמט אַרום 5000 דײַטשע קינדער. אין די דײַטשע קירכען געפֿינען זיך נאָך ביים היינטיגן טאָג 14 פּאַסטאָרען, וואָס זענען בירגער פֿון דײַטשלאַנד.

די פּאָליטישע אַקטיוויטעט פֿון די דײַטשן אין פּאָמערן קאָנצענטרירן זיך אין די דײַטשע פּאָליטישע אָרגאַניזאַציעס און נעמליך אין דער „דײַטשער פֿעראייניגונג" און אין דער ראַדיקאַל היטלעריסטישע „יונגע דײַטשע פּאַרטיי". צווישן די דאָזיגע פּאַרטייען קומט אָפֿן פֿאַר אַ קאַמף, רייך אין דראַסטישע מאָמענטן, ווי געשלעגן אויף מיטינגען א. אַ. וו. קוקט מען זיך אָבער גענוי צו דער טעטיגקייט פֿון די דאָזיגע אָרגאַניזאַציעס דאַן זעהט מען, אַז זיי אַרבייטן אין פּוילען הסכם. זיי ענטוויקלען אַ לעבהאַפֿטע טעטיגקייט צווישן דער יוגנט צוגרייטענדיג זי צו מיל טערישע אַקציעס.

עס אונטערליגט נישט קיין ספֿק, אַז די דײַטשן אין פּאָמערן האָבן זיך בעוויזן צו אָרגאַניזירען נישט אָהן דער הילף פֿון אויסלאַנד. עס איז כאַראַקטעריסטיש, אַז כמעט איבער 30 פּראָצענט פֿון דער דײַטשער בעפֿעלקערונג אין פּאָמערן בעטייליגט זיך אַקטיוו אין פּאָליטישן לעבן, וואָס בעלעבט דורך דער ריזאַליזאַציע אין דער איבערשטער אָנפֿירונג פֿון די צוויי פּאַרטיי־לאַגערן. עס מוז פֿעסטגעשטעלט ווערן, אַז די דײַטשן אין פּאָמערן זענען איצט פֿולשטענדיג אָרגאַניזירט צו אַ אַלגעמיינער אָפֿענסיווע אין נאָמען פֿון דער איבערמאַכט פֿון דײַטשן עלעמענט.

די מיליטערישע בעדייטונג פֿון דער רהיין סטרעפּע

אין „בויעס יוגער זשורנאַל" איז פֿערעפֿענטליכט אַנ׳אַרטיקעל פֿון אַ פּאָלקאָווניק פֿון גענעראַל־שטאַב, קרעמער, וואָס שילדערט די מיליטערישע בעדייטונג פֿון דער רהיין־סטרעפּע, וואָס איז בעזעצט געוואָרן דורך די דײַטשן.

דער אויטאָר ווייזט אָן, אַז דער 42 אַרטיקעל פֿון ווערסאַילער טראַקטאַט פֿערווערט דײַטשלאַנד צו האָבן בעפֿעסטיגונגען אויפֿ׳ן מערב׳דיגן ברעג פֿון טייך רהיין און אין 50־קילאָמעטערדיגן פּאַס לענג־אויס און אויף מזרח פֿון רהיין. לויט דעם אַרטיקעל 43 פֿון ווערסאַילער טראַקטאַט ווערט דײַטשלאַנד פֿערווערט אין דער סטרעפּע צו האַלטען אָדער קאָנצענטרירען בעוואָפֿנטע כחות, אַדורכצופֿיהרען דאָרט מיליטערישע איבונגען, אָדער אויך צו האַלטען דאָרט וועלכע־עס־איז מיטלען פֿאַר מאָביליזאַציע־צוועקן. לויט׳ן אַרטיקעל 44 פֿון ווערסאַילער טראַקטאַט, איז יעדע פֿערלעצונג דורך דײַטשלאַנד די אַרטיקלען 42 און 43 גלייך ווי אַ פֿיינדליכער אַקט געגען די סיגנאַטאָר־מלוכות און ווי אַ פּרוב צו שטערן דעם אַלגעמיינעם שלום. די פֿערווערטע סטרעפּע נעהמט אַרום אַ שטח פֿון 56,000 קוואַדראַט־קילאָמעטער, מיט אַ בעפֿעלקערונג פֿון 15,5 מיליאָן איינוואוינער, ד. ה. אומגעפֿעהר אַ פֿירטעל פֿון דער גאַנצער דײַטשער בעפֿעלקערונג. אין דער סטרעפּע געפֿינען זיך די בעדייטנדסטע דײַטשע אינדוסטריע־שטעט. בעזונדערס ביים נידריגן לויף פֿון רהיין צווישן דיסעלדאָרף און דויסבערג אין רוהר־געביט, וואָס שטעלן מיט זיך פֿאָר דאָס האַרץ פֿון דער דײַטשער אינדוסטריע, און אין דער ערשטער רייהע די גרויסע און די קריגס־אינדוסטריע.

די בעדייטונג פֿון דער דעמיליטאַריזאַציע פֿון דאָזיגען געביט בעשטעהט אין דעם, וואָס דער רהיין דאַרף אויפֿהערען צו זיין אַ שטערונג פֿאַר די פֿראַנצויזישע אָפּעראַציעס. די דרום׳דיגע רהיינישע גרעניץ אויף אַ מהלך פֿון 110 קילאָמעטער פֿון קעמבס (אויף מזרח פֿון מילהויזען), ביז לאַוטערבורג, איז בעפֿעסטיגט מיט בעטאָנירטע פֿאָרטען, וואָס האַלטען דעם רהיין אונטער דעם האַרמאַטען און מאַשינען - געוועהר - פֿייער. די שטראַסבורגער פֿעסטונג דינט אַלס שטאַרקער שטיצפּונקט דער דאָזיגער בעפֿעסטיגטער ליניע פֿון הינטען. אַ דאַנק דעם, וואָס די אַריבערגענג איבער׳ן רהיין פֿון דער דײַטשער זייט זענען ביז־איצט נישט געווען בעזעצט מיט מיליטער און נישט בעפֿעסטיגט, האָבן די פֿראַנצויזן געהאַט די מעגליכקייט אין יעדען מאָמענט אַריבערצוגעהן דעם רהיין און אין אַ שנעלן מאַרש מיט מאָטאָריזירטע אָפּטיילונגען צו רוקען זיך אויף מזרח מינדעסטענס אויף אַ 50 קילאָמעטער ווייט. פֿון לאַוטערבורג ציהט זיך די פֿראַנצויזישע גרעניץ אויף צפֿון־מערב לענג־אויס דעם טייך לאַוטער, דאַן לויפֿט זי אויף אַ 150 קילאָמעטער צו דער דרום־מזרח׳דיגער גרעניץ פֿון לוקסעמבורג און ווייטער געהט זי נאָך אויף 40 קילאָמעטער אויף מערב פֿון לאָנגווי ביי דער פֿראַנצויזיש־בעלגיש־לוקסעמבורגען־דרייעק. דער דאָזיגער אָפּשניט פֿון דער גרעניץ פֿון 200 קילאָמעטער לאַנג, איז בעקאַנט אונטערן נאָמען פֿון דער ליניע מאַזשינאָ און איז בעפֿעסטיגט דורך אַ סיסטעם פֿון פֿעסטונגען, וועלכע א דאַנק דער געשיקטער צוגעפּאַסטקייט פֿון דער געגענד און די פֿערטיפֿונגען אונטער דער ערד, שטעלט מיט זיך פֿאָר אַ זעהר שטאַרקן פֿראָנט. די פֿראַנצויזישע פֿאָרטען זענען פֿערזעהן מיט די מאָדערנסטע פֿערטיידיגונגס־ און בעוואָפֿנונגס־מיטלען און דערביי קענען זיי זיך גענעזווייטיג אונטערשטיצן מיט אַרטילעריע־פֿייער. צימערן אָפּצורוהען זיך פֿאַרן מיליטער זענען איינגעאָרדנט טיף אונטער דער ערד, א דאַנק וואָס אפֿילו ביי דער שטאַרקסטער אַטאַקע ווערט אָפּגעהיטען די קריגס־פֿעהיגקייט פֿון די גאַרניזאָנען. די בעפֿעסטיגונגען זענען אויסגעבויט הויפּטזעכליך פֿון שטאָהל און בעטאָן. די פֿערבינדונג צווישן זיי קומט פֿאָר אונטער דער ערד, אַ דאַנק וואָס מ׳קען בעת׳ן קאַמף און אַרטילעריע־פֿייער צופֿיהרען אַמוניציע און פּראָוויאַנט. אַ ברייט־ענטוויקלטע נעץ פֿון וועגען אויף דער ערד און אונטער דער ערד מאַכט מעגליך שנעל צוצופֿיהרען פֿערשטאַרקונגען.

די דאָזיגע גרעניץ־ליניע פֿון בעפֿעסטיגונגען ווערט פֿון הינטען געשטיצט דורך די פֿעסטונגען נאַנס־טול און מעץ־דידענהאָפֿען. אויף צפֿון פֿון לאָנגווי צו דער ליניע מאַזשינאָ ציהט זיך געבויט אויף דעם זעלבען סיסטעם די בעלגישע בעפֿעסטיגונגס־ליניע, וואָס ציהט זיך ביז צו דער דרום־מערב׳דיגער האָלענדישער גרעניץ ביז מאַאַסטריכט.

אויב די פֿראַנצויזן פֿאָדערן, נישט־קוקענדיג אויף זייערע גרעניץ־בעפֿעסטיגונגען, אַז די רהיינישע ברעגען נידריגער פֿון קאַרלסרוהע זאָלן נישט בעזעצט ווערן מיט מיליטער און נישט בעפֿעסטיגט ווערן, איז עס לויט דער מיינונג פֿונים עסטרייכישן קריגס־אויטאָריטעט נישט צוליב מאַטיוון פֿון זיכערקייט, נאָר צוליב די פֿראַנצויזישע אַנגריפֿס־פּלענער, די פֿראַנצויזן ווילן האָבן די מעגליכקייט צו יעדער צייט און ליכט, אָהן ווידערשטאַנד, צו פֿערנעהמען די אַריבערגענג איבער׳ן רהיין, בכדי נישט צו דאַרפֿן פֿיהרען וועגען זיי אַ קאַמף. ווען למשל, עס וועלען עקזיסטירן דײַטשע בעפֿעסטיגונגען ביי די בריקען פֿון הערמעסהיים, מיינץ, קאָבלענץ, קעלן און אַזוי ווייטער, וועלען די דײַטשע מיליטערישע כחות קענען פֿון די דאָזיגע בעפֿעסטיגונגען אַטאַקירען אויף דרום־מערב די פֿראַנצויזישע כחות, וואָס וועלען פֿאָרסירען דעם רהיין ביי קאַרלסרוהע אָדער מער אויף דרום.

דאָס פֿעהלען פֿון בעפֿעסטיגונגען אין דער רהיינישער סטרעפּע פֿערלייכטערט די פֿראַנצויזן דעם קאַמף ביים פֿאָרסירען דעם רהיין בעזונדערס ווען זיי זאָלן פֿיהרען די אַטאַקע פֿון מעץ דורך טריער.

דאָס בעזעצען די רהיינישע סטרעפּע שטעלט די פֿראַנצויזן פֿאַר דער נויטווענדיגקייט צו צוברעכן דעם ווידערשטאַנד פֿון די דײַטשע מיליטערישע כחות אויף מערב פֿון רהיין, נאָך איידער זיי וועלן בכלל צוקומען צום רהיין.

BANK HANDLOWY w ŁODZI
Spółka Akcyjna
Al. Tadeusza Kościuszki 15
ma jeszcze do wynajęcia SAFES
na dogodnych warunkach, poczynając od 4 złotych miesięcznie
WYJEZDZAJĄC, nie zostawiaj w domu papierów wartościowych, złota, srebra i t. p., lecz zanieś je do SAFE'u!

לעאפאלד, יום-טוב ליפּמאַן צונץ

דער גרינדער פון דער וויסענשאפט פון יודענטום.

(צו זיין 50־טען יאָהרצייט).

פון היסטאָריקוס

— I. —

מיר דערמאָהנען זיך ווידער און א גרויסער וויכטיגער און ליבער יודישער פערזענליכקייט פון דער נישט גאָר ווייטער פערגאַנגענהייט, דעם מיטוואָך י׳ אדר איז דער פופציגסטער יאָהרצייט פון איינעם פון די וויכטיגסטע יודישע קולטור טוּער פון פאַריגען יאָהרהונדערט, בעזונדערס אין דייטשלאַנד, פון לעאפאלד צונץ, וועלכער איז בעריהמט אלס דער פאָטער פון דער וויסענשאפט פונם יודענטום.

לעאפאלד (זעמענס ריכטיגער יודישער נאָמען איז געוועזן יום-טוב ליפּמאַן, צונץ, איז געבוירען געוואָרען אין דעטמאָלד אין 1794 און איז געשטאָרבען אין בערלין י׳ אדר ה׳תרמ״ו, וואָס איז אויסגעפאַלען דעם 18טען מערץ 1886. ער האָט געשטאַמט פון א פאמיליע וואָס האָט געקענט צעהלען איהר יחוס אויף דריי הונדערט יאָהר, אָבער זיינע עלטערן זענען געווען זעהר אָרים, און דערצו קראַנקע און שוואַכע מענשען. זיי זענען געשטאָרבען ווען זייערע קינדער זענען נאָך געווען גאָר יונג. דער פאָטער, מענדעל עמאַנועל, איז פּלוצלונג געשטאָרבען אין 1802, אין דעם עלטער פון 41 יאָר; און די מוטער הענדעל געבוירען בעהרענס, איז געשטאָרבען אין 1809 אין דער עלטער פון 36 יאָהר, אָבער כאָטש לעאפאלד איז בלויז אַלט געווען 7 יאָהר, ווען זיין פאָטער איז געשטאָרבען איז דאָך פערצייכענט, דאָס נישט נאָר איז זיין פאָטער געווען זיין ערשטער לעהרער, נאָר אז ער האָט מיט איהם אויך שוין געלערענט משנה, לעאפאלד צונץ האָט געהאַט א זעהר גוטען קאָפּ צום לערנען. ער איז געווען אַן׳אמתער עלוי. דורך זיין פאָטערס טויט, און דורך און דורך די זעהר שלעכטע פערהעלטנישען, אין וועלכע די פאַמיליע האָט זיך געפינען האָט לעאפאלד געמוזט אַנקומען אויף א פריי־ער סטיפּענדיע אין דער סאַמסאָן שולע פון וואָלפענביטעל, וואָס איז געשאַפען געוואָרען אלס א צדקה אינשטאַלט, צו לערנען אין איהר פעהיגע אָבער אָרימע קינדער.

לעאפאלד צונץ האָט זיך אויסגעצייכענט אין דער שולע דורך צוויי איינענשאַפטען, דורך זיין פערשיינט־קייט, כאָטש ער האָט אויסגעזעהען צו זיין פיזיש שוואַך — ווי האָט ער האָן אנדערש געקענט זיין אונ־טער די פערהעלטנישען פון זיין געבורט און קינדהייט ? — האָט ער דאָך בעזעסען זעהר פיל איגער־ליכען פייער, וואָס האָט זיך אויסגעדריקט אין פער־שיידקייט, צו זיין גליק האָט זיך געפינען אין דער שול א מנהל ס. מ. עהרענבערג, וועלכער האָט אנער־קענט די גרויסע פעהיגקייטען פון דעם פערשיי־טען שילער, און ער האָט טראָג זיין פערשיידקייט איהם טעשענקט גרויסע אויפמערקזאַמקייט און זער זיינע מענדעל האָט געשריבען: „דורך ארץ פאר מאַנ־צאנסס, פון איהר קומען ארויס די יודישע ריכטער". לעאפאלד צונץ איז אויך א בעווייז וועגען דער ריכ־טיגקייט פון דעם געדאַנק.

לעאפאלד צונץ האָט נאָך אין 1805 ווען ער איז בלויז אלט געווען עלף יאָהר זיך גענומען מאַכען א שליסעל צו א לעהר־ביכעל פון אריטמעטיק; און מיט א יאָהר שפּעטער האָט ער פערפאַסט אין העברעאיש א סאַטירע אויף דער שולע אין וועלכער ער האָט גע־לאַכט פון די לעהרער און פון זיינע חברים. די אי־בעריגע שילער. די לעהרער זענען געווען זעהר אויף געבראַכט און האָבען די סאַטירע פערברענט —

הכמים.. דאָס איז געווען נאָך איידער עהרענבערג וו׳ שוין געזאָגט האָט פערשטאַנען וואָס פאר א כלי לעאפאלד צונץ איז און וואָס פון איהם קען ווע־רען, און ער האָט איהם געמאַכט פאר מאָניטאָר, און האָט געלאָזט אנפיהרען מיט דער שולע. שפּעטער, ווען די פרייע סטיפּענדיע אלס שילער האָט זיך איהם געענדיגט איז לעאפאלד צונץ געבליבען אלס לעהרער פאר עסען און שלאָפען... אט אין יענע יאָהרען שוין אין 1810־1811 האָט ער אויך איבערזעצט איניגע היסטאָרישע עסייען פון דייטש און פראנצויזיש אין העברעאיש. דאָס האָט איהם ערמעגליכט צו פער־פעקציאָנירען זיין העברעאישע שפּראַך. ער האָט אויך ארום יענער צייט שוין אנגעהויבען טראַכטען וועגען שאַפען א וויסענשאפט פון יודענטום. וואָס דאָס האָט געמיינט צו ברענגען אין אָרדנונג, צו סיסטעמאַטי־זירען די יודישע לעהרען; פעסטצושטעלען זייער הי־סטאָריע, און אויך זיי צו ערקלערען און א מע־דערנעם זין.

אין 1815 איז לעאפאלד צונץ אריבער פון וואָל־פענביטעל קיין בערלין, וואו ער איז געוואָרען לעה־רער און רער פאמיליע הערץ. ער האָט פאָרטגעזעצט זיך צו בעשעפטיגען מיט אַלטער העברעאישער לי־טעראַטור, בעזונדערס מיט אלטע מאַנוסקריפּטען, א יוד פון ארץ ישראל דוד בן אהרן האָט איהם איבער־געגעבען אזעלכע מאַנוסקריפּטען וואָס ער האָט גע־בראַכט פון ארץ ישראל און טערקיי, און זיי האָבען ארויסגערופען זעהר גרויסען אינטערעס ביי לעאפאלד צונץ, ביי וועלכען עס האָט זיך ענטוויקעלט אלץ מעהר דער גייסט פון פאָרשען און שאַפען, אין 1818 איז ערשינען זיין ערשטע עסעי: „עטוואָס איבער דער העברעאישער ליטעראַטור, מיט נאָכריכטען איי־בער אַן׳אַלטעס ביז איצט נישט געדרוקטעס העברעא־איש ווערק". אָט מיט דער עסעי הויבט זיך אָן די עפּאָכע פון וויסענשאַפטליכע פאָרשונגען אינם יודענ־טום און בנוגע דעם יודענטום.

לעאפאלד צונץ האָט אין דער אָפּהאַנדלונג זיי־נער געצייגען די אויפמערקזאַמקייט ווי וויכטיג עס איז דאָס מען זאָל אנערקענען דאָס יודענטום אלס א ווהעלט אנשויאונג, אלס א לעבענס וויסענשאפט, און מען זאָל זיך בעשעפטיגען מיט דער יודאאישער לי־טעראַטור, נישט גלאַט איהר צו לעזען, נאָר מאַכען איהר צו פאָרשען און שייכות מיט די לעהרען און די אוניווערזיטעטען, ער האָט אויך אנגעוויזען ווי איגנא־ראַנט און איינזייטיג ס׳איז דאָ וואָס די נישט יודישע געלעהרטע האָבען איבער דעם יודענטום און די יו־דען. ס׳איז אין דייטשלאַנד געשאַפען געוואָרען א גאַ־נצע ליטעראַטור פון דייטשען איבערן יודענטום. אָ־בער זייערע שריפטען זענען געווען פול מיט גרינגש־צונג און זאָגאַר מיט האַס געגען יודען. ער האָט אנגעוויזען ווי פאַלש זייערע שטאַנדפּונקטען זענען און צו דער זעלבער צייט האָט ער געצייגט, ווי גרויס און ווערטפול עס זענען געווען די בייטרעגע פון יו־דענטום צו פילע וויסענשאַפטען און פאַלגליך האָט ער אויסגעפיהרט מוז דאָס יודענטום ריכטיג אויס־געפאָרשט ווערען, און ס׳זאָל פערנעהמען א פּלאַץ אין דער געשיכטע פון די וויסענשאַפטען. די דאָזי־גע אָפּהאַנדלונג פון לעאפאלד צונץ האָט געמאַכט א זעהר שטאַרקען איינדרוק, און דאָס איז געווען דער ערש־טער גרונדשטיין וואָס ער האָט געלעגט צו דער וויס־סענשאפט פון יודענטום.

(ווייטער — זונטאָג).

„דאָס סיסטעם, וואָס וועקט עקעל"

בעריהמטער ענגלישער געלעהרטער וועגען די יודען-נגישות אין נאצי-דייטשלאנד

לאָנדאָן (יט״א). אין „מאַנטשעסטער גאַר־דיען" איז ערשינען אַן׳אַרטיקעל פון בעריהמטען ענגלישען געלעהרטען און הומאַניסט, פּראָפעסאָר דזשילבערט מוראי, דעם פּרעזידענט פון דער ענגלישער פעלקער־בונד־ליגע, וועלכע בעהאַנ־דעלט די לעצטענס ערשינענע ענגלישע אויסגאַבע פון „געלען פלעק", וואָס ענטהאַלט אַ דאָקומענ־טאַרישען סטודיום פון די יודען־רדיפות אין דייטש־לאַנד. דער ענגלישער געלעהרטער שרייבט צ.א.:

כדי אויסצוראָטען אַ גרויסע מאַסע פון אונ־שולדיגע מענשען פאַר די אויגען פון איראָפּאַ, מוז מען האָבען א געוויסען פּלאַן. נאָך א לאנגער סעריע רויבערייען און יודען־פּאָגראָמען, קומט דער אָפיציעלער פּרעסע־שעף און איז מודיע: „דער קאנצלער בעפולמעכטיגט מיך אייך צו זאָגען, אַז די אַלע בעריכטען, אַלע ביז איינעם, זענען געמיינע שקרים". דאָס איז דער ערשטער שריט באַלד קומט דער צווייטער. ווען מען קען שוין לענגער נישט פערבאָרגען די אָנפאַלען, דאַן זאָגט מען, אַז זיי זענען אויסברוכען פון פאָלקס־צאָרן, אָדער מען דערצעהלט, אַז דאָס האָבען די יודען אנגעהויבען צו אַטאַקירען דעם נאַצי־המון, והראיה: די פּאָליציי האָט דאָך אַרעסטירט די יודען און נישט די נאַציס... און לסוף ברענגט מען ער־קלערונגען, איבטערגעשריבענע דורך די קרבנות, מיט טעראָר און פּיזישע יסורים אַרויסבעקומענע ערקלערונגען, אַז קיינער האָט זיי — די קרבנות — קיין שום בייז, הלילה נישט געטון.

דער נעכסטער שריט קומט שוין אָן גאָר לייכט. טראָגען אַלע פּאַרזיכטס־מיטלען ערשיינען אין דער אויסלענדישער פּרעסע בעריכטען וועגען די מעשים תעתועים. די דייטשע פּרעסע האָט נאַטירליך וועגען זיי גאַרנישט דערציילט, דערפאַר שרייט אָבער די דאָזיגע פּרעסע בקול־קולות: „יודישע גרויל־פּראָפּאַגאַנדע", „וואַהנזיניגע יודישע קאַמפּאַניע אין לאָנדאָן", „יודישער קריג געגען דייטשלאַנד". די מאַסען אין דייטשלאַנד גלויבען, וואָס מען דער־צעהלט זיי, זיי האָבען נישט קיין אַנדערע אינפאָר־מאַציעס חוץ די, וואָס די רעגירונג דערלאָזט, און זייער פערגעטערטער פיהרער רעדט דאָך אין „מיין קאַמף" וועגען דעם, אַז „דער יוד איז דער גורם פון אַלע אונזערע אונגליקען". דאַן קען שוין דער המון מיט אַ רוהיג געוויסען זינגען „ווען יודען־בלוט פון מעסער שפריצט" און בעוואונדערן פּלאַקאַטען, דאָס בעווייזען, ווי דער לעצטער יוד ווערט אין אַ בעטלער־הילוך אָדער נאָך בעסער — נאַקעט אַרויסגעטריבען פון דייטשלאַנד.

די צענטראַלע קראַפט פון דעם דאָזיגען סיס־טעם, וואָס וועקט אונזער עקעל — שרייבט ווייטער פּראָפ. מוראי — איז יוליוס שטרייכער, וועלכער בעקומט ספּעציעלע כבודים, שטעהט צו היטלער׳ס רעכטע האַנד און גיט אַרויס מיט היטלער׳ס ברכה דעם אונגלויבליך־וואַהנזיניגען זשורנאַל „דער שטירמער". די דאָזיגע צייט־שריפט ווערט לויט אַ בעפעהל פון אויבען, פיל געלעזען אין די שולען. מען זעהט דאָרט אילוסטראַציעס פון העס־ליכע, פּלטע יודען, וואָס פערגוואַלטיגען יונגע דייטשע מיידלעך, רבנים, וואָס טרינקען דאָס בלוט פון דייטשע קינדער. עס עקעלט כסדר אין דעם בלאַט פון דער בעהויפּטונג, אַז די יודישע רע־ליגיע צווינגט יודען צו פערגוואַלדיגען קריסט־ליכע מיידלעך. פאַר שול־קינדער איז אַזאַ לעק־טור גאַנץ אויסטערליש, אין קיין שום לאַנד וואָס דערצו נישט דערלאָזען, סיידען אין אַ לאַנד, וואָס ליגט אין די הענד פון פערברעכער.

דער פּסיכאָלאָגישער יסוד פון דעם דאָזיגען טייוולאָנישען ווערק איז די כסדר׳דיגע פּלעגע פון נאַצי־מיטאָס. דייטשלאַנד איז דאָס גרעסטע און אייד[ע]לסטע סאָלדאַטען־פאָלק. און דעריבער קען דייטשלאַנד נישט געשלאָגען ווערען אין קריג. דייטשלאַנד האָט טאַקע דעם וועלט־קריג געוואונען, נאָר אין סאַמע לעצטען מאָמענט האָבען די אַליאַ[נ]טען און די יודען עס אָפּגענאַרט. צו די אַל[י]אַנ[ס] מלוכות איז שווער צוצוקומען, אָבער ווייניגסטען[ס] די יודען זענען אויסגעשטעלט אויף דייטשלאַנד[ס] חסד. זאָלען זיי צאָהלען אַפּ[ע]ר אַלע אונזערע ליידען, ערנידריגונגען, פאַר אונזער אָרימקייט און אונ[זער] פאָזולערקייט! חוץ־לזה, פערנעמען די יודען שטע־לעס — גיט אַוועק די דאָזיגע שטעלעס פאַר גוטע נאַציס. זיי האָבען געלד. פאַרוואָס זאָל אַ יוד הא[־]בען געלד? זאָלען עס די נאַציס צונעהמען. [די] קלאָגען זיך? בעשפּריצט זיי מיט שמוץ! בעוואַרפ[ט] זיי מיט בלאָטע! פערמיאוסט זיי!

אַן׳אַנאַליז פון די דאָזיגע דייטשע רדיפו[ת־]קאַמפּאַניעס — פערענדיגט פּראָפ. מוראי — [אין] זייער פערבוּפען זיך אויף אבערגלויבען, מור[א,] גיריגקייט, קנאה, נקמה און לסוף מיט זייער גאַ[נ־]צען סאַדיזם, וואָלט געווען אַ זעהר אינטערעסאַנ[טע] פּסיכאָלאָגישע סטודיע.

בלויז דריי וויסען דעם סוד

(ערצעהלונג)

פון ני דרייצעהן

פון הילדא׳ס סוד האָבען בלויז צוויי מענשען גע־וואוסט. די צוויי זענען געווען: זי אליין, הילדא, און דער שעהנער וואָוויליטגערישער בחור — פיליפ. ס׳קען געמאָלט זיין אז נאָך איניגע פערזאָן האָבען אין דער טיפעניש פון זייערע הערצער געהאט א פער־דאַכט אין וואָס ס׳בעשטעהט הילדאס סוד און צוויי־שען אָט די ,,איניגע" האָט מען מיט זיכערקייט גע־קענט אדיינרעכענען הילדאס שוויגער. אנ׳עלטערע אָבער גאַרנישט קיין נארישע פרוי. אָבער פערדעכטי־גען הייסט נאָך נישט, אז מען ווייס טאַקע אויף זי־כער, פאַקט האָבען וועגען הילדאס סוד געוואוסט בלויז זי אליין און דער שעהנער בחור פיליפ, ווייל דער סוד פון די צוויי איז בעשטאַנען אין דעם, וואָס דער פאָטער פון הילדאס קינד וועלכער האָט געהייסען בעני איז נישט געווען הילדאס מאַן. נאָר ער, פיליפ. איז וועד מאָקע קען וויסען וועגען אזא מין סוד אוי־סער די צוויי ?

סעם, דער יונגערמאַנטשיק וועלכער האָט זיך פער־רעכענט אלס בעני׳ס פאָטער, האָט זיין הילדאן זעהר ליב געהאט און געגלויבט אין איהר ווי אין א גאָט, דריי יאָהר נאָך זיין הייראַטען מיט הילדאן, איז אויף דער וועלט געקומען זייער ערשטע קינד. וועלכען מען האָט א נאָמען געגעבען בעני. סעם איז געווען אויסער זיך פאַר גליק, פרייד און שטאָלצ־קייט איבער דעם וואָס ער איז א פאָטער געוואָרען. זיין הילדעשקע, די יונגע מאַמע איז איהם נאָך לי־בער און טייערער געוואָרען, דער גליקליכער פאָטער האָט גאָר נישט געוואוסט וואָס צו טון איבער זיין פרוי, און ער האָט זי פשוט אויף די הענט ארומגע־טראָגען.

פיליפ איז געווען א שעהנער בחור, א וואוילער יונג, א חנעוודיגער ראַמען העלד, ער איז געווען סעם׳ס א חבר נאָך פון זיינע בחורישע יאָהרען, נאָך סעם׳ס הייראַטען, איז פיליפ געוואָרען א היימישער מענש אין דעם פאמיליען נעסט פון דעם יונגען פּאָרעל.

מיט דעם בחור פיליפ איז געווען עפּעס א מאָדנע צרה, ער איז זעלטען ווען געווען בעשעפטיגט, האָט ער אלע מאָל געהאט אזוי פיל פרייע צייט, אז ער האָט פשוט נישט געוואוסט וואו און ווי אזוי זיינע טעג און נעכט אוועקצושטופען. סעם איז געווען אַן ארבייטער, א ספּעציאַליסט ביי זיין פאַך.

פלעגט פיליפ די גרעסטע טייל פון זיין פרייער צייט אוועקפטרן אין זיין פערהייראַטען חבר׳ס היים. הילדא, וועלכע איז אַלעמאָל געווען טעגליך איינזאַם א־ליין, איז געווען זעהר צופרידען וואָס איהר מאַנ׳ס חבר פערטרייבט איהר עלענדקייט און איינזאַמקייט, אז אפילו סעם אליין איז אויך געווען צופרידען, וואָס זיין חבר און פריינד פערברענגט מיט זיין הילדעמש־קען. ווייל דאָס וואָס זיין יונג ווייבעלע פלעגט אוים־קומען טעג און אָפּטמאָל אויך נעכט צו זיין אליין, איז שווער געפאַלען אויף סעמ׳ס הארצען, פערטראַכט מען אויף עפּעס שלעכט ? וועהרען אייפערזיכטיג? נישט סעם! צופיל האָט סעם געגלויבט אין זיין הילדאן; צופיל האָט ער געגלויבט פון זיין ,,הויז־פריינד" אז ס׳זאָלען איהם נאָר אין קאָפּ אריין וועלכע ס׳איז פערדאַכטען.

הילדא האָט איהר מאַן פאר קיין פאַל נישט פיינט געהאט. מען האָט געקענט זאָגען אז זי האָט איהם נאָך ליב געהאט ווען איהר מאַן פלעגט זי קושען און צערטלען אין א אויסגוס פון ליבע און הילדא פלעגט איהם בעצאָהלען מיט דיזעלבע צערטליכקייט מען מיט דעם זעלבען ליבעס־אויסגוס, און איז אין איהר טיפען הארצען פאַר קיין פאַל נישט פאַלש גע־ווען. אָבער ווען א יונגע פרוי וועלכע האָט הייסע בלוט, פערבלייבט צו אָפט אליין מיט א שעהנעם בחור וועלכער האָט אויך הייסע בלוטען, פאַסירען אזעלכע מאָמענטען ווען ס׳ווערט שווער צו קאָנטראָלירען זיך און ביי הילדאן מיט פיליפן איז געקומען צו א ,,סוד"...

סעמ׳ס מאַמע האָט געשפּירט איהר שנור׳ס סוד, סעמ׳ס מוטער איז אַן׳אַלמנה געווען, סעם איז איהר איינציג קינד געווען, אויסער איהר זוהן האָט זי אויף דער גאַנצער וועלט קיינעם נישט פערמאָגט. זי איז געווען א קלוגע פרוי און זינט איהר זוהן האָט געהיי־ראַט האָט זי זיך אריינגעקליבען אין אַנ׳איינענער דירה׳לע אז זי זאָל ביי די ,,קינדער" צופיל אויף די אויגען זיך נישט געפינען, אָבער די זיסטע מינו־טען אין איהר לעבען זענען געווען, ווען זי פלעגט קומען בעזוכען די קינדער. די עלענדע איינזאַמע פרוי האָט געציטערט אינצוזייסען זיך מיט דער שנור, וואָס ס׳וואָלט פאַר איהר אפשר אונמעגליך געמאַכט צו בעזוכען איהר זוהנס היים. איז וואָס פאַר א פער־דאַכטען ס׳זענען איהר נישט געלעגען אויפן הארצען האָט זי זיך אָבער אָפּגעהיט פון זיי צו רעדען.

די קלוגע מאַמע האָט אויך ווען איהר זוהן גע־טראַכט: זי האָט געזעהען אז ער האָט די ווייב זיינע משוגע ליב אז איהר וואָלט געווען ערענטליכער זוהן איז פריי פון ישרען פערדאַכט, האָט די קלוגע מאַמע געציטערט אויף דאָס מינדעסטע צו צושטער־רען איהר זוהנס אגשולד, פרייד און גליק. זי האָט איהרע אלע וועהמאַטריגע פערדאַכטען טיף ביי זיך אין הארצען געהאַלטען פערשטיקט און בעגראָבען.

הילדאס האַרץ איז געווען איבער־פולט, ס׳האָט איהר געצויגען צו רעדען מיט פיליפן, דערצעהלען איהם וואָס ס׳איז געשעהען פריי מאַכען איהר הארץ פאַר איהם און ווען זי אַרונטער איינקויפען זאָ־כען איז זי אריין אין אַנ׳אַפּטיק, צום טעלעפאָן און מיט אימפּעט גענומען דרעהען דעם נומער פון פי־ליפס טעלעפאָן, און אין איהר האַסטיגקייט, אין איהר צעדודערטקייט האָט זי גאַרנישט געמערקט אז זי דרעהט נאָר אָפּ דעם טעלעפאָן נומער פון איהר איי־גענער היים :

— פיליפ — האָט הילדא געהערט פערשטיקט פאַר אויפרעגונג — פיליפ.

— העלאָ, — האָט זיך פון צווייטען זייט גע־הערט אַנ׳ענטפער און הילדא האָט מיט אימפּעט און טעלעפאָן געהערט:

— מיר האָבען געפּאַרען ס׳קינד, סעם איז אויך געווען אין דער היים און די שוויגער אויך, זי קריכט דאָך פון הויז נישט ארויס, אין ווייסט, וואָס זי האָט א זאָג געטון ? בעגעלע — זאָגט זי — איז עהנליך צו דיר, פיליפ, ס׳האָט מיר א ריס געטון און האַר־צען, איך ווייס דאָך אז ס׳איז אמת, א קלאָג זאָל צו דיר קומען...

— גוט... גוט... — איז פון צווייטער זייט געקו מען עפּעס א מאָדנער ענטפער און אויף איהר ווייטערע רייד האָט מען שוין נישט געענטפערט.

הילדא האָט זיך דערוואוסט אז זי האָט אָפּגע[רופען] איהר אייגענעם טעלעפאָן־נומער, קאַלטע טר[ער־]פען שווייס זענען איבער איהר גאַנצען לייב ארויס[גע־]קומען, די קניעכלעך האָבען זיך איהר אונטערגעבויג[ען] זי איז פון אַפּטיק ארויסגעלאָפען איינגאַנצן א צ[ע־]דודערטע.

,,אָבער ווער האָט צו איהר געהערט?" — הא[ט] א פראַגע געגעבערט הילדאס מאָרך — ווער האָט [זיך] ענטפערט אויף איהר רעדען? ס׳איז דאָך געווען [פי־]ליפס קול האָט דאָס סעם נאָכגעמאַכט פיליפס [רע־]דען? יאָ, דאָס האָט סעם געטון ער האָט זי גענאַר[ט] כדי זי זאָל רעדען, אָבער פאַרוואָס האָט ער אזוי הא[־] סמיג דעם געשפּרעך איבערגעריסען ? איז געווען [א] נג פאַר איהם וויפיל ער האָט זיך פון איהר רעד[ע] דערוואוסט ? יאָ, ס׳איז טעווען גאַנץ גענוג, זי הא[ט] דאָך גאַנץ קלאָר געזאָגט, אז וואָס די שוויגער הא[ט] געזאָגט איז דער אמת, ס׳איז געווען גענוג פאַ[ר] איהם".

ביי הילדאן האָט דער מאָרך געברענט, וואָס זא[ל] זי איצט טון? וואָס וועט זי זאָגען דעם מאַן, ווען [ער] וועט אין הויז אריינקומען? איהר ,,סוד" איז דאָך איצ[ט] ארויסגעשוואומען ווי א איל אויפן וואַסער, וואָס זא[ל] זי זאָגען איהר מאַן? מיט וואָס פאַר א פנים קען [זי] איצט פאַר אינגאַנצען אין הויז אריינקומען ?

ווען הילדא איז שנעליך אין הויז אריין, האָט [זי] נישט געוואוסט וואָס זי וועט זאָגען, וואָס זי וועט רעדען. זי האָט בלויז געשפּירט אז אלץ וועט [זיך] באַלד ענדיגען און זי האָט געפיהלט ווי ס׳וואַ[לט] איהר ערוואַרטעט א שווערע פינסטערניש... אין ד[ער] האַלב פערוואָלקנטער קאָרידאָרטשיק איז הילדאן אנ[טקעגען] געקומען נישט קיין אַנדערער ווי פיליפ... הי[ל־]דא האָט איהם אנגעקוקט מיט אויפגעריסענע או[י־]גען...

ווען הילדא איז געווען אין גאַס איז פיליפ [אין] איהר אין הויז געקומען און הילדא׳ן איז א מאָדנ[ע] גליק, א מאָדנער נס געשעהן, ווען דער טעלעפאָן הא[ט] געקלונגען איז סעם געווען פערנומען מיט׳ן קינד א[ון] ער פיליפ האָט געענטפערט, ער האָט דאָס איצט חי[ל־]דאן אין פערשטיילטע קורצע ווערטער ערקלערט א[ון] אָנקוקענדיג זי מיט פאַרוואורף האָט ער אויף ז[י] וואוילגעריישען שטייגער הילדאן אין סאַמע אוי[ג־]אריינגעזעהן :

— ס׳האָט געקענט זיין א חתונה...

טראַגעדיע פון אַ יידישער עמיגראַנטען־משפחה פון דייטשלאַנד

די יודישע טראַגעדיע פון אַמאָל, דער אומגליק דער יודישער פון יאָהר־הונדערטער צוריק, דער וועה, דער קרעכץ, צי אין דעם לאַנד, צי אין יענעם, האָט אַלע מאָל געפונען אויסדרוק פאַר די ווייטערע דורות דורך „פיוטים", הייליגע לידער, תפילות, החנוּנים־געזאַנגען, וואָס מ'האָט אַריינגענומען אין די שוהלען, אין די בתי מדרשים. וואָס וועט זיין מיט'ן קרעכץ פון היינט־צו־טאָג, מיט דער טראַגעדיע פון איצט?..

אַ געשיכטע פון אַ גאַנצער פאַמיליע פון האמבורגער יודען, פאָטער און מוטער און פיער קינדער.

זיי זענען אַוועק פון דייטשלאַנד העכער צוויי יאָהר צוריק, פאָטער און מוטער מיט זייערע פיער קינדער. זיי זענען געווען פון די ערשטע איינצוזעהן, אַז מען מוז זיך ראַטעווען וואָס גיכער. און ספּעציעל די קינדער מוז מען אַרויסנעמען פון לאַנד. אַלע קינדער זענען געווען יונגינקע. דריי זיהן — פון זעקס און אַכט און צעהן יאָהר; און אַ טאָכטער — אין דרייצעהנטען יאָהר.

וואוהין האָט מען אַזעלכע קינדער געקענט אַוועקשיקען אָהן די עלטערן? סאַי־ווי, די עלטערן האָבען נישט געקלערט פון אַוועקשיקען די קינדער אַליין. פאָטער און מוטער האָבען אויפגעגעבען זייערע געשעפטען, אַלטע ירושה־געשעפטען פון עטליכע דורות; און די היים זייערע האָבען זיי צובראָכען, אויך אַלט, אַ ירושה פון זיידעס און עלטער־זיידעס: און זיי האָבען גענומען די פיער קינדער זייערע און זיך אַוועקגעלאָזען איבער דער וועלט.

יאָ, איבער דער וועלט. אַ בעשטימט לאַנד איז ווי נישט געווען אין זינען.

געלד האָט זיי נישט געפעהלט; האָבען זיי גערעכענט: וואו ס'וועט זיין אַ מעגליכקייט זיך אָפּצושטעלען איינצואָרדענען אַ היים, וועלען זיי מאַכען אַ פּראָבע.

בודאַפּעשט, אונגאַרן, איז געווען זייער ערשטע סטאַציע. אין זיי אַנטקעגען געקומען אומגליק. אַ קינד איז באַלד קראַנק געוואָרען, טאַקע ביים אַריינפאָהרען אין שטאָט, און אויף מאָרגען איז דאָס קינד געשטאָרבען.

אויפ'ן בודאַפּעשטער בית־עולם איז צוגעקומען אַ יונג קבר'ל פון דעם יונגסטען קינד פון די האַמבורגער וואַגלער. דאָס האָט שוין געזאָלט צו בינדען פאָטער און מוטער צו דעם בייעם וועלט־ווינקעל פאַר זיי. אַ קבר פון אַ קינד אויף אַ גלות־וועג, אויף אַ פרעמדען אָרט, ווערט דאָך דער אָרט אַזוי אייגען, אַ טייל פון זיך. אָבער דער גלות־וועג האָט זיך ערשט פאַר זיי אָנגעהויבען.

זיי האָבען געמוזט פערלאָזען בודאַפּעשט; זיי זענען אַריינגעקומען אַהין בלויז ווי רייזענדע אויסלענדער.

איז געבליבען אַ קינד אין אַ קבר'ל אויפ'ן בודאַפּעשטער בית־עולם, און פאָטער און מוטער מיט די דריי קינדער זענען אָפּגעפאָהרען אַנדערשוואו — צו אַן אַנדער לאַנד, פריהער קיין פראַנקרייך און פון דאָרטען קיין שפּאַניע.

דער אַלטער יודישער וואַנדער־וועג, יענער פיינליכער שפּאַנישער גירוש־וועג, ווידער בעגייט. יודען געטריבען פון שפּאַניע זענען איבער יענעם וועג געגאַנגען צו צענטראַל און וועסט אייראָפּע, קיין אַשכנז, טאַקע קיין האַמבורג, וואו ס'האָט זיך צונויפגעקליבען אַ קהלה פון ספרדישע יודען; איצט האָבען געיאָגטע האַמבורגער יודען צוריק קיין שפּאַניע זיך פערנומען.

באַרצעלאָנע איז געווען זייער אויסגעקליבענע שטאָט, און אויך דאָרטען איז זיי אַנטקעגען געקומען דער מלאך המות.

דאָרטען איז אַוועקגעפאַלען אַ צווייט קינד. ווידער קראַנקהייט און טויט...

צופאַלען, נישט מעהר ווי אומגליקליכע צופאַלען, אָבער אין טעג פון אַזאַ צער קלאָגט דאָך אַ מוטער: וואָלט מען נישט געמוזט לויפען פון דער איינגעאָרדענטער, פון דער דורות־אַלטער היים, וואָלט אפשר צו אַזאַ אומגליק נישט געקומען...

די שטאָט באַרצעלאָנע האָט אַ קליינע יודישע קהלה. און וואו עס איז דאָ אַ קהלה, איז פאַרהאַן אַ בית־עולם. יודען האָבען נאָך קיין שלום נישט געשלאָסען מיט שפּאַניע. די גרופּעס דייטשע יודען וועלכע קומען דאָרטען איצט אַריין, זענען א מין משולחים פון דער יודישער געשיכטע, פון פאַר־יסורים'טער שפּאַנישער מאַרטירער־געשיכטע. אַ צוגעקומענער יודישער קבר אויף שפּאַנישער ערד גיט אַריין אין דער שליחות אַ טיפערען אינהאַלט. אַן אַינצעלנע פאַמיליע אין אומגליק טרייסט זיך אָבער נישט מיט פאָלקס־חשבונות, און פאָטער און מוטער פון האַמבורג האָבען פערלאָזען שפּאַניע, פערלאָזען באַרצעלאָנע, מיט אַ שמערצענדיגער, מיט אַ בראַנד־פייערדיגער וואונד אין האַרצען.

די צווייטע וואונד — דאָס צווייטע קינד שוין פערלוירען אויפ'ן גלות־וועג.

א קבר אין בודאַפּעשט און אַ קבר אין באַרצעלאָנע האָבען פאָטער און מוטער געטוליעט צו זיך די צוויי געבליבענע קינדער, און זענען אַוועק קיין איטאַליע.

סיום אַרומפאָהרען האָט שוין פאַר זיי קיין זין נישט געהאַט. שפּעקולירן וואו זיך אָפּצושטעלען, זוכען וואו אַ היים, איז זיי שוין נישט אָנגעגאַנגען. וועלכער־עס־איז אָרט וועט זיי שוין זיין אַ מקום־מנוחה, האָבען זיי געקלערט, דער פאָטער האָט בעקומען אַ צובונד צו אַ געשעפט מיט אויסלענדישען האַנדעל אין דער איטאַליענישער שטאָט פלאָרענץ זענען זיי אַהין געפאָהרען. זיי האָבען געהאַט ערלויבעניש צו בעזעצען זיך דאָרטען אויף אַני־אומבעשטימטער צייט, אויף אַזוי לאַנג ווי דער צובונד צום געשעפט וועט אָנהאַלטען. אָבער אומגליק איז זיי נאָכגעגאַנגען אויך דאָרטען. וועמענס קללה איז געפאַלען אויף דער האַמבורגער פאַמיליע? וועלכער נאָך ביינער גייסט האָט זי פערשאָלטען? אַ לאַנד מיט אַ קבר איז איהר צוגעקומען. אַ דריט קינד איז געשטאָרבען.

ביינער פון זייער פלייש און בלוט אויף בית־עולמ'ס פון דריי לענדער, האָט עס געהויבען דעם מח פון דער מוטער און עס האָט פאַראַליזירט די ענערגיע פון דעם פאָטער. ביין, אויך פלאָרענץ איז פאַר זיי נישט קיין אָרט. וועלכע ערד קען זיי שוין פערהאַלטען? נאָך וועלכען לאַנד קענען זיי בענקען? גלידער אין א קבר דאָ, גלידער אין אַ קבר דאָרטען — גלידער פון דריי יונגע קינדער. וואוהין זאָלען זיי איצט פאָהרען?

געבליבען מיט איין קינד פון די פיר, זינט זיי האָבען אָנגעהויבען וואַנדערן געבליבען מיט דער עלטסטער, מיט דער דרייצעהן - יאָהריגער טאָכטער.

זיי האָבען געהערט, אַז מאַסען דייטשע יודען פאָהרען קיין ארץ־ישראל; פאַלעסטינע איז אויך פריהער געווען אין זייערע רייזע־פּלענער, אָבער זיי האָבען זיך צוריקגעהאַלטען. דער ענין פאַלעסטינע ווי אַ נאַציאָנאַלע זאַך איז זיי געווען פרעמד. איצט האָבען זיי שוין יאָ געקלערט פון רייזען אַהין און זיך בעזעצען דאָרטען. דערווייל איז אויך דאָס איינציג־געבליבענע קינד קראַנק געוואָרען, און אַ דאָקטאָר, אַ פריינד, אויך אַן־אַרומרייזענדער דייטשער יוד, האָט זיי געראַטען צו פאָהרען מיט זייער איינציג־געבליבענעם קינד קיין לידאָ צו דעם קוראָרט מיט אַ געזונדער לופט וואָס געפינט זיך נעבען דער שטאָט ווענעדיג. יענער איטאַליענישער ווינקעל ביים ים וועט דעם קינד, און זיי אַליין אויך, אַ סך גוטס טון, האָט דער דאָקטאָר צו זיי גערעדט. און פון דאָרטען וועלען זיי באַכדעם קענען אָפּפאָהרען קיין פאַלעסטינע, האָט ער זיי אויך אָנגעוויזען. זיי האָבען פערלאָזען פלאָרענץ, איבערלאָזענדיג הינטער זיך שוין דעם דריטען קבר פון אַ קינד, און זענען אַוועק קיין לידאָ.

אָבער ס'איז זיי נישט בעשערט געווען צו קענען ראַטעווען אויך דאָס לעצטע קינד, די יונגע טאָכטער זייערע. איידער נאָך זיי זענען אָנגעקומען אין לידאָ, ביים אַריינפאָהרען אין ווענעציאַ, איז אויך זייער עלטסטעס, זייער לעצט קינד געשטאָרבען.

פיר לייחס פון קינדער אין צוויי יאָהר צייט אין פיר בעזונדערע שטעט פון דריי לענדער. וואָס פאַר אַ יאָמער ביי פאָטער און מוטער.

ווענעציע האָט נאָך אַביסעל יודען. פערהאַן נאָך אין ווענעציע רעשטען פון דער אַלטער געטאָ, מיט אַ פּאָר שוהלען. שמאָלע, צודרעהטע געסלעך, מיט ענגע, אַלטע איטאַליענישע שטיבער אויף איינעם פון די אינזלען, פון וועלכע ווענעציע איז צוזאַמענגעשטעלט; און קומען אַהין קען מען נאָר מיט גאָנדאָלעס, די שיפלעך, וועלכע פאָהרען פון קוואַרטאַל צו קיוואַרטאַל, ווייל נאָר וואַסער־וועגען פערבינדען זיי. האָבען פאָטער און מוטער, די וואַגלענדע נאַצי־קרבנות פון האַמבורג, געפירט זייער לעצט טויט קינד אויף אַ שיפעל איבער ווענעציע צו דער געטאָ, וואו עס ליגט נאָך דאָס יודישע קהל'שע לעבען, און דאָרט האָבען זיי געהערט, אַז מען מוז נעמען דאָס טויטע קינד קיין לידאָ, וואו זיי האָבען געזאָלט פאָהרען מיט איהר אַ לעבעדיגע, וואָרום אין לידאָ געפינט זיך דער בית־עולם פאַר די ווענעציאַנער יודען.

שוין עטליכע הונדערט יאָהר אַזוי. צוזאַמען מיט דער געטאָ אין ווענעציע איז געוואָרען דער בית־עולם אין לידאָ — און ער איז דער היילגסטער יודישער בית־עולם אויף דער וועלט.

נישט אין ירושלים און נישט אויף אַן אַנדער אָרט אין ארץ־ישראל איז דער היילגסטער יודישער בית־עולם, נאָר גראָד אין גלות, און דוקא אין איטאַליען, וואו די צאָהל יודען היינט־צו־טאָג איז קליין, און גראָד אין לידאָ — אַ פערוואָרפענעם ברעג ים.

אַזוי איז דאָס אויסגעקומען. אַזוי האָט זיך אויסגעשטעלט יודישע געשיכטע.

וואָרום אַמאָל, מיט עטליכע הונדערט יאָהר צוריק איז די געטאָ פון ווענעציע געווען פון די קאָכעדיגסטע יודישע צענטערס אויף דער וועלט. עס איז געווען דער מיטעלפונקט פאַר יודען פון אַלע לענדער צו פאָהרען דורך דאָרטען קיין טערקיי און קיין ארץ־ישראל. יודען צדיקים זענען דאַ־אַמאַל געפאָהרען קיין ארץ־ישראל שטאַרבען. און איז יוער געשטאָרבען אין וועג, האָט מען איהם געבראַכט צו קבורה אין האַפען, פון וואַנען ער האָט געזאָלט אָנהויבען זיין ים־רייזע קיין ארץ־ישראל. און דער האַפען איז געווען ווענעציע מיט איהר בית־עולם אין לידאָ.

דערצו זענען דאַן געלאָפען קיין ווענעציע געיאָגטע יודען פון אַ סך לענדער. דאָרטען איז געווען אַ מאַרטירער־פונקט און לידאָ איז געוואָרען אַ מאַרטירער בית־עולם.

אויך די געטריבענע שפּאַנישע יודען, וועלכע זענען אָנגעקומען אין ווענעציע, האָבען איבערגעלאָזען אין לידאָ קברים.

און ווען עס איז אָנגעגאַנגען דער וואונדערליכער, דער טראַגיש־דראַמאַטישער קאַמף פון די מאַראַנען אין שפּאַניען און פּאָרטוגאַל, אַרויס צוראַטעווען זיך פון די גרעניצען פון די צוויי אינקוויזיציע־לענדער, צו קענען לעבען אַנדערשוואו אַלס יודען, זענען גרופּעס פון זיי געקומען קיין ווענעציע צו קענען כאָטש שטאַרבען ווי יודען, און זייערע קברים זענען אין לידאָ.

און קינדער פון מאַראַנען אין שפּאַניען און אין פּאָרטוגאַל האָבען פערכאַפּט די ביינער פון זייערע פערפייניגטע עלטערן אין די אינקוויזיציע־קעלערן, און געבראַכט די ביינער צו קבורה אין לידאָ.

און מאַראַנען האָבען געהיימערהייד אויך צונויפגעשאַרט דאָס אַש פון די פערברענטע קערפערס פון זייערע קרובים אויף די שייטער־הויפענס פון שפּאַניען און פּאָרטוגאַל, און נאָר אַהין, צום לידאָ'ער בית־עולם האָבען זיי געבראַכט דאָס הייליגע אש פון זייערע משפחה־מאַרטירער.

און אַזוי איז דאָרטען געבראַכט געוואָרען צו קבורה קאַפּיטעל נאָך קאַפּיטעל פון דער יודישער מאַרטירער־געשיכטע. נאָך דעם גירוש־שפּאַניען און נאָך די פּיוחטערע טעג אין פּאָרטוגאַל, האָבען זיך אָנגעהויבען רדיפות און שחיטות אויף יודען טיפער אין אייראָפּאַ, און טאַקע אין דעם זעלבען דייטשלאַנד, און לויפענדע יודען פון דייטשלאַנד האָבען זיך דאַן געיאָגט קיין טערקיי און צו די פּאַפּסטליכע פּראָווינצען (איצט איטאַליען), און זיי זענען אָנגעקומען קיין ווענעציע, און געפונען זייער לעצט אָרט, זייערע קברים אין לידאָ.

און אַנדערע מאַרטירער — די לויפענדע פון די כמיעלניצקי־שחיטות אין פּוילען און אויף אוקראַינע — אויך זיי, אויך גרופּעס פון יענע הייליגע פון אונזער פאָלקס־געשיכטע, זענען אָנגעקומען קיין ווענעציע און זיי ליגען אויפ'ן בית־עולם אין לידאָ.

קברים פון יודען, געטראָגענע פון יסורים פון אַלע ווינקעלעך פון דער וועלט געפינט איהר דאָרטען. יעדע מצבה דערצעהלט פון אַ יסורים'דיגער דראַמע פון דעם אייביג־צושטורעמטען, אייביג־פערפייניגטען יודישען פאָלק־לעבען.

דער הייליגסטער יודישער בית־עולם אויף דער וועלט — און ס'איז דאָרטען איצט צוגעקומען נאָך אַ הייליגער קבר, אַ קבר'ל פון אַ יונג קינד, דאָס לעצטע קינד פון דער וואַנדערענדער פאַמיליע פון האַמבורג, געשטאָרבען אויף דעם נייעסטען גלות־וועג פאַר יודען אויסגעלייגט דורך די נאַצי'ס.

פאָטער און מוטער פון האַמבורג האָבען אַהין געבראַכט זייער לעצט קינד. כ'האָבען געקוקט אויף זיי הייליגע מצבות פון דור נאָך דור געפייניגטע אַלטע צולייגטע שטיינער וואו שוין מיט אָפּגעריבענע אותיות פון אַלע פערשידענע שפּראַכען, אויף וועלכע יודען האָבען געלעבט און מיט זיי געשטאָרבען און איין שפּראַך בעגלייט אַלע שפּראַכען, די יודישע, די העברעאישע אותיות, „הנצבה". ווי האָבען זיי געפיהלט, פאָטער און מוטער פון האַמבורג, ברענגענדיג אַהין זייער לעצט קינד? איז געווען פוסטקייט אין זייערע הערצער, די לעדיגקייט פון בלייבען אַליין אָהן די קינדער, אָדער שווערקייט האָט זיך געלעגט, דער באַרג יסורים פון אַלע יודען, דער גרויסער, דער שרעקליכער שטיין פון אייביגען יודישען גלות?...

ה. לאַנג.

וואָס חלומות זענען

(שטיפעריי)

פון ב. קאָוונער

איצטער, טייערע לעזער מיינע, וועל איך אייך דערצעהלען אַ חלום פון חלום־לאַנד, און נאָך דעם חלום — נאָך אַ חלום, אַ זיסען, אַ ליבען אַן'אינטערעסאַנטען חלום:

איך האָב זיך שטאַרק געקריגט מיט מיין פרוי; עס האָט שוין געהאַלטען ביי אַ געשלעג; כאָטש מיר האָבען זיך ערשט מיט אַ שעה צוריק געקושט און געהאַלזט.

אין אַ חלום איז קיין זאַך נישט איבערטריבען; וואָס אין וואָהר איז נישט מעגליך, איז אין חלום אַ שפּילעכל, אַ גאַרנישט.

נאָך דער מחלוקה מיט מיין פרוי, איז געבליבען ביי מיר: איך מוז זיך גט'ן מיט איהר; איך מוז פּטור ווערען פון איהר; דעמאָלט וועלען אויפהערען אַלע קריגערייען, אַלע מלחמות; וועט העשען שלום־בית, וועל איך זיין גליקליך.

ווייטער האָב איך געטראַכט: אויב איך גט זיך מיט איהר, וועל איך חתונה האָבען מיט מנשה דעם שניידער'ס יונגסטע טאָכטער, אַ מיידעל, וואָס האָט געוואונען דעם ערשטען פּרייז אין פילאַדעלפיע אַלס דאָס שעהנסטע מיידעל צווישען 15 טויזענד

מיט איהר וועל איך החתונה האָבען. זי האָט מיר שוין לאַנג געלאָזען וויסען דורך בריוועלעך, אַז זי ליבט מיך, אַז צוליב מיר שלאָפט זי נישט קיין נעכט.

און איהר פאָטער מנשה איז נאָך מעהר ווי צופרידען; ער וואָלט פאַר מיר נישט גענומען ווי מען זאָגט, אַ זאַק מיט באָרשט.

„ווען איך האָב דיך, פאַר אַן'איידעם, וואָלט איך געווען דער גליקליכסטער מענש — זאָגט ער. הייסט עס, אַז מ'דאַרף זיך גט'ן מיט מיין פרוי. ווייל אָבער מיין פרוי פריהער האָבען 50 טויזענד זל, מזומן געלד, און דער גט אַליין דאַרף אויך קאָסטען אַרום טויזענד זל; דאַרף איך, הייסט עס, האָבען נישט ווייניגער, ווי 51 טויזענד זל.

טאָ וואו זאָל איך, אַזאַ אָרימאַן, קריגען אזא ריזיגע סומע?

ווער איך שיער נישט משוגע פון גריזאָטע; איך טראַכט: מען קען לעבען, נאָר מען לאָזט נישט; צוליב אַזאַ קלייניגקייט, מוז מען וואוינען אונטער איין דאַך מיט אַ מענשען, וואָס האָט מיך פיינט ווי אַ שפּין.

בלייבט: איך זאָל זיך פאַר צרות אויפהענגען. נעהם איך שוין און גרייט אָן אַ נייעם שטריק און איך מאַך, אָז אויף מאָרגען גאַנץ פריה צו מאַכען די קונץ.

פאַרשטעהט זיך, אַז איך בעה פריהער אַוועק צו מנשה'ס טאָכטער. איך וויל זיך מיט איהר געזעגענען, זיך צוקושען מיט איהר, איידער איך שטאַרב.

און געהענדיג אַזוי צו מנשה'ן, זעה איך ליגען נעבען אַ ציינוגגס־קרעמעל אַ טייסטער, איך הויב איהם אויף, געה אַריין צו מנשה דעם שניידער, עפען אויף דעם טייסטער — אַ פּאַק מיט טויזענדער! בעט איך מנשה'ס טאָכטער, זי זאָל מיר העלפען איבערצעהלען, צעהלען מיר און מיר צעהלען, עס נעהמט גאָר נישט קיין סוף. מיר האָבען שוין אַרום דריי הונדערט טויזענד זל., און כ'איז פאַרהאַן נאָך צען מאָל אַזוי פיל צו ציילען...

פאַר גרויס שמחה לויף איך צו צו מנשה דעם שניידער, בעהם איהם אַרום און איך צוקוש זיך מיט איהם, און איך שריי אויס הויך אויפ'ן קול: „ר' מנשה, מיר איז בעשערט צו בעהמען אייער שעהנע טאָכטער און זי גליקליך מאַכען".

פון מנשה'ן לויף איך צום מיידעל, וואָס העלפט מיר צעהלען מיין פערמעגען, און איך הויב זי אָן צו קושען מיט אַזאַ פייער, מיט אַזאַ ברען, ווי איך וואָלט אַלט געווען 30 יאָהר, און איך שריי הויך אויף אַ קול: „גאָלדעלע, פאַרהאַן גענוג געלט פאַר א גט, און 50 טויזענט טאָלער פאַר מיין יודענע, און ס'וועט זיך נאָך אָפּשטעלען גענוג אויף צום לעבען, ווי גאָט אין אַדעס. אַהער דאָס פּיסקעל, גאָלדעלע; אָט אַזוי! אָט אַזוי!! און קוש ווי א יונגער בחור!

דאָ האָט מיך די פרוי מיינע אויפגעוועקט פון שלאָף...

דער טייסטער מיט'ן געלד איז געבליבען ביי גאָלדעלע'ן — אין חלום.

איך האָב זיך שטאַרק צעוויינט: עס האָט מיר פערדראָסען...

* * *

ווידער האָט זיך מיר גע'חלומ'ט:

איך בין געזעסען אין אַ גאָרטען זאַגטער אַן־אַלטען עפּעל־בוים מיט מיין שכנ'ס ווייבעל. דער שכן אַליין איז געווען ביי אַ גוטען ברודער און געמאַכט אַ קערטעל. בין איך דערווייל געזעסען מיט זיין ווייבעל, אַ שוואַרצע, ווי אַ ציגיינערטע, מיט שוואַרצע האָר און גרויסע שוואַרצע אויגען.

זיץ איך אַזוי מיט איהר און איך בעטראַכט די גרויסע שעהנע עפּעל, וואָס הענגען אַרונטער פון די צווייגען, די עפּעל זענען מיט רויטע באַקען, וואָס די זון האָט אָפּגערויטעלט.

אָבער ווי לאַנג קען עס אַ מאַן קוקען אויף שעהנע עפּעל, ווען נעבען איהם זיצט אַזאַ הייסע אַ יונג ווייבעל, וואָס איז נישט צופרידען מיט איהר מאַן, דעם קאָרטען־שפּילער?

נעהם איך אַרום דאָס ווייבעל, טוליע זיך צו צו איהר, זי שווייגט; נעהם איך זיך שפּילען מיט איהר האָר — זי לאָזט זיך; נעהם איך זי קושען מיט די בעסטע קושען, וואָס איך פערמאָג — זי פּראָטעסטירט נישט; פערקעהרט, איך זעה, אַז זי האָט נאָך הנאה. קוש איך ווייטער; זי זאָגט נישט אַ וואָרט — אַזאַ גליק.

נעהם איך שעפּטשען צו איהר באַרישע פערליבטע ווערטער: „טייערע, אפשר וואָלטען מיר ביידע אַוועק? וואָס טויג דיר אַ מאַן אַ שאַרלאַטאַן, אַ שיכור, אַ קאָרטען־שפּילער, וואָס לאָזט דיך, אַזאַ זיס, אזא הארציג ווייבעל איינע אַליין אין הויז און דו ווערסט פערוועלקט פאַר דער צייט? אַזאַ רויז טאָר נישט פערוועלקט ווערען. בלומען דאַרפען האָבען אַ גענייטען גערטנער, וואָס ווייסט ווי אַזוי אויפצופאַסען אויף צאַרטע פלאַנצען... איך וויל זיין דיין גערטנער, טייערע...

איבער אונזערע קעפּ האָט זיך אַ פויגעל זיס צוזונגען: ער האָט אונזערע קושען בעגלייט מיט געזאַנג. און וואָס קאָן נאָך זיין שעהנער און פאַנטאַסטישער, ווי קושען אַ שעהנע פרוי און הערען פויגעל־געזאַנג און זיצען אונטער אַן עפּעל־בוים?

און קושענדיג אַזוי דאָס ברונעטע ווייבעל, האָט זיך פלוצים געענדערט דאָס וועטער, אַ שוואַרצער וואָלקען האָט זיך אָנגערוקט איבער'ן גאָרטען, אַ מורא'דיגער ווינט האָט געגומען בלאָזען, און מיינע ליפּען און איהרע ליפּען זענען נאָך אַלץ געווען פעראייניגט, ווי זיי וואָלטען שבת געהאַלטען אייביג אויף די צווייטע... דער קוש איז אַ לאַנגער, אַ אויסגעצויגענער, אַ הייסער, א ליידענשאַפטליכער...

דער ווינט ווערט שטאַרקער, ווילדער, און אָט נעהמען פליהען שווערע עפּעל אויף אונזערע קעפּ...

איך כאַפּ זיך אויף פון לאַנגען קוש און נעם שרייען מיט קולות: „טייערע, לאָמיר אַריינגעהן אין הויז און פאַרזעצען דאָס, וואָס מיר האָבען דאָ, אונטער'ן עפּעל־בוים אָנגעהויבען."

און זי פוילט זיך נישט און געהט אַריין מיט מיר אין הויז. מיר זעצען זיך אַוועק אויפ'ן בעט. פּלוצלינג דערפיהל איך אַ פּראַסק איבער מיין ליבער באַק, אַז פונקען נעהמען אונז פליהען פאַר די אויגען!

איך קוק זיך אום, ערשט איהר מאַן דער קאָרטען־שפּילער, שטעהט נעבען מיר.

פאַר שרעק האָב איך גענומען שרייען: „אוי מיין באַק!" און איך האָב זיך אויפגעכאַפּט...

רעכט און לעבען

יורידישע ביילאגע פון „נייעס פאלקסבלאט״

בילטיגקייט פון דירות קאנטראקטען

אין הסכם מיט'ן ארטיקעל 3 פון לאקאטארען-שוץ-דעקרעט, מעגען די ווירטסלייט מיט די לאקאטארען שליסען גוט-ווילליגע אפמאכען בנוגע דער הויך און אופן פון צאהלען דירה-געלד, אויב ס'האנדעלט זיך וועגען וואוינונגען, גרעסערע ווי 4 שטיבען אדער געשעפטס-לאקאלען, פאר וועלכע ס'ווערען אנערקענט אויך לאקאלען, אין וועלכע מ'פיהרט א האנדעלס- אדער אינדוסטריע- (ארבייטס) אונטערנעהמונג.

אזעלכע אפמאכען קאנען אבער געשלאסען ווערען נאר שריפטליך און אויף א טערמין מינדעסטענס א יאהר. נאכ'ן אפלויף פון אפגערעדטען טערמין זענען די דאזיגע לאקאטארען בערעכטיגט אנצוהויבען צו צאהלען דירה-געלד לויט די נארמען פון יוני 1934, ווייבאלד די זעלבע אפמאכען ווערען נישט בענייט.

אין שייכות דערמיט ענטשטייט א פראגע, אין וואסערע פארם דארף די בענייאונג פארקומען.

ס'טרעפען דאך אפט פאלען, ווען אין אזא געשלאסענעם קאנטראקט רעדען זיך באלד די צדדים אויס, אז אויב דער אפמאך וועט נישט פאר'ן אפגערעדטען טערמין געקינדיגט ווערען, ווערט ער אויטאמאטיש פערלענגערט אויף א ווייטערדיגען צייט-אפשניט. אזוי כסדר. די פארגעזעהענע בעשטימונגען בלייבען אלץ אין קראפט.

אמאל זענען די געריכטען געשטאנען אויפ'ן שטאנדפונקט, אז אויף אזא אופן קאן נישט פאר-קומען קיין בענייאונג פון א קאנטראקט און ממילא דארפען אזעלכע קאנטראקטען אנערקענט ווערען פאר נישט-גילטיג. געשטיצט האבען זיך די געריכטען דעמאלט אויף אן ענטשיידונג פון העכסטען געריכט, אז אן אפגעלאפענער קאנטראקט קען נישט פערלענגערט ווערען אויטאמאטיש נאר סימון אונבעדינגט געשלאסען ווערען א נייער שריפטליכער אפמאך.

שפעטער איז אין דער געריכטס-פראקטיק אין דעם פרט פארגעקומען אן ענדערונג. דאס העכסטע געריכט האט זיך ארויסגעזאגט אין אן ענטשיי-דונג, אז אן אויטאמאטישע בענייאונג פון א דירה-קאנטראקט איז יא דערלאזבאר.

לעצטענס האט זיך דאס העכסטע געריכט און ממילא אויך אלע אנדערע געריכטען צוריקגעקערט צו דער ערשטער מיינונג. אז נאכ'ן אפלויף פון אפגערעדטען טערמין הערט א דירה-קאנטראקט אויף צו פערפליכטען. קיין אויטאמאטישע פערלענגערונג איז בשום אופן נישט דערלאזבאר. א הויזווירט קאן זיך שוין דאן נישט מעהר אויף אזא קאנ-טראקט פעררופען.

ווייבאלד די צדדים ווילען אבער יא, אז דער אלטער אפמאך זאל ווידער בענייט ווערען, מוז אונבעדינגט געשלאסען ווערען א נייער שריפטלי-כער אפמאך.

צום סוף מוז אבער געזאגט ווערען, אז די דערמאנטע בעוואראנישען קענען האבען אנ'אנ-ווענדונג בלויז לגבי קאנטראקטען, אויף אזעלכע געשעפטס-לאקאלען, אין וועלכע ס'ווערען געפיהרט האנדעלס-אונטערנעהמונגען לויט א 4-טער קאַ-טעגאריע פאטענט אדער אינדוסטריע (ארבייטס)-אונטערנעהמונגען, לויט א 7. אדער 8-טער קאַ-טעגאריע-פאטענט, ווייל לויט'ן נאוועליזירטען דע-קרעט פון לאקאטארען-שוץ זענען דאך לאקאלען, אין וועלכע עס ווערען געפירט אונטערנעהמונגען אויפ'ן סמך פון העכערע פאטענט-קאטעגאריעס, איבערהויפט ארויסגענומען פון לאקאטארען-שוץ. ממילא זענען אלע געשלאסענע אפמאכען אויף אזעלכע לאקאלען, אהן בעווארעניש גילטיג.

קורצע אויפקלערונגען פון אקטועלע רעכטליכע פראגען

לאקאטארען - שוץ

די רעדוקציע פון דירה-געלד איז חל בלויז אויף דירות אין אלטע הייזער און ווערט אויסגערעכענט לויט'ן בעשלוס פון דירה-געלד אין יוני 1914.

דאס הייסט אבער נאך נישט, אז בלויז הייזער, וועלכע זענען געשטאנען אין יוני 1914, ווערען בע-טראכט פאר אלטע און די איבריגע, וועלכע זענען שפעטער אויפגעבויט געווארען, דארפען אנערקענט ווערען פאר נייע, אויף וועלכע די דערמאנטע רע-דוקציע איז שוין נישט חל.

ס'איז דעריבער פראי אויפמערקזאם צו מאכען, אז לויט'ן דעקרעט פון לאקאטארען-שוץ זענען אנ-ערקענט פאר אלטע הייזער אלע בנינים, וועלכע זע-נען פערענדיגט געווארען פאר'ן 1 יולי 1919 און ממילא אונטערליגען די דירות אין אזעלכע בנינים יא דער רעדוקציע פון דירה געלד.

עקזעקוציע - פארשריפטען

דער כלל, אז אויף שכירות ביז הונדערט גיל-דען א חודש ווערט נישט געלעגט קיין ארעסט האט אן אנווענדונג בלויז אין דעם פאל, אויב דער בעל-חוב לעבט מאקע אויסשליסליך פון זיין שכירות. קיים האט ער נאך זייטיגע פערדינסטען, ווערען זיי צוגערעכענט צו דער אלגעמיינער הכנסה אזוי, אז אויב זי בעטרעפט צוזאמען איבער 100 גילדען א חודש, קען יא געווענדעט ווערען אן עקזעקוציע צו א פינפטעל פון ארבייטסלוין.

וואס שייך די זייטיגע פערדינסטען, מוזען זיי נישט דוקא שטאמען פון ארבייט, זיי קענען אויך קו-מען פון אן אנדערן מקור (האנדעל, צינזען, רענטע) און נישט בלויז דורכ'ן בעל-חוב אליין דערווארבען, נאר אפילו אויך דורך זיין בני-בית.

לאקאל - שטייער

שטייער פון לאקאלען ווערט אויסגעמאסטען לויט א פראצענט-סאץ, אפהענגיג פון פרייז פון פער-נומענעם לאקאל.

אויב א לאקאל בעשטייט פון צוויי צימערן אהן קיך בעטרעפט דער לאקאל-שטייער 8 פראצענט פון דער סומע דירה-געלד אין יאהר 1935, האנדעלט זיך וועגען א לאקאל, וועלכער בעשטייט פון א גרעסע-רער צאהל שטיבען, ווערט גענומען לאקאל-שטייער אין דער הויך פון 12 פראצענט.

אהן און אין דעם פאל איז אלץ איינס, צי ס'האנדעלט זיך וועגען א וואוין אדער געשעפטס-לאקאל. דעס-גלייכען ענדערט אויך נישט די לאגע דער אומשטאנד וואס דער געגעבענער לאקאל איז בלויז טיילווייז פער-נומען אויף א וואוינונג אהן טיילווייז אויף א גע-שעפט (האטעל אדער ווערקשטאט).

פרובע צייט.

מ'מעג צונעמען אויף פרובע אן ארבייטער אדער אן אנגעשטעלטען און קיים ווייזט זיך ארויס, אז ער ענטשפרעכט נישט די געשטעלטע צו איהם פאר-לאנגען, קען דער אונטערנעהמער איהם בעזייטיגען אהן ענטשעדיגונג.

אזא פרובעצייט קען אבער נישט דויערן לענ-גער, ווי 7 טעג, אויב ס'האנדעלט זיך וועגען א פּ-שוטען ארבייטער, קיים געהט אבער וועגען אנגייס-טיגען ארבייטער, טאר די פרובע צייט נישט לענגער דויערן ווי 3 חדשים.

ווערט אזא ארבייטער אדער אנגעשטעלטער צו-געלאזט אפילו אהן אן אפמאך צו דער ארבייט נאך אנגעוויזענעם טערמין, הייסט עס, אז ס'איז מיט איהם געשלאסען געווארען אן אפמאך אויף אן אומ-בעשטימטען טערמין און ער מוז שוין דאן פאר-שריפטליך געקינדיגט ווערען.

אלענפאלס, צונעהמענדיג אן ארבייטער אדער אן אנגעשטעלטען אויף פרובע, דארף אונבעדינגט מיט איהם אויסגערעדט ווערען, אז ער ווערט צוגע-נומען דערווייל בלויז אויף פרובע.

וויכטיגע ענטשיידונגען פון העכסטען געריכט

נישט צושטעלען חפצים צו דער לי-ציטאציע.

אפילו ווען די סעקוועסטרירטע חפצים געהערען פאקטיש נישט צום בעל חוב, דראהט איהם אויך די זעלבע שטראף פאר נישט צושטעלען זיי צו דער לי-ציטאציע.

וועקסעל - פרעטענציעס.

ווי באלד דער בעל חוב איז ביכולת אויפצוווי-זען אז דער וועקסעל איז צום בעזיצער (מעג ער אפילו זיין אין דער זעקסטער האנט, איבערגעגאנגען אין בלאנקא), קען ער געגען איהם ארויסטרעטען מיט די זעלבע טענות, מיט וועלכע ער'וואלט געקאנט ארויס-טרעטען ווען דער מאהנער וואלט געווען דער דירעק-טער נעהמער פון וועקסעל.

קאסאציעס.

אויף א פסק דין אין א תביעה ביז 2 הונדערט גילדען אויב דער פראצעס איז פערפיהרט געווארען אין שטעטישען געריכט נאכ'ן 1טען יאנואר 1933 קאן מען נישט דערלאנגען קיין קאסאציע.

געגען א רעציזיע וועגען אנערקענען ארימקייטס רעכט אין אנ'ענין וואס בעטרעפט ווייניגער ווי 500 גילדען איז א קאסאציע נישט דערלאזבאר.

שותפותן מיט בעגרעניצטער האפ-טונג.

דאס געריכט איז נישט בעדארפען אויפ'ן פארשלאג פון א שותף צוזאמענצורופען אן אלגעמיינע פערזאמ-לונג, צוערשט מוז זיך דער שותף מיט אזא פער-לאנג ווענדען צו דער פערוואלטונג און ערשט נאכ-דעם ווי די ווענדונג ווירקט נישט, קאן דאס געריכט אינטערווענירען.

רבנים וואהלען.

מ'קען נישט אנולירען רבנים וואהלען בלויז אויף דעם סמך וואס די קאנדידאטור פון אויסגעוועהלטען רב איז אנגעמעלדעט געווארען נאך די פארשריפט-ליכע 14 טעג.

ערלויבניש אויף געוועהר.

די אדמיניסטראטיווע מאכט איז בערעכטיגט צו ענטציהען ערלויבנישען אויף געוועהר לויט איהר איי-גענעם איינזעהן — ממילא מעג זי אפווארפען א בקשה נישט זייענדיג מחויב אנצוגעבען מאטיווען.

אמנעסטיע.

פערברעכענס געגען בעשטימונגען פון געזעץ ווע-גען אינדוסטריע שטייער (פאטענטען) ווערען טראק-טירט ווי פינאנץ פערברעכענס (סקארבאווע) ממילא פאלען זיי נישט ארונטער דער אמנעסטיע פון 1932.

פערזיכערונג.

אויב אן אונטערנעהמונג געהער צו איניגע שות-פים און איינער פון די שותפים איז בעשעפטיגט גלייכצייטיג אין דער אונטערנעהמונג אלס אנגע-שטעלטער, נעהמענדיג דערפאר א חוץ ריוח א בעצאהלטע שכירות מוז ער פערזיכערט ווערען אין דער ספּעציאלע פערזיכערונגסאנשטאלט פונקט אזוי ווי א אנדער ארבייטער.

בלויז די שותפים וואס פערוואלטען מיט דער אונ-טערנעהמונג זענען פריי פון דער פליכט צו זיין פער-זיכערט.

נייע געזעצען און צירקולארען.

פעראנטווארטליכקייט פאר שטייערן-חובות.

לויט'ן נאוועליזירטען דעקרעט וועגען שטייערן טראגען די יורשים די פעראנטווארט-ליכקייט פאר'ן פערשטארבענעמס פערלעגענע חובות אדער פאר דער אזוי גערופענער ירושה-טאקסע.

א קויפער פון א פערמעגען, וואס געהער צו א יו-רידישער פערזאן, איז סאלידאריש פעראנטווארטליך צוזאמען מיט'ן פערקויפער פאר'ן שולדיגען הכנסה-שטייער, וואס קומט פון דער הכנסה פון זעלבען פערמעגען פון פערקויף.

די משפחה-מיטגלידער (בני בית) זענען סאלי-דאריש פעראנטווארטליך צוזאמען מיט'ן אייגענט-ליכען בעל-חוב פאר דעם טייל הכנסה-שטייער, וואס פאלט פראפארציאנעל אויף זייער הכנסה, וועלכע ווערט דאך בעשטייערט צוזאמען מיט דער הכנסה פון דער משפחה.

אויב א הויז, אונטערנעהמונג אדער א קאפיטאל פון א בעל-חוב געהט איבער אלס אייגענטום צו זיין פרוי, קרוב אדער מחותן, ביז דער דריטער שטופע, נעמט דער איבערגענומער אויך גלייכצייטיג איבער די סאלידארישע פעראנטווארטליכקייט פאר'ן פערלע-גענעם הכנסה-שטייער פון איבערגעגאנגענעם געשעפט פאר דער צייט ביז'ן איבערגאנג.

פאר'ן לאקאל-שטייער, וואס קומט פון אייגענט-ליכען לאקאטאר, זענען דעסגלייכען אויך סאלידאריש מיטפעראנטווארטליך זיין פרוי, עלטערן, קינדער, ברידער און שוועסטערן, אויב זיי וואוינען שטענדיג צוזאמען מיט איהם אין דער בעשטייערטער דירה.

דער, וואס קויפט א הויז איז סאלידאריש פער-אנטווארטליך צוזאמען מיט'ן פערקויפער פאר די טער-פערלעגענע חובות. פאר'ן שטייער פון אונבעוועגליכע גיטער. וואס קומט פון זעלבען הויז נאך פון פאר דער צייט איידער ס'איז פערקויפט געווארען. כדאי אויפמערקזאם צו מאכען אויף דעם פרט, אז אויב דער קויפער האט זיך געוואנדען פאר'ן קויפען אין שטייער אמט וועגען אן אינפארמאציע מכוח בעטרעף פון דאזיגען פערלעגענעם שטייער און ס'איז איהם אנגעגעבען געווארען א געוויסע סומע, מע טאר שוין פון איהם בשום אופן נישט אויפגעמאהנט ווערען קיין העכערע סומעס.

א פאכטער פון א הויז אדער בלויז פון א טייל הויז איז סאלידאריש פעראנטווארטליך מיט'ן אייגענ-טימער פאר'ן שטייער פון אונבעוועגליכע גיטער וואס איז צאהלבאר אין דער צייט פון פאכט, אויב ר'האט זיך אויפ'ן סמך פון געשלאסענעם אפמאך מתחייב געווען צו צאהלען דעם דאזיגען שטייער בעטרעף.

די פארשריפטען וועגען פעראנטווארטליכקייט פאר שטייערן חובות בעציהען זיך אויך צו די צושלא-גען, עקזעקוציע קאסטען און צינזען.

די חובות פאר שטייער פון אונבעוועגליכע גי-טער און פאר די צושלאגען צום דאזיגען שטייער ווערען בעפארצוגט לפני אנדערע חובות און בעפרי-דיגט אין דער זעלבער רייה, וואס איז פארגעשריבען אין דער געריכט פראצעדור פאר שטייערן אהן אנ-דערע עפנטליכע אפצאהלען פון אונבעוועגליכע גיטער.

דער בעטרעף פאר אינדוסטריע שטייער און פאר די צושלאגען צום דאזיגען שטייער ווערט בעפאר-צוגט לגבי אנדערע חובות אויפ'ן חשבון פון מא-צען בעוועגליכען פערמעגען וואס געהער צו דער אונטערנעהמונג, פון וועלכער ס'קומט דער דערמאנ-טער שטייער-חוב.

אויפ'ן דערנער-וועג

שפאנענדער סענסאציאנעל-עראטישער ראמאן

60

און רעדעל האט דערצעהלט אזא מעשה:

— עס איז געווען ביי מיר א בעאמטער, האט ער געהאט א געליבטע. מאכט זיך א געשיכטע, אז ער שיכור'ט זיך אמאל אן און דערצעהלט זיין געליבטער, אז אין רוסישען גענעראל-שטאב דינט א מאן, איז ער אונזער'ס א מענש... איהר הערט, עקסעלענץ? נישט מעהר און נישט ווייניגער! די דאזיגע געליבטע האט עס דערצעהלט פאר איהר מוטער, איהר מוטער — פאר איהר'ס א בעקאנטער יענע באקאנטע — פאר איהר מאן, ביז עס איז דער-גאנגען צו די שפיאנען, וואס געפינען זיך אין וויען. יעדער פון די דאזיגע האט עס דערצעהלט ווי א פיואלדיגען סוד, אבער אז עס ווייסען פון א זאך דריי-פיער מענשען, איז עס שוין קיין סוד נישט. פון דעם דאזיגען כלל ווילען אונזערע בעאמטע נישט וויסען.

— און וואס איז געווארען מיט'ן מאן אין רוסישען גענעראל-שטאב? — האט דער וויצע קריגס-מיניסטער בייגעריג געפרעגט.

— וואס זאל זיין? פון די פלאפלערס איז די דאזיגע ידיעה אריבער צו די שפיאנען, די שפיאנ-נען האבען וועגען דעם צווייטען געטון קיין ווארשא און דער ארימער איז דערשאסען געווארען!

— נו, יא, דאס איז ריכטיג, — האט זיך דער וויצע-קריגס-מיניסטער געלאזט איבערצייגען פון רעדעל'ס ביישפיל.

און פונקט ווי דער וויצע-קריגס-מיניסטער, האבען זיך אויך געלאזט איבערצייגען א סך אנדערע הויכע מיליטער-לייט און עס איז ביי אלעמען גע-בליבען, אז די הויפט-שולד אין דעם דורכפאל פון די רוסישע שפיאנען אין ווארשא טראגען די נאר אונפארזיכטיגע בעאמטע...

דער דאפּעלטער מענש.

ווי בעוואוסט, איז די עסטרייכיש-אונגארישע מאנארכיע געווען א נאציאנאליטעטען-שטאט. זי האט דעריבער תמיד געהאט צו זינגען און זאגען פון איהרע פעלקער, וואס האבען זיך כסדר געבונ-טעוועט געגען דעם פרעמדען יאך. בעזונדערס אפט פלעגען זיך בונטעווען די טשעכען, וואס האבען געשטרעבט זיך אפצורייסען פון דער עסטרייכיש אונגארישער מאנארכיע.

בלויז מיט פאלקען מיליטער האט מען נישט געקאנט איינשטילען די צובונטעוועטע אונטערדריק-טע פעלקער. ס'איז נויטיג געווען נאך א געוועהר, מיט וועלכען מ'וואלט געקאנט איינצוימען די צו-בונטעוועטע נאציעס — דאס דאזיגע געוועהר איז געווען: פערראט, פראוואקאציע און שפיאנאזש.

און ווער קאן נאך אזוי גלענצענד זיך בע-נוצען מיט דעם דאזיגען געוועהר, ווי רעדל! ווער קען נאך אזוי כיטרע און פיין ארגאניזירען און זיך בענוצען מיט פערראט, שפיאנאזש, פראוואקאציע און א „געצוואונגענע זיך מודה זיין", ווי רעדל!

די עסטרייכישע רעגירונג האט דעריבער בע-שלאסען רעדלען איבערצושיקען קיין פראג, אינ'ם צענטער פון די פערשידענע פערשווערונגען און בונ-טען געגען דער עסטרייכיש-אונגארישער מאנאר-כיע. דארטען האט רעדל ארגאניזירט א מין שפיא-נאזש-אמט, כדי צו האבען אויפ'ן אויג אלע די געהיימע ארגאניזאציעס און פערזאנען, וואס טרע-טען ארויס געגען דער מאנארכיע.

אין יונער שפיאנאזש-אמט איז אויף רעדעל'ס פלאץ בעשטימט געווארען זיין געהילף, דער לייט-נאנט ראנגע. רעדל האט נישט מיט קיין גרוי-סען חשק איבערגענומען דעם ניי-בעשטימטען אמט, אבער ער האט געמוזט אויספיהרען דעם בעפעהל פון דער רעגירונג.

רעדל האט זיך דעריבער אריבערגעצויגען קיין פראג און דא האט זיך איינגעארדענט א וואוינונג מיט דער גרעסטער פראכט און גלאנץ. זייבע ריזיגע איינקונפטען, וועגען וועלכע אונז וועט נאך אויס-קומען צו דערצעהלען, האבען איהם ערלויבט איינ-צוארדנען זיך א דירה מיט אזא אויסערגעוועהנליכען לוקסוס וואס פלעגט ממש פערבלענדען דעם בעזוכער.

ס'איז גענוג צו זאגען, אז רעדל'ס איינקונפ-טען האבען בעטראפען זעכציג טויזענד קראנען יעהר-ליך. פאר דער מלחמה איז דאס געווען א ריי-זיגע סומע און מ'האט פאר דעם דאזיגען געלד געקאנט פיהרען א גענוג רייך און פערשווענדעריש לעבען. נאכדערצו רעדל, וועלכער האט נישט געהאט נישט קיין פרוי און נישט קיין קינדער.

אלפרעד רעדל האט זיין דירה אין פראג איינגעארדענט מיט אן אמת'ן פרויען-געשמאק: רויט מעבעל, זיידענע דעקעס, א ראזאטער, פלושענע באלדאכין איבער'ן בעט, פיינע פיגורען און אויסגע-שניצטע כלים פון אלבאסטער.

אויפ'ן ריזיגען טואלעט-טיש האבען זיך גע-פונען מיטלען צו פארבען די האר. עס זענען גע-שטאנען אויסגעשטעלט קעסטלעך מיט מאניקור-זא-כען, פלעשלעך מיט פארפום א.ד.גל.

פאר אלפרעד רעדל'ען האט זיך אנגעהויבען א לעבענס-געשיכטע, וואס קלינגט פשוט פאנ-טאסטיש און לעגענדאריש, א לעבען — פון א דאפּעלטען מענש.

כדי צו וויסען, ווי אזוי רעדל איז אריינגע-צויגען געווארען אין דעם דאזיגען אפגרונט, פון וועלכען ער האט שוין מעהר נישט געקאנט ארויס-קריכען — אין דעם אפגרונט פון א דאפּעלטען מענש — כדי דאס צו פערשטעהן, מוזען מיר זיך אומקעהרען צו א געוויסער צייט צוריק.

(פארטזעצונג קומט).

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

זונטאג, 22 — כ"ח אדר תרצו

מערץ
זון-אויפגאנג 5.37
זון-אונטערגאנג 5.54

דער האנדעל איז די פאר-חגאות-טעג

פון 6-טען ביז'ן 11-טען אפריל וועט מען קענען האנדלען ביז 9 אָוונט

אויפן יסוד פון די פערעפֿנטליכטענדע פאר- שריפטען וועט דער האנדעל אין דער פאר-חגא- וואך קענען פארקומען אויף פאלגענדען אופן. זונ- טאג דעם 5 אפריל וועלען די געוועלבער קענען זיין אפען פון 1 ביז 6 אין אָוונד. דאסזעלבע איז אויך גילטיג סטראגנעס און ה-אנדעלס-הפלעס. אין פערלויף פון דער גאנצער וואך פון 6 ביזן 11 אפריל וועט דער האנדעל קענען פארקומען ביז 9 א זייגער אָוונד. צוליב דעם וואס דער דאזיגער אופן פון האנדעל אין די פאר-חגאות-טעג דרינגט ארויס פון געזעץ אליין וועלען קיין שום ספעציעלע פעראָרדנונגען אין דער היני- זיכט נישט ארויסגעגעבען ווערען.

פון דער שטרייק-בעוועגונג

אין דער טעקסטיל-בראנזשע

(א) דער אלגעמיינער טעקסטיל-שטרייק איז ביי דעם איצטיגען מאמענט כמעט ווי אינגאנצען ליקווידירט: דער גרעסטער טייל פון די נישט-אר- גאניזירטע פאבריקאנטען האבען שוין דעם קאלעק- טיווען אפמאך געחתמ'עט, און ביי'ם שטרייקען זענען געבליבען בלויז א 200 ארבייטער.

ענדגילטיג איז שוין אויך ליקווידירט געווא- רען דער טעקסטיל-שטרייק אין זגערזש, אין זדעלווו און אין עטליכע קליינע פאבריקלעך אין פאביאניץ. אין לאדז, לאדזער קרייז, און סקערניעוויץ שטריי- בלויז אין קאנסטאנטין שטרייקט מען נאך. נעכטען איז אויך דארט פארגעקומען אין ראטוש, א קאנפערענץ אויף וועלכער עס זענען פעסטגע- שטעלט געווארען די לוין-בעדינגונגען, א. א. און א סברא, אז היינטיגע וואך וועט שוין קאנסטאנטין ארבייטען.

ביי די שוסטערס און גארבערס

(א) עס איז שוין געווארען 5 וואכען ווי עס האלט אן דער שטרייק פון די שוסטער-געזעלען. קען אנ'ערך 12,000 מאן. חוץ מזה שטרייקען אויך איבער 500 גארבער-ארבייטער, וועלכע זענען סא- לידאריש צוגעשטאנען צו דעם אלגעמיינעם שטרייק אין דער לעדער בראנזשע.

כידוע האבען די קאנפערענצען אין ארבייטס- אינספעקטאריאט לעת עתה נישט געגעבען קיין רע- זולטאט, מחמת דער פערעקשנ'טער שטעלונג פון די ארבייטס-געבער, וועלכע זענען איינגעגאנגען אויף א 25-פראצענטיגען לוין-הוספה, אבער ווילען נישט אונטערשרייבען דעם קאלעקטיווען אפמאך.

איצט האט דער ארבייטס-אינספעקטאר קא- קאווסקי ווידעראמאל צונויפגערופען א קאנפערענץ אויפ'ן 26-טען ד. ח.. אויף וועלכער עס זענען פארבעטען בלויז די ארבייטס-געבער. מען רעכענט, אז דאס מאל וועט די אינטערווענץ האבען א פעולה ווייל אין די שיך-געוועלבער פיהלט זיך שוין א מאנגעל אויף גוטען שוכווארג.

אויפ'ן 25-טען ד. ח. איז צונויפגערופען א קאנפערענץ וועגען ליקווידירען דעם שטרייק פון די גארבערס, וועלכע האבען בעזונדער ארויסגע- שטעלט פאדערונגען.

דעמאנסטראציע-שטרייק פון טאקסובקעס

(א) די אינהאבער פון טאקסובקעס אין לאדז האבען אויף מארגען, מאנטאג, אנגעקינדיגט א דע- מאנסטראטיווען שטרייק נעגען דער איבערלעסטי- גונג פון פערשידענע שטייערן אויף אויטאס.

לכתחילה האט מען גערעכענט אדורכצופיה- רען א מין „דעפילאדע" פון די טאקסובקעס, אבער נאך דער קאנפערענץ ביי דעם סטאראסטע, ה' ד"ר ווראנא, איז בעשלאסען געווארען פון דעם זיך אפצוזאגען, ווייל צוא פראטעסט-דעפילאדע, וואלט „פערפראפט" די גאס.

די טאקסובקעס וועלען דעריבער שטיין אויף זייערע געשטעלען, אבער זיי וועלען נישט פיהרען קיין פאסאזשירען, און אויף זיי וועלען זיין אויסגעהאנגען פלאקאטען מיט פערשידענע אויס- שריפטען, ווי, א שטייגער, „רעטונג פארן אונטער- גייענדען אויטאמאביליזם", „בעפרייען די טאקסוב קעס פון שטייערן אויף 10 יאהר" א.א.וו.

פאר'ן סקאנדאלעווען איז די האליעס אויף גייערס מארק

(א) עהערנעכטען פרייטאג, בעת'ן טארג אין די האליעס אויף גייערס מארק האבען ווידער ענ- דעקישע לאבוזעס פערטיילט פלוג-בלעטלעך מיט דער אויפפאדערונג צו באיקאטירען יודען. אזוי ווי איינינע פון זיי האבען דערביי געמאכט סקאנדא- לען האט מען זיי ארעסטירט, און פאר'ן מאכען די- אויסגעשרייען, האבען זיי פונ'ם סטאראסטע-געריכט בעקומען צוגעמשפט—צו איין טאג ארעסט.

ערשטע פאבריק פון בירשטען און פענדזלעס
H. Schütz, Łódź,
Legjonów 14, tel. 215-53
עמפפעהלט בירשטען און פענדזלעס פון גוט- בעקאנטער קוואליטעט, וואס איז בעצייכנט מיט אָנ- אויסגעבלענטען שטעמפעל צו נידריגע פרייזען. קויפט שום פיליעס בעזיצען מיר נישט.

קיין לאנדאן
פון 4-טען ביז'ן 18-טען אפריל 360 זל.
קיין בריסעל
פון 4-טען ביז'ן 18-טען אפריל 280 זל.
קיין פאלעסטינא
אינדיווידועלע רייזעס.
די נאהענטסטע אפרייזעס:
דעם 1-טען און 16/4 ד. י.
Wagons Lits Cook
Piotrkowska 68,
tel. 170-70

צוגאב פאבאר-קאמיסיע

ווער דארף זיך צושטעלען

דעם 28-טען 8 פריה וועט אין לאקאל פעטריקאר- ווער 165 אנהויבען אמטירען די צוגאב-פאבאר- קאמיסיע פאר לאדז שטאט.

צושטעלען זיך דארפען די פאבאראוצעס פון יאהרגאנג 1914 און עלטערע, וועלכע האבען זיך נאך ביז איצט נישט געשטעלט צו דער פאבאר-קאמיסיע. צושטעלען דארפען זיך די פאבאראוצעס, וואס וואוי- נען אויפ'ן שטח פון 1, 4, 6, 7, 10, 12, 13 און 14 טע פאליצי-קאמיסאריאטען און האבען דערהאלטען נאמענטליכע אויפפאדערונגען פון דער שטאטישער סטאראסטווע.

אפטייקען.

היינטיגע נאכט - דיזשורען

(א) היינט בייטאג דיזשורירען פאלגענדע אפ- טייקען: מ. קאצפערקעוויטש זגערזשער 54), י. זונ- דעלעוויטש (פעטריקאווער 25), ס. באיארסקי און וו. שאט (פושעיאזד 19), מ. ליפיעץ (פעטריקאווער 193), א. רייכטער און ב. לאבארא (11 ליסטאפאד 86), ריטעל (קאפערניקא 26), קלאפטאווסקי (זשגאוו סקא 147).

רעדוצירט די אפצאהלען פאר געזעלען,

קוואליפיקאציע און מייסטער-עקזאמענס

די האנדווערקער-קאמער טיילט מיט, אז ענט- שפרעכענד צו דער פעראָרדנונג פון האנדעלס- און אינדוסטריע-מיניסטעריום פון 1-טען מערץ, ווערען פעסטגעשטעלט פאלגענדע אפצאהלען: פאר א מייסטער-עקזאמען—60 זל; געזעלען-עקזאמען — 20 זל.; קוואליפיקאציע-עקזאמען—40 זל.; צייגע- ניש וועגען אראבערטע רעכט—10 זל:

ווער ס'געהט צום עקזאמען דאס צווייטע מאל בעצאהלט 15 זל. ביי א געזעלען-עקזאמען און 30 זל. ביי א קוואליפיקאציע-עקזאמען. די רעדוקציע ביים צווייטען מייסטער-עקזאמען איז אפהענגיג פון דער דעציזיע פון פרעזעס.

מיסברויכען איז דער קריסטלי- כער פליישער-באנק

(א) אין דער באנק פון די קריסטליכע פליישער ראדיואנסקא 61 זענען ענטדעקט געווארען מיס- ברויכען. אין צוזאמענהאנג דערמיט איז ארעסטירט געווארען דער הויפט-בוכהאלטער פון דער באנק ראנטשאיעווסקי. צוליב דעם וואויל פון דער אויס- פארשונג ווערען די פרטים געהאלטען בסוד.

פערזענליכעס

פון דער פרוי-וואיעוואדע, קריסטינא האוקע- נאוואק האבען מיר בעקומען פאלגענדען בריף, וועלכען מיר פערעפענטליכען:

„די אלע, וואס האבען מיר צוגעשיקט גליק- וואונשען צו מיין נאמענס-טאג, דריק איך אויס בזה האופן מיין הארציגסטען דאנק".

(–) קריסטינא האוקע-נאוואק.

לאדז, 21 מערץ 1936

קאמוניקאט
פון טעאטער
„ראזמאיטאשטשי"

צו דער לאדזשער יוד. בעפעלקערונג!

טויזענטער, טויזענטער לאדזשער יודען אנהייבענדיג פון דער סאמער העכסטער אינטעליגענץ ביז די פאלקס- מאסען, שטראמען שוין 4 וואכען אווענט פאר אווענט אין אונזער טעאטער צו זעהען

מאריס שווארץ'ן
אלס ביעשאווער רבי
אין זיין וועלט-אויפפיהרונג

יאשע קאלב

און ערשט נאר 30.000 יודען האבען ביז היינט געהאט די מעגליכ- קייט צו זעהען די פארשטעלונג.

אויף הונדערטער שריפטליכע און מינדליכע בקשות פון יחידים און אינסטיטוציעס, האבען מיר אויסגעפועלט ביי מאריס שווארץ צו פער- בלייבען אין לאדז מיט זיין קונסט-טעאטער אויף נאך איינינע נעצ'יקטע גאסטראלען **ביז מאנטאג, דעם 23 מערץ.**

די דירעקציע.

היינט, זונטאג, דעם 22 מערץ 3 פארשטעלונגען 3
„יאשע קאלב"
12 א זייגער פ"מ) צו רעדוצירטע פרייזען.
4 " נ"מ
9 " אוונט)

מעשה ב'יין-וויינגארטען ובשני מרור'ס

וואס עס קאן אלץ פאסירען איז לאדז

(א) אנגעהויבען האט זיך עס אזוי:

איינער סענדער וויינגארטען (פון לאגעווניצקא 61) איז בשעתו געקומען צו ראובן כושאן-יועל- מאשקאוויטש און צו זיין ברודער, פישעל כושאן (זגערזשער 21) און זיי אנפראפאגירט אזא מין געשעפט:

— לאמיר עפענען א פאבריק פון באנקנאטען אין ס'עט שוין גוט זיין... עטץ געט'ס מיר 610 זלאטעס (פונקט אויסגערעכענט!) אויף מאטער- יאלען, פארט אד"גל. און דאס רעשט וועל איך שוין מאכען!

זענען, ווייזט אויס, די ברידער כושאן נישט קיין ביטערע מענשען, און זיי האבען איהם געגעבען די 610 זלאטעס.

וויינגארטען האט דאס געלד צוגענומען, און פונ'ם עסק איז נישט געווארען.

האבען די כושאנ'ס איבערגעגעבען וויינגאר- טענען צום פראקוראר, און ער האט בעקומען א פסק דין שמונה ירחי שבעה — 8 חדשים זיצען...

שפעטער, אז דער וויינגארטען איז שוין דעם ווירא אפגעזעסען, און די ברידער האבען אין איי- נעם א העלען טאג (ד. 15 יולי 1935) געטראפען איהם אויפ'ן פערד-מארק ביים שטאטישען שחט- הויז — האבען זיי איהם, חלילה, גארנישט געטון, נאר בלויז צוגעבראכען איהם א ביסעל אברים, ווי, א שטייגער, א האנד, עטליכע „דזשעבערעס" און די קיהן-באקען...

מעהר האבען זיי איהם נישט געטון.

דערפאר האט ראובן כושאן בעקומען נעכטען א פסק-דין פון קרייז-געריכט — 8 חדשים טורמע. דער צווייטער כושאן איז פריי-געשפראכען.

KINO TEATR
MIRAŻ
11 LISTOPADA 16

היינט פרעמיערע!
די פרעכטיגע פוילישע קאמעדיע
ליב נור מיך
אין די הויפט-ראלען:
LIDJA WYSOCKA
SIELAŃSKI
Z N I C Z
JUNOSZA-STĘPOWSKI
Z A C H A R E W I C Z

ווענען איבערגעבען דעם לאדזער ארכיוו

דאקומענטען וועלכע האבען א שייכות מיט דער געשיכטע פון לאדז

דעם 19. נאוועמבער 1935 האט די לאדזער שטאט-פערוואלטונג צונויפגערופען א קאנפערענץ מיט'ן אנטייל פון די פארשטעהער פון אלע געזעלשאפטליכע ארגאניזאציעס, אויף וועלכער ס'איז אנגענומען געווארען א בעשלוס אויפצופאדערן אלע בירגער פון אונזער שטאט איבערצוגעבען אין ארכיוו פון די אלטע אקטען די דעפאזיטען פון אלערליי ארטיקלען וועלכע זענען פערבינדען מיט דער געשיכטע פון לאדז (דאקומענטען, ציימשריפטען, פאטאגראפיעס, אפישען, אונלעגאלע דרוקען און ביכער, ביכער וועגען לאדז א. א. וו.

אין צוזאמענהאנג דערמיט טיילט מיט די שטאט-פערוואלטונג, אז דער ארכיוו פון אלטע אקטען (פל. וואלנאשטשי 1) נעהמט אן די אלע אנטיקען אויך צו בעהאלטען.

בעזונדערס וואלט געווען ווינשענסווערט, אז די בירגער און געזעלשאפטליכע ארגאניזאציעס זאלען שענקען דעם ארכיוו דאקומענטען וואס האבען א שייכות מיט טעטיקייט פון לאדז אין דער צייט פון מלחמה.

3 זאמעל-טעג

פאר די ארימסטע אין אונזער שטאט

אויף א זיצונג פון דער פראפאגאנדע-סעקציע ביי'ם הילף-קאמיטעט פאר די ארימסטע איז בעשלאסען געווארען איינצוארדנען פאר פסח א דריי-טאגיגע זאמלונג אין די טעג פון 29 ביז'ן 31-טען ד. ח. אין די טעג וועלען איינגעארדנעט ווערען פערשידענע ספארט-אימפרעזעס און קאנצערטען אויף עפענטליכע פלעצער און אויף די גאסען.

א חיץ דעם וועט א דורכגעפיהרט ווערען פראפאגאנדע אין די קינא'ס און אין די טעאטערן. אויף די גאסען וועלען אנשטאט אפצייכנונגען-פער-קויפט ווערען זאנגען, מיט'ן איינארדנען די זאמעל-טעג פערנעמט זיך א ספעציעלע קאמיסיע.

ליקווידאציע אויף מיליטערישע פערד

די סטאראסטווע טיילט מיט, אז דעם 3-טען אפריל ד. י. וועט אויפ'ן פערדס-מארק ביי'ם שטא-טישען שעכט-הויז (אינושיניערסקע גאס) ליקווידירט ווערען די אויסבראקירטע מיליטערישע פערד.

פון ל. א. פ. פ.

דעם 28-טען ד. ח. 5,30 או. קומט פאר אין זאל פון שטאט-ראט די יעהרליכע פערזאמלונג פון ל. א. פ. פ. אין וועלכער ס'וועלען אנטיילנעמען דעלעגאטען פון די ארטיגע ל. א. פ. פ.-קרייזען.

* * *

אין דער פאלקס-שולע נומ. 12 (ווילאנאווסקא 12) איז געגרינדעט געווארען א קרייז פון ל. א. פ. פ. אין וועלכע ס'האבען זיך דעקלארירט 50 מיטגלידער.

גענויקסען

צום דורכרייניגען און גענען עצירות, זענען די פיגולקעס

קאווענא (Cauvin'a)

רייניגט דעם מאגען און די קישקעס.

אין יעדער שאכטעל געפינט זיך 30 פיגולקעס.

פרייז 2.50 זל.

מיר בעטען צו לענקען די אויפמערקזאמקייט אויף די אריג. פאקונג מיט דער אויפשריפט „Cauvin—Paris" צו בעקומען און אלע אפטייקען.

אויספלוג קיין וויען

26 מערץ אויף 4 און 28 טעג. 95 זל.

קיין בריסעל 275 זל.

פון 8/4 ביז'ן 21/4-1936.

קיין פראג, וויען און בודאפעשט

מיט פולער בעקעסטיגונג. 215 זל.

פון 9/4 ביז'ן 15/4.

פסח אין יוגאסלאוויע, וויען, זאגרעב, סוסאק, אויפענטהאלט דורך צוויי וואכען אין פענסיאנאט איז דובראווניק.

580 זל. פון 6. ביז'ן 30. אפריל

אויף פסח קיין פאלעסטינע

הנחות פאר די ה"ה סוחרים און דאקטוירים.

הנחה-פעסער קיין עסטרייך און טשעכאסלאוואקיי

„ארביס", פיעטריקאווער 18

(„מפווא") טעל. 249-40.

די הילפס-אקציע פאר די געליטענע יודען אין פשיטיק

דער לאדזער הילפס-קאמיטעט ביי דער ארבייט

די ארבייט פון הילף-קאמיטעט פאר די גע-ליטענע יודען אין פשיטיק געהט זעהר אינטענסיוו. יעדען טאג פליסען איין אין די בענק גרעסערע סומען. אין אלע שוהלען, בתי מדרשים, געזעלשאפט-ליכע אינסטיטוציעס, שולען, צוקערניעס און אין פריוואטע וואוינונגען, ווערט געזאמעלט געלד און מ'שיקט עס איבער צום קאמיטעט, אדער אין די בענק. די טעג פאהרט אפ א דעלעגאציע פון היגען הילף-קאמיטעט קיין פשיטיק און אין די שכנות'דיגע שטעטלעך, כדי אויפ'ן ארט צו ארגאניזירען די הילף-אקציע.

געלד קען מען איינצאהלען אין פאלגענדע בענק:

קרעדיט-באנק (פעטריק. 49), דיסקאנטא-באנק (פעטריק. 43), הויזבעזיצער-באנק (פעטריק. 39), האנדווערקער-באנק (פעטריק. 20), באנקהויז פון בר. טויב (פעטריק. 17), באנקהויז פון יוזעף הירשבערג (פעטריק. 24), באנק פאר האנדעל- און אינדוסטריע (פעטריק. 6), קאמערץ-באנק פעטריק. 26), קליינהענדלער-באנק (אגראדאווא 2). אויך אין צענטר. סוחרים-פעראיין (פעטריקאווער 10).

NOWY CUD RADJOTECHNIKI

PHILIPS 55A

już do nabycia na 15-mies. spłat.

Ostatnie dni zamiany STARYCH aparatów na nowoczesne odbiorniki PHILIPSA 525 A

Przyjmujemy obligacje Pożyczki

Grimm i Kamieński

ŁÓDŹ, PIOTRKOWSKA 64, TEL. 206-26.

אלגעמיינע פערזאמלונג פון נותן-לחם

די טעג איז אין לאקאל פון דער יודישער אינטעליגענטען קיך אויף שרודמיעסקא 20 פארגע-קומען אונטער פארזיץ פון ד"ר פינקעל די יעהר-ליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון „נותן לחם".

דעם אלגעמיינער טעטיגקייטס-בעריכט פאר דער לעצטער קאדענץ האט אפגעגעבען דער פרע-זעס מאג. מ. באלבערישסקי, וועלכער רעכענט אויס אלע גרעסערע אקציעס, וואס „נותן לחם" האט דורכגעפיהרט. ווי אומזיסטע קיך אויף סאלנע, אינ-טעליגענטען קיך, „שוויעטליצע", זומער-קאלאניע, אמבולאטאריום, גמ. ח. קאסע, קויהלען, פסח, סוכות-אקציע א.א.וו. דערביי שטרייכט דער רעדנער אונ-טער די גרויסע פערדינסטען פאר דער אינסטיטוציע פון קאנסול מאקס קאן, וועלכער פינאנ-סירט מיט גרויסע סומען אלע אקציעס.

דעם קאסע-בעריכט גיט אפ דער קאסירער ה. מארדכאיעוויטש. עס איז צו זעהן, אז די אינ-סטיטוציע האט במשך פון איהר לעצטער קאדענץ אפערירט מיט 80 טויזענט גילדען. דער פראטאקאל פון דער רעווידיר-קאמיסיע האט אפגעגעבען ה' וו. גראסמאן, פארזיצער פון דער רעוויזיאנס-קאמיסיע.

נאך די בעריכטען האט זיך ענטוויקעלט א דיסקוסיע, אין וועלכער אלע רעדנער האבען אונ-טערשטראכען דעם צוטרוי, וואס די אינסטיטוציע האט געוואונען ביי דער יודישער געזעלשאפט. נאכ'ן אננעמען דעם פרעלימינאזש אויפ'ן יאהר 1936/37 אין דער הויך פון 66 טויזענט גילדען, איז אויסגעדריקט געווארען דאנק און צוטרוי דער אפטרעטענדער פערוואלטונג. ה' אדוו. יוסף וויצ-מאן איז דאן אויסגעוועהלט געווארען אלס עהרען-מיטגליד פון דער אינסטיטוציע, פאר זיינע גרויסע נדבות אין מיטהילף.

צום סוף איז אויסגעקליבען געווארען א נייע פערוואלטונג. וועלכע האט זיך אויף איהר ערשטער זיצונג קאנסטיטואירט אויף פאלגענדען אופן: פרע-זעס—מאג. מ. באלבערישסקי, ערשטער וויצע פרעז. קאנסול מאקס קאהן, צווייטער וויצע פרעזעס ה' א. גראסמאן, קאסירער מארדכאיעוויטש, עקאנאם—ה' י. לאסמאן און סעקרעטאר — ד. יוזע-פאוויטש. אלס מיטגלידער אין פערוואלטונג די ה"ה ראדצע י. לעווענשטיין, רובין, הירשזאן, ראדאשיצקי. ד"ר פינקעל, גינזבורג, קאמפעל, עקשטיין און אברא-מאוויטש. אלס קאנדידאטען: קאמינסקי, וויינטרויב, נאפארסטעק, קויפמאן, הערץ, זשעטעלני.

אין רעווידיר-קאמיסיע: וו. גראסמאן, ווענ-לינסקי און האלאנד-קאנד. צימערמא.

NOWE TKANINY JUŻ NADESZŁY!! L. Trajstman

ראדיא־פראגראם

זונטאג, ד. 22-טען מערץ

9 צייט-סיגנאל, 9.15 „מיר בעגריסען דעם פריה-לינג" (פליטען), 11.57 צייט-סיגנאל, 12.03 רעפאר-טאזש וועגען הויף-זינגער, 11.15 מוזיק. פריהמארגען, 1 „וועלף ביינאכט" — הערשפיל, 2 דערצעהלונג, 2.20 „קאנצערט זשומשען", 3.20 מוזיק, 3.45 פעליעטאן, 4 רעקלאמע - קאנצערט, 4.15 הומאר און פרעהליכע מו-זיק, 4.30 טראנסמיסיע פון גראכאוו, 4.50 הערשפיל, 5.30 קאנצערט, 7.40 ספארט, 7.45 „וואס לייענט מען?" 8 מאטראזען - קאנצערט, 8.45 פון מארשאל יוזעף פיל-סודסקי'ס שריפטען, 8.50 אווענד-ידיעות, 9 „אויף די לעמבערגער פרעהליכע כוואליעס", 9.30 פעליעטאן, 9.45 ספארט-ידיעות, 10 „אפריקא זינגט" — קאנצערט, 10.30 טאנץ-מוזיק, 11 ידיעות און קאמוניקאטען.

פון דער לאדזער בערזע

באנק פאלסקי	—	—	—	97.00
3-פראצ. בוד.	—	—	—	26.50
4 „ דאלארובקע	—	—	—	51.70
7 „ סטאבילויזאציע (אמ.)	—	—	—	62 88
5 „ ווארשאווער פ. ב. 1934	—		—	54.00
5 „ לאדזער			—	48.50
ענגלישער פונט			—	26.24
דאלאר אפיצ. — 5.29, נישט-אפיציעל			—	5.27
גאלד-דאלאר	—	—	—	9.05
גאלד-רובל	—	—	—	4.82
דייטשער מארק	—	—	—	1.42
פראנק שווייצארישע		—	—	173.30

Dr. med.

Sadokierski

כירורג פון ציינער און יאסלעס

Piotrkowska 164 tel. 114-20

קראנקע פרויען

דערגרייכען דורכ'ן בענוצען דאס נאטירליכע ביטערוואסער „Franciszka Józefa" א לייכטען שטוהלגאנג, וואס ווירקט גלייכצייטיג ערפאלגרייך אויף די קראנקע ארגאנען, פרענט דאקטוירים, צו בעקומען און אלע אפטייקען און סקלאד-אפטעקשגעס.

פון בערעק יאסעלעוויטש-לעגיאן

אין דעם היינטיגען מארש לכבוד דעם נא-מענסטאג פון מארש. פילסודסקי נעמען אנטייל דריי דרוזשינעס פון בערעק יאסעלעוויטש לעגיאן אונטער דער אנפיהרונג:

1 פאר. זאלצענשטיין, II סכאר. הערשקא-וויטש, III קאפר. האמבורגער. דער מארש קומט פאר אין פולער בעוואפנונג מיט שארף-שיסען אויפן שטח לאדז-זגערזש—אלעקסאנדער-לאדז.

Dr. med. H. LUBICZ

ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקהייטען

צעגעלניאנא 7 (פריהער 43). טעלעפאן 141-32

עמפאנגס-שעה'ן 8-10. 12-2 און 5-8 אווענד

Dr. med. Trepman

ספעציאליסט פאר טריפער, סיפילים און הויט-קראנקהייטען,

בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע.

זאוואדזקא 6, טעל. 234-12

נעהמט אן פון 8—11 פארם. און פון 6—9 אוונט.

ספעציעלער ווארטע-זאל פאר פרויען

ס'איז ארויס פון דרוק די 3-טע אויפלאגע פון דער בראשור פון טשענסטאכאווער רב ר' נחום אש אין דער פוילישער שפראך „אין פערטיידיגונג פון דער יודישער שחיטה („W obronie uboju rytualnego")

די בראשור ענטהאלט מטהערע ערגענצונגען, ווי אויך א נייעם קאפיטעל, געווידמעט דער דיסקוסיע וועגען שחיטה אין דער אדמיניסטראטיווער סיים-קאמיסיע און די ערקלערונגען פון גלח משעמשעק.

— פרייז פון דער בראשור 1 זל. —

און לאדז צו בעקומען אין דער בוכהאנדלונג פון ל. מיטלער, פיעטריקאווער 46.

בריף אין רעדאקציע

ה' רעדאקציע „נייער פאלקסבלאט".

מיר בעטען אייך אפצודרוקען די ווייטער-גע נאטיץ:

אין „נייעם פאלקסבלאט" איז שוין גע... אויסגערעכענט א רייהע נעמען פון די, וועלכע... בען זיך אויסגעבראכען פונ'ם פראטעסט פון ... יודישער ארבייטערשאפט. מיר בעטען אייך איי... געבען דער עפענטליכקייט די האנדלונג פון ... ווייטערדיגע 3 פערזאנען, וועלכע האבען זיך ... געזאגט מיטצושטרייקען און איינער פון זיי ... זאגאר געלאזען ארעסטירען די חברים, וועלכע ... נען געקומען אפשטעלען א פאבריק.

1. דער פאבריקאנט נאלדשמידט, אל. 1-... מאי 12 האט געלאזען ארעסטירען 4 אונזע... חברים, וועלכע זענען געקומען אפשטעלען ... פאבריק. די ארעסטירטע זענען שפעטער בעשטרא... געווארען מיט 7 טעג ארעסט יעדער.

2, דוד סענדאווסקי, לימאנאווסקיעגא 2, ... אויפ'ן באלוטער פלאץ אויפגעקויפט אייער ... אלע אנדערע סוחרים האבען זיך אפגעזאגט ... האנדלען.

3. דער דירעקטאר פון דער פערזיכערו... געזעלשאפט „פארט" אדאם טעמפעלהאף האט ני... דערלויבט דעם פערזאנאל צו פערשטרייקען ... דער צייט ווען די פערזאנאלען פון אלע אנדע... פערזיכערונגס-געזעלשאפטען האבען דעם 17-... מערץ מיטגעשטרייקט.

מיט אכטונג

לאדזער קאמיטעט פון „בונ...

(—) ש. מילמאן.

טעאטער. מוזיק און פערוויילונג

(קאמוניקאטען)

ביי מאריס שווארץ קונסט טעאטער

ערשטער אויפטריט פון יהודית אברבנאל אין פוילען

פון מארגען מאנטאג 23 ה.ח. ווערט מאריס שווארץ קונסט-טעאטער, וועלכער בעשטייט, בידוע, פון די בע... און טאלענטירסטע אקטיארען, וואס די יודישע ביגע ... פוילען פערמאגט — בערייכערט מיט דער יונגער, ... שעהנער און טאלענטירטער שוישפילערין — פון ... רים שווארצס ניו-יארקער קונסט-טעאטער — יהודי... אברבנאל.

פון מארגען אן — און די ווייטערדיגע געציי... „יאשע קאלב" פארשטעלונגען, וואס מאריס שווארץ ... זיין טרופע וועט נאך דא ביי אונז געבען — וועט יהוד... אברבנאל שפילען די ראל „סערעלע", איר ראל, וואס ... האט קרעאירט אין דער ניו-יארקער אור-אויפפיהר... פון „יאשע קאלב".

אין אייראפע טרעט אויף יהודית אברבנאל ... ערשטע מאל. דא איז זי דעם ברייטען עולם נאר בעק... אלס „מאשע" אין מאריס שווארצ'ס קלאנג-פילם — ... קעל מאזעס —

איהר דעביוט אין מאריס שווארצ'ס קונסט-טעא... האט יהודית אברבנאל געמאכט מיט איינציגע יאהרען ... ריק אין ליאן „פויכטוואנגערס „יוד זיס".

— דער גאנצער פערסאנאל פון „יוד זיס" איז ש... געווען צוזאמענגעשטעלט, בלויז איין „טאמארע", ... יונגע צארטע טאכטער פון „יאזעף זיס אפענהיימע... האט געפעהלט. אויף א טאנץ-קאנצערט האט מאריס שווא... זי דערזעהן: שלאנק, גראציעז, איידעל, שעהן, זי ה... געטאנצט אזוי ריטמיש, אז זי האט מיט יעדען אבר ... איהר קערפער אינטערפרעטירט א פאעמע פון א יודיש... דיכטער. אזוי איז יהודית אברבנאל געווארען „טאמאר... און א שוישפילערין פון מאריס שווארץ קונסט-טעאט...

יהודית אברבנאל האט בעקומען א מאדערן יודי... און וועלטליכע דערציהונג. אלס פראפעסיע האט זי אוי... געקליבען — טאנץ און שטודירט אין די שולען ... מערי וויגמאן א. א. מאדערנע קונסטלעריגס.

אין א סך אויפפיהרונגען פון קונסט - טעאט... בעווייזט זי זיך „אויסטאנצענדיג" איהרע שטימונ... און מוליע און סיטואציע פון איהר ראלע.

פאר „סערעלען" אין „יאשע קאלב" איז זי ווי ג... בוירען — יודיש, צניעות'דיג, פול מיט יודישען ... ווי ס'פאסט פאר א רבינ'ס א טאכטער און אליין א רבינ...

„ווען די עכטע סערעלע וואלט געקענט שפיל... וואלט זי מסתמא געווען ווי יהודית אברבנאל"... און... האט געשריבען די אמעריקאנער פרעסע. איהר שפיל א... טאנץ איז אזוי קלאנגפול און ריטמיש ווי איהר נאמע...

אפגערופען די קאנצערטען פון איזא קרעמע...

צוליב סיבות, וועלכע זענען נישט אפהענגיג פון ד... פילהארמאניע-דירעקציע איז דער קאנצערט פון איז... קרעמער, וועלכער האט געזאלט פארקומען נעכטען א... אויך דער היינטיגער קאנצערט אפגערופען געווארע... וועגען דעם טערמין פון די נאהענטסטע קאנצערטען ווע... בעזונדערס מיטגעטיילט ווערען.

באדענוויזער באלעט אין לאדז

אין די נאהענטסטע טעג קומט קיין לאדז און וו... ארויסטרעטען מיט גאסטשפילען דער בעריהמטער ווינע... באדענוויזער-באלעט, וועמענס אויפטריטען עס זענען ... העכסטע מדרגה פון קונסט און רופען ארויס ענטוזיא... און פעראינטערעסירונג. דער באלעט וועט ארויסטרעט... אין פילהארמאניע-זאל.

פון פוילישן טעאטער

היינט 12 בייטאג ווערט אין שטאטישען פויליש... טעאטער געשפילט פאר קינדער „בעקסא", 4 בייטאג — ... „זשאלניערזש אי באהאטער" מיט אלעקסאנדער ווע... גערקא אין דער הויפטראל, 8.30 אווענד — „ביל סאפ... וויענזשען" מיט ווענגערקא אין דער הויפטראל.

Dr. REICHER

פאלודניאווא 28, טעל. 20-93

ספעציאליסט

פאר מענער - שוועכע - בעהאנדלונג

סעקסועלע בעראטונגען פון פסיכא - אנאליז

נעמט אן פון 8—11 פון 5—8 אווענד.

זונטאג און תענות פון 9—1

שאַרפע רעדע פון דעפּ. מינצבערג

(ענדע פון דער 4־טער זייט)

מאַטיוו, ליידען זיכער נישט אויף אַר- טרעטיזם אין זייערע געלענקען. נאָר גיכער אויף סקלעראָז פונם מוח!

ס'איז נישט אמת, אַז די יודישע שחיטה איז אַ שטערונג אויף צו בויען איין-קאָלטרו. דוקא די יודישע שחיטה איז דאָס בעסטע מיטעל פאַר דער קאָנסערווירונג פון פלייש. דער בעסטער סימן,— אַז אפילו חזירים ווערען לויט דער פערארדנונג פון האַנדעלס-מיניסטעריום געקוילעט אויף אַ ריטועלע אופן, ווייל צוליב'ן גרויסען בלוט-אָפּפלוס גיט דאָס אַ מעגליכקייט בעסער צו קאָנסערווירען דאָס פלייש, וואָס איז בעשטימט אויף עקספּאָרט.

כדי צו מאַכען דעם אנשטעל, אַז מ'האָט טאַקי אין זינען אַ ווירטשאַפטליכען פּראָבלעם, וואָס מוז תיכף-ומיד רעגולירט ווערען, האָט מען אויס- געטראַכט אַ שפּאָגעל נייעם נאָמען „קאַרטעל פון ריטועליסטען"— אַ מין נייע אויפלאַגע פון „איבער ליכע אָנאָנימע מלוכה". אנשטאָט דעם וואָלט מען בעסער געדאַרפט רעדען וועגען דער ווירטשאַפט ליכער סטרוקטור, וואָס איז גורם, אַז אַזוי אַ־אין נישט אַנדערש זעהט אויס אונזער עקאָנאָמיק, אָבער נישט צו שאַפען קיין פאַלשע פיקציעס. מ'וואָלט גיכער געקענט רעדען וועגען אַ קאַרטעל פון באַהן אָנגעשטעלטע, אַ קאַרטעל פון טראַמוויי דינערשאַפט, אַ קאַרטעל פון לאַנדווירטשאַפט און אַזוי פיל.

פיל אַנדערע קאַרטעלען, צו וועלכע די יודישע בעפעלקערונג ווערט נישט דערלאָזט. אַפילו צום קאַרטעל פון סטרוזשעס לאָזט איהר דאָך אונז נישט צו!

מיט קנאַפּע פינף יאָהר צוריק זענען אינם דאָזיגען זאַל אָפּגעשאַפען געוואָרען די צאַרישע בעגרעניצונגען, וואָס זע- מען געווען דער לעצטער ריזנג, וועלכער האָט נאָך פעראייניגט אונזער בעניטע געשיכטע מיט דער פער־ שאָלטענער קנעכטשאַפט. שוין זשע זאָל דער היינ־ טיגער טאָג זיין דער טאָג פון מחיה־מתים זיין די דאָ זיגע טרויעריגע תקופה, זיבענפאַך פערטיפט דורך דער פערשאָלטענער היטלער־עפּאָכע ? !

געהעכט זענען געווען יענע צווישען אונז, וועל־ כע האָבען געהאַלטען, אַז מ'דאַרף דעם גאַנצען ענין לאָזען לויפען, ווייל די לאַנדווירטע וואָלטען אין אַ גאַנץ קורצער צייט זיך איבערציינגט, וואָסער גרוי־ סע און טייערע „מתנה" ס'האָט זיי געבראַנגט דער פאַרשלאַג פון דעפּ. פּריסטאָר. איך שטעל פעסט, אַז אין דער היינטיגער רעדאַקציע, איז דער קלאַפּ, וואָס ער דערלאַנגט דעם יודענטום הונדערט פאַכיג וועה־ טאָגליכער און פיהלבאַרער, ווייל אין דער פריהערי־ דיגער רעדאַקציע איז ער געווען צו לעכערליך און צו אַבסורדאַל, ער זאָל בכלל קאָנען איינגעפיהרט ווערען!

דער פּראָיעקט אין זיין איצטיגען אויסזעהן שטופּט אונז אַראָפּ צו דער ראָלע פון פּאַריער און דערויף וועלען מיר בשום אופן נישט דערלויבען! איי־ דער איהר וועט נאָך וועלען פערווירקליכען וועלכע ס'איז בעגרעניצונגען לגבי דער יודישער שחיטה, וועלען מיר אליין איינפיהרען פאַר זיך אַ פולקאָמען פערבאָט צו עסען פלייש אַפילו פון יודישער שחיטה! איך פערזיכער אייך, אַז אין דעם פּרט וועלען מיר זיין אונבויגזאַם, געשלאָסען און פעראייניגט!

יעדער פון אונז גיט זיך אָפּ אַ חשבון, אַז נישט וועגען אַפּצאָהל פאַר יודישער שחיטה האַנדעלט זיך יאָ. דער בעסטער סימן, אַז אַנשטאָט 4 זל. פאַר יו־ דישער שחיטה ווייל מען יעצט אַרויפלעגען אויף אונז אַ ספּעציעלען שטייער, שוין אַ צופיל קלאָרע און דורכזיכטיגע, אַז נאָך אַנדערע צילען איז מען אויסן ? !

מאַכט נישט קיין נירענבערג! דאָס היינטיגע פּוילען שאַפט אין פּוילען אַ צושטאַנד פון רעכטלאָזיגקייט פאַר דער יודישער בעפעלקערונג, שאַפט אַ אונ- טערס היימישען נירענבערג!

אין נעהיג נאָך בלייעליי פאָרמען פון געזעצען, וואָס זאָלען אונז וואָס מעהר ווערטאָן און פּע־ וואָלה'ן, האָט מען אויסגעטראַכט פערשידענע פּאַראַ־ ראַפען. אָבער ווי היימעל־שרייענד זענען זיי אַלע צוזאַמען און יעדער איינער פון זיי בעזונדער, אַמ־ קלאָרסטען און אַמבולטסטען פון זיי איז דער פאַר־ שלאַג אָפּצושאַפען געזעצליך די יודישע שחיטה אין יענע מקומות, וואו די יודישע בעפעלקערונג בע־ טרעפט נישט קיין 15 פּראָצענט. דאָס הייסט דאָך אָפען און קלאָר ברעכען די קאָנסטיטוציע! וואָרום איז דען אַ חילוק, צי מ'ברעכט די קאָנסטיטוציע אין וואַרשאַ, אָדער זגערזש, אין פּאַביאַניץ, צי אין זד. וואָלאַ ?

מ'האָט דאָ אַטאַקירט און געשענדעט די יודישע אמונה. ס'איז שווער זיך פאָרצושטעלען, אַז אַ קול־ טורעלער פאָלק זאָל האָבען דערלאָזען דעם געדאַנק און מיט אַ רוהיג געוויסען מסכים זיין, אַז די יודי־ שע אמונה און דת זאָלען ווערען אַ געגענשטאַנד פון פּאַרלאַמענט - וויכוחים. אַזעלכע זאַכען קענען צו־ וויים דערפיהרען. היינט רעדט מען וועגען יודישען דת, מאָרגען — וועגען מהמראַנישען, איבערמאָר־ גען — וועגען פּראָוואָסלאַווגעם און אַז. וו. מיר וואָרפען ענטשידען אָפּ און ווייזען צוריק יעדען פאַר וואורף, פון וועלכען צד ער זאָל נישט קומען, בנוגע דער פולמרשטער נישט־הומאַניטאַרקייט פון דער יודישער שחיטה! דאָס יודישע פאָלק איז שטאָלץ דער ריף, וואָס די יודישע דינים ענטהאַלטען די מצוות שחיטה! די יודישע בעפעלקערונג דאַרף אַפילו זיך נישט פערופען אויף דער מיינונג פון אַזאַ גשניא־ לען געלערנטען, ווי רודאָלף ווירכאָוו, וועלכער שטיצט איינגאַנצען דעם יודישען אופן פון שחט'ן. ס'איז פאַר אונז פולשטענדיג גענוג די מיינונג פון גרויסען פילאָזאָף און הומאַניסט, דעם רמב"ם, וואָס זיין 800־יעהריגען געבוירען־טאָג האָט לעצטענס אָפיציעל געפייערט די שפּאַנישע רעפּובליק און צו־ זאַמען מיט איהר די גאַנצע קולטורעלע וועלט, — אַז „שחיטה איז געגעבען געוואָרען דעם יודישען פאָלק בדי דער טויט פון דער בהמה זאָל זיין וואָס ווייניגער אכזריות'דיג" (מורה נבוכים, ג' כ"ו, מ"ח).

איך האַלט אַבסאָלוט פאַר נישט נויטיג צו פער־ טיידיגען פאַרן סיים אונזער אמונה און דת. אונזער רעליגיע איז די הומאַניטאַרסטע פון אַלע, די מוטער פון אַלע רעליגיעס — אין אונזער תורה זענען נישטאָ אַזעלכע דינים, ווי דאָס פערברענען אַלמנות אָדער אַנדערע באַרבאַריזמען, מכח וועלכע מאַרשאַ־ לעק מיעדזינסקי האָט דאָ דערציילט, איהר דאַרפט ווייסען, ה' מאַרשאַלעק, אַז אַזעלכע „חכמות" האָבען אויסגעטראַכט בקויז די, וואָס האָבען געוואָלט קאָרע־ גירען משה רבנו'ן, פערשויגען פון דעם טיפ, ווי די, וואָס ווילן אויך איצט דאָ אין סיים אויסבעסערן תורת משה.

מייטע הערען! מ'זאָרגט זיך דאָ אַליץ אינאייגעם וועגען אופן פון שחט'ן בהמות לויט'ן יודישען דין און ס'פאַלט קיינעמען נישט איין אַ טראַכט צו טאָן וועגען אופן ווי אַזוי ס'ווערען געקוילעט חזרים — דער רעדנער ציטירט דאָן אַ לענגערן אויסצוג פון אַ שילדערונג אין „קורייער פּאָראַנני", ווי אַזוי די חזרים ווערען געקוילט, אַפגעבריהט לעבעדיגערהייט אין קאָכענדיג וואַסער, די האָר ווערען אויסגעריסען, ווען זיי לעבען נאָך א. אַז. וו.

די דאָזיגע שילדערונג מאַכט אויף אַלעמען אַ שטאַרקען רושם און בדי דאָס אָבצושוואַכען רופט אויס דעפּ. פּריסטאָר: אָבער דער בעקאַנטען־מסחר שטעהט אויך אין ביי יודען.

דעפּ. מינצבערג: נישט קיין נפקא מינה, ווער ס'האַנדעלט דערמיט, אָבער אַ פאַקט איז, חזירים ווערען אַזוי געקוילט.

אחוב ס'וואָלט נאָך עמיץ אַמאָל געגלויבט אין הומאַניטאַריזם פון דער פאַרשלאַג - געבערין — פערשטעהט זיך פאַליש אויפגעפּאַסט און קאָמענ־ טירט, — קען איצט, ווען אַליץ אַרום אונז איז אין לאַנגע קייט פון טעשעהעניישען, וואָס זענען געוואָר־ רען געגען הומאַניטאַריזם, קיינער דעם דאָזיגען מאַ־ מיוו נישט גלויבען ערנסט! **בעת ס'קומען פאַר די גרעסטע אכזריות בנוגע מענ־ שען האָט געדאַרפט פלאַמען דאָס פּנים פון בושה, איידער מ'האָט מאָטיווירט די אמתע כוונות מיט כלומרשטען הו־ מאַניטאַריזם בנוגע בהמות!** יאָ, כ'וואָלט פערשטאַנען איהרע כוונות, ווען פרוי פּריסטאָר וואָלט וועלען זיך בעריהמט מאַכען מיט הומאַניטאַריזם און זיך דורכטענומען מיט אמת'ער און ווירקליכער אכ־ זריות. איך קען איהר אָנווייזען אַדרעסען פון קליי־ נע שטעטלעך, וואו די דאָזיגע אכזריות קומען פאַר, וואו ס'ווילדעוועט דער באַרבאַריזם און הומאַני־ טאַריזם איז מאָקי נויטיג!

פאַרהאַן אַזאַ שטעטעל — אַ סימבאָל, **אַ שטעטעל — אַ געשריי: פשיטיק!**

אָבער פרוי דעפּ. פּריסטאָר איז מסתמא איבער־ ציינגט, אַז אַלעס, וואָס קומט דאָרטען פאָר, געשעהט אויף אַ הומאַניטאַרען אופן — דורך אַ פריהערדיגע בעטויבען און דאָס פערוהיגט זי שוין. אמת טאַקי, **פון בלויזען בעטויבען זענען ערמאָר־ דעט געוואָרען אומשולדיגע מענשען, עלטערן פון אכט אומגליקליכע יתו־ מים!**

הויכער סיים! פאַר צוויי יאָהר האָט מיניסטער בעק זיך אַקעגענגעשטעלט היטלערס פּרובען איינ־ צופיהרען אין דייטשען אויבערשלעזיען דעם שחיטה פערבאָט. אויך איצט וואָלט מיניסטער בעק אוודאי ליך געהאַט די אויפגאַבע צו אינטערווענירן וועגען דעם פאַרשלאַג מכח יודישער שחיטה. אָבער וואָס וואָלט מיניסטער בעק פון יאָהר 1934 געענטפערט **דעם מיניסטער בעק אינם יאָהר 1936 ? — ה' מיניסטער! אַזוי ווי האָסט אין יאָהר 1934 פער־ טיידיגט די יודישע רעכט אין אויבער־שלעזיען אויפן געגנער באָדען, אַזוי פערטיידיג אויך היינט, אין יאָהר 1936, די רעכט פון דער יודישער בע־ פעלקערונג אין פּוילען אויפן פּוילישען באָדען!**

כ'האָב געהערט אויף דער סיים־קאָמיסיע אַ פּאָרוואורף פון דער פּראָיעקט־געבערין, אַז אונ־ זערע צנינים האָבען געפינען אַ'אָפּקלאַנג אין אויסלאַנד. וואָס וואונדערט זיך אַזוי די פרוי דעפּוטאַטין ? דאָס וואָס

מ'דרייסט זיך אַרוים פון מיליאָנען יודישע הערצער, איז שוין נישט קיין געשריי! דאָס איז אַ קרעכץ פון וועהטאָג!

דער דאָזיגער קרעכץ דערגעהט צו אונזערע ברי־ דער אומעטום, וואו זיי געפינען זיך נאָר! דעם דאָזיגען קרעכץ וועט קיינער נישט דערשטיקען מיט קיין שום מיטעל און נישט אַפּשליסען מיט קיין שלאָס אויפ'ן מויל! (שטאַרקער טומעל צווי־ שען די דעפּוטאַטען).

געוועזן אַ צייט, ווען דער קרעכץ פון דער פּוילישער בעפעלקערונג האָט זיך געלאָזט הערען פון איין עק וועלט ביזן צווייטען: דעמאָלט האָבען נישט בלויז פּאָליאַקען אין אויסלאַנד מיטגעפיהלט דעם צער פון זייערע ברידער, וואָס ווערען גע־ פייניגט אין פּוילען. דעמאָלט האָט אַ געוויסער איידעלער פראַנצויז בעגריסט אין פּאַריז יענעם, וואָס איז געווען דער סימבאָל פון די דאָזיגע רדיפות (דעם צאַר אַלעקסאַנדער דעם צווייטען — רעד.) מיט די ווערטער — „וויוו לאַ פּאָלאָן, מע־ סיען" (זאָל לעבען פּוילען, הער!) — ווייל יעצט פרוי פּריסטאָר פערוועהרען אונזערע ברידער צו בעגריסען איהר פאַרשלאַג, וואָס איז אויך דער סימבאָל פון רדיפות. מיט די ווערטער: „וויוו ל'איזראַעל. מאַדאַם!" (זאָל לעבען דאָס יודישע פאָלק, מאַדאַם!) ?

איך חזר נאָכאַמאָל איבער: גע־ דענקט, מאַכט נישט פון וואַרשע קיין נירענבערג! טרויעריג וועט זיין דער מאָרגען פונם היינטיגען דייטשלאַנד און מיר אַלע שטרעבען דאָך צום גליק אויך פאַרן איבערמאָרגען פון היינטיגען פּוילען!

מיר האָבען יעצט אויף דער וואַג־שאָל צוויי וויכטיגע כחות: אַ פּראָיעקט. וואָס איז ענטשטאַנען אַלס פּועל־יוצא פון דער אַמביציע און קאַפּריז פון אַ מיליאָנערקע פון השפעות און קאָנטאַקטען — פון איין זייט און דעם כבוד און די אינטערעסען פון אַ פילמיליאָניגער און גרויסמאַכטיגער מלוכה — פון דער צווייטער זייט. אינם דאָזיגען געפעכט מוזען זיגען דער כבוד און די אינטערעסען פון דער מלוכה, טראָץ די, אָדער יענע בייזע גייסטער און געגען די, אָדער יענע השפעות!

כ'דערמאָן זיך וואָס'ער געלעכטער ס'האָבען אַרויסגערופען אויף דער קאָמיסיע די ווערטער פון דעפּ. זאַמערשטיין וועגען דער מיינונג פונם גרויסען פיזיאָלאָג פּראָפעסאָר רו בנוגע דער יודי־ שער שחיטה.

זלח משעטשאַק קאָריגירט משה רבנו, דעפּ. דודזינסקי לאַכט אויס דעם פּראָפּ. רו, די וואָוי־ טינאַ'ס זענען די אָדאָם סמיטס פון פּוילען — און מיר דאַרפען דורך אָפּשטימונג פּסק'ענען, ווער פון זיי ס'קען בעסער יודישע דינים, פיזיאָלאָגיע פון בהמות און פּאָליטישע עקאָנאָמיע !... (פּסדר'דיגע צווישענרופען).

הויכער סיים! מען האָט געוואָלט דערפיהרען דערצו, אַז אונזער אָפּשטימונג זאָל ווערען דער געגענשטאַנד פון אַנ'אַנעקדאָט, ווי דער בעריהמ־ טער אַנעקדאָט וועגען אייגעם פון די פּאַרלאַמענטען, וואו מ'האָט געוואָלט דורך אַנ'אָפּשטימונג ענט־ שיידען, צי ס'איז דאָ אַ גאָט אויף דער וועלט!...

אַנשטאָט זיך צו אינטערעסירען מיט ווירק־ ליכע און אמת'ע פּראָבלעמען, אַנשטאָט צו קאָנ־ צענטרירען די גאַנצע ענערגיע און קראַפט אויף ערנסטע און וויכטיגע פּראָבלעמען, שאַפט מען עפּעס נישט געשמאַקיגענע און נישט געפלויגענע בהמה'שע פּראָבלעמען און ריטועלע קאַרטעלען. אָבער דריי מיליאָן קאָנסומענטען — דאָס איז נישט קיין שפּי־ ליכעל און נישט קיין קלייניגקייט!

יאָ, די פאַרשלאַגגעבער ווילען זיך ראַטעווען דורכ'ן אַריינשטעלען די אויסבעסערונג, אַז כשר פלייש אויף עקספּאָרט מעג מען שחט'ן אָהן שום בעגרענצונגען. אָבער, מיינע הערען, צי איז דען דאָס נישט דער גרעסטער אונזין, אַז יודען אין אויסלאַנד וועלען געשעצט ווערען דורך דער פּוי־ לישער קאָנסטיטוציע און יודען אין פּוילען—נישט ?

דער בעזונגטער ווירטשאַפטליכער געדאַנק קען נישט פערטראַגען און פערדייען אַזעלכע משונעת'ן, וואָס זענען גורם קינסטליכע און אונזיניגע בעשט פענישען!

ריכטיג האָט געזאָגט וויצע פּרעמיער קוויאַט קאָווסקי אין זיין עקספּאָזע: „כל זמן מאַרשאַל פּיל סודסקי האָט געלעבט, איז יעדער מענשליכער עגאָ איזם געווען געהאַמעוועט און נישט געהאַט קיין מוט זיך צו בעווייזען אויף דער ליכטיגער שיין". יאָ, כל זמן ער האָט געלעבט, האָבען די אַלע זאַ כען, וואָס קומען יעצט פאָר, נישט געקענט האָבען קיין אָרט. יעצט אָבער הוליעט אַלץ און ווילדעוועט פון איין עק פּוילען ביז'ן צווייטען.

מיט אַ קנאַפּ יאָהר צוריק איז אינ'ם דאָזיגען הויכען סיים אָנגענומען געוואָרען די נייע קאָנ־ סטיטוציע, לויט די אָנווייזונגען און דעם ווילען פון מאַרשאַל פּילסודסקי. די דאָזיגע קאָנסטיטוציע, אויף וועלכער ער האָט געגעבען זיין לעצטע אונטער־ שריפט, טאָר קיינער נישט ברעכען און בעפלעקען!

ס'איז נישטאָ קיין אמת'ער אמת. ווי דער, אַז „צוזאַמען מיט'ן אוועקגעהן פונ'ם גרויסען אויטאָריטעט פונ'ם מאַרשאַל, איז דער איינציגער ווינקעל־שטיין פון דער נייער אָרדנונג — די קאָנ־ סטיטוציע!" — און די דאָזיגע קאָנסטיטוציע פער־ וועהרט צו שענדען די יודישע רעליגיע (פאַר'ן דאָזיגען אויסדרוק רופט דער מאַרשאַלעק דעם רעדנער צו אָרדנונג) און אונז צו פער'מיאוס'ן! זי פערוועהרט צו פערמשפּ'ן די מיליאָנען פּוילישע

יודען אויף מאַרשאַליקס לייכען! זי פערוועהרט אָנצוקלעבען אונז, יודען, פּוילישע בירגער, אַ געלע לאַט! זי פערוועהרט צו מאַכען פון אונז פּאַריער און צו פער'סמ'ען אונזער לעבען!

אין נאָמען פון דער פּוילישע קאָנסטיטוציע, אין נאָמען פון דעם פּוילישען עבר און עתיד, צווישענרוף: נאָך וואָס לויפען אַזוי ווייט? אין נאָ מען פון עהרליכקייט, אין נאָמען פון גערעכטיגקייט — בעט איך אָפּצוּוואַרפען דעם געזעץ־פּראָיעקט!

נישט דערויף האָט די יודישע בעפעלקערונג געוועהלט פּוילישע דעפּוטאַטען, וועלכע זאָלען זיי דריקען און שטיקען, רואינירען און צוברעכען!

כ'ווייס, מ'האָט דאָ אָנגעוואַנדען אַלץ, כדי צו אונטערדריקען די יודישע אמונה און די יודישע בעפעלקערונג. ס'דאַרף באמת געשעהען עפּעס אַ נס, כדי אָפּצוּווענדען פון אונז דעם פאַלשען בלבול (דער מאַרשאַלעק רופט דעם רעדנער דאָס צווייטע מאָל צו אָרדנונג) און דאָס צוגערייטע אומגליק.

זאָלען דערויבער היינט אַ ציטער טאָן אייערע הערצער, הערען דעפּוטאַטען, וואָס איהר האָט געשוואוירען טרייהייט דער פּוילישער קאָנסטי־ טוציע. איידער איהר וועט אויפהייבען אייערע הענד צום שטימען. און זאָל פערהייליגט ווערען דער פאַקט פון אָפּראַטעווען דעם כבוד פון פּוילישען סיים, כדי ס'זאָל קענען געזאָגט ווערען:

— דאָס געוויסען פון די פּוילישע דעפּוטאַטען האָט בעוויזען אַ נס !!!

* * *

עס האַלטען נאָך גיפטיגע אַנטיסעמיטישע רעדעס די דעפּוטאַטען פּריסטאָר, דעפּ. גלאָוואַצקי, דעפּ. מרוז און דער דעפּוטאַט גענעראַל זשעליגאָווסקי.

דאַן רעדט דער געוועזענער רעפערענט דעפּ. דודזינסקי, וועלכער פּאָלעמיזירט מיט מאַכאָווסקי.

זיינע „חכמה'דיגע" תורות פערענדיגט דעפּ. דודזינסקי מיט אַנ'אויסרוף:

— ווען איך זאָל זיין מיניסטער, וואָלטען יו־ דען ביי מיר נישט געדאַרפט מאַכען קיין אַנשטעל פון קרעכצען, נאָר זיי וואָלטען ווירקליך געקלאָגט.

דעפּ. מינצבערג שפּרינגט דערביי אויף פון אָרט: מיר האָבען שוין פיל גרעסערע תקיפים פון אייך איבערגעלעבט, און מיר וועלען אויך אייך איבערלעבען! — דער מאַרשאַלעק רופט דעפּ. מינצ־ בערג ער זאָל זיך בערוהיגען און נישט אַזוי שרייען

עס רעדען נאָך דעפּ. זאַמערשטיין און נאָכאַמאָל דעפּ. פּריסטאָר.

די אָפּשטימונג

דעפּ. מרוז פאָדערט אַ נאָמענטליכע אָפּשטימונג, אָבער די דאָזיגע פאָרדערונג ווערט אָפּגעוואָרפען. עס הויבט זיך אָן די אָפּשטימונג.

מאַרשאַלעק: ווער איז פאַר די רעגירונגס־פאַר־ שלאַגען ?

זעהר פיל דעפּוטאַטען בלייבען זיצען אויף די ערטער און דער מאַרשאַלעק ערקלערט, אַז דער רע־ זולטאַט פון דער אָפּשטימונג איז נישט קיין קלאָ־ רער. ער פעראָרדענט דעריבער אַנ'אָפּשטימונג דורך אַרויסגעהן פון די טירען. ערשט דעמאָלט בעקומט דער פאַרשלאַג פון דער רעגירונג נישט איינצופיה־ רען דעם 10 גראָשענדיגען שטייער אויף יעדען קילאָ פלייש 97 שטימען, געגען — 75 פון די עקסטרעמע אַנטיסעמיטען.

דער צווייטער פאַרשלאַג פון דער רעגירונג, אַז נאָר יענע שטעט, וואָס האָבען ווייניגער פון 3 פּראָ־ צענט יודען, האָבען רעכט אָפּצושאַפען ביי זיך די יודישע שחיטה, האָט בעקומען 84 שטימען. 77 דעפּוטאַטען האָבען געשטימט דערפאַר, אַז די שחיטה זאָל אָפּגעשאַפט ווערען אין אַלע שטעט, וואָס האָבען ביז 15 פּראָצענט. אין דער פראַגע האָט די רעגירונג אַלזאָ בעקומען קוים אַ מעהרהייט פון 7 שטימען.

איניגע צענדליג דעפּוטאַטען האָבען זיך בכלל אָפּגעהאַלטען.

דאָס איז דער ערשטער פאַל, ווען דער נייער סיים האָט זיך באמת צעטיילט אויף פערשידענע לאַגערן.

פאַר די רעגירונגס־פאַרשלאַגען האָבען געשטימט די אַלטע פּילסודטשיקעס, די פּריצים און אַ גרויסער טייל פּויערים ־ דעפּוטאַטען.

אויפ'ן פאַרשלאַג פון דעפּוטאַט דוך קומט באַלד פאַר די דריטע לעזונג פון געזעץ און דאָס געזעץ ווערט ענדגילטיג אָנגענומען.

איצט געהט דער ענין אַריבער אין סענאַט.

כדאי צו בעמערקען, אַז בעת דער אָפּשטימונג איבער דיאויסבעסערונגען פון דער קאָמיסיע, האָ־ בען די צוויי לאָדזשער דעפּוטאַטען בודזינסקי, און ווימיסלאָווסקי און דער קאַלישער דעפּוטאַט קאַרט־ ניצקי, וועלכע זענען געוועהלט געוואָרען מיט יודישע שטימען, געשטימט פאַר די אויסבעסערונגען.

דעפּ. מינצבערג, וועלכער האָט דאָס בעמערקט, האָט אויף זייער אַדרעס אויסגערופען:

טפוי, שעמט אייך! ווען איהר האָט יודישע שטי־ מען געדאַרפט, זענט איהר צו אונז געקומען זיך בעטען און אַזוי צאָהלט איהר אָפּ אייער עהרען־חוב לגבי די וועהלער ?

קלאַנג־קינאָ־טעאַטער

ZACHĘTA

זגערזשער 26.

היינט און פאָלג. טעג!
גרויסער דאָפּעלטער שלאַגער־פּראָגראַם:

— I —

„אימיטאַציע פון לעבען"

אין די הויפּט־ראָלען:
CLAUDETTE COLBERT
WARREN WILLIAM
BABY JANE אין די 3־יעהריגע

— II —

אַ העררליכע דראַמע
קאָנראַד ווײַדט

אָנהויב 4 נאָכמ. שבת און זונטאָג 12 בייטאָג.

M. ULRICHS אונטער דער לייטונג פון בעקאנטן צוקערביק

טראוגוטא 6 אין בנין פון „Hotel Savoy"

עמפעהלט אלע ארט קאנדיטאריי-אויסארבייטונגען. — ביי דער צוקערניע א זאל מיט נייע בילארדן וי אויך אנ. בעזעלשאפטליכע שפילן. א שעה בילארד שפילן 1.50

„CAFE CLUB" • ערעפענונג • היינט פון דער קאוויארניע און צוקערניע

KONSUM „PRZY WIDZEWSKIEJ MANUFAKTURZE" S.A.

מיר ערלעדיגן דאס ארויסשיקן פעקלעך קיין סאוויעט-רוסלאנד אויפן יסוד פון א ספעציעלן אפמאך מיט דער פארשטייערשאפט פון ז.ס.ר.ר. אינפארמאציעס אויפן ארט.

ראקיטשאנער 54. צופאהר מיט די טראמוואיען 10 און ...

א בילינע וואך פון וואל-שטאפן זאקען און שיך צו רעוואלוציאנס-נידריגע פרייזן!

גרויסער ריהרענדער פילם פון ריכארד באלעסלאווסקי א. נ.

היינט און פאלג. טעג! ‏„דער פערגעסענער מענטש"

Wallace Beery i Jack Cooper אין די הויפטראלן:

אויסערן פראגראם: קלאנג-צוגאבען און P. A. T. אקטואליטעטן

אנהויב אין געוו. טעג 4.30 נאכמיטאג. שבת און זונטאג — 12 א זייגער בייטאג

קלאנג-קינא CAPITOL זאוואדזקא 16

פריוואטע רעטונגס-פאגאטאוויע פלאץ וואלנאשטשי 10

טעל. 2222-6

אין טעטיג טאג און נאכט, אויך זונטאג און יום-טוב. ערצטליכע הילף אין אלע ספעציאליטעטן.

שיי טלעך ביי קערש סקווערא 51 מיט פאריזער שרינדן! און פערטיגע שייטלען

היינט און פאלגענדע טעג! דער פאפולערסטער פילם פון 1936

„Dawid Copperfield"

לויט דער אונשטערבליכער ערצעהלונג פון DICKENS און מיט דעם נייעם שטערן FRED BARTHOLOMEW און מיט 65 שטערנס אין איין פילם. — אנהויב אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת און זונטאג 12 בייטאג.

קלאנג-קינא-טעאטער „SZTURA" קאפערניקא 16, טעל. 140-72.

הערליכע אנאנסען

1 זלאטי אנאנאס ביז 15 ווערטער 1 זלאטי

איבערציהונגען קיין ארץ-ישראל און עקספעדיציעס נאך

אין געזאמעלטע וואגאנען ערלעדיגט שנעל און פינקטליך צו מעסיגע פרייזן

„POLSKI LLOYD" Sp. Akc. oddział w Łodzi Narutowicza 13 tel. centrala: 250-15.

פערטרעטונג: Palestine Shipping Co. Ltd. Palestine and Egypt Lloyd Ltd.

MOTORY elektr.

...AZYJNE używane i nowe po cenach najniższych Przełączniki gwiazda-trójkąt i rozruszniki własnego wyrobu WARSZTATY REPERACYJNE, ...wijanie maszyn. Instalacje elektr. Reklamy neonowe.

...ż. J. Reicher i S-ka, Łódź ...udniowa 28, tel. 21-000.

א פאהיגער אינטעליגענטער יונגער מאן, געוו. בוכהאלטער-קארעספאנדענט אויף דער פראווינץ, קען פערפעקט ... ניש, אויך רוסיש, דייטש, יידיש, ... גוטע רעפערענצן, זוכט בעשעפטיגונג ביי וואס עס זאל נישט זיין ביי איינ... סיווער ארבייט. 100 זל. מאנאטליך ... עווענטועל אויף שטונדן בוכהאלטעריי שפאט ביליג, אדער אלס אגענט ... אינקאסענט געגען פראוויזיע.

Żeromskiego 40, m. 11.

בעלעגענהייטליך ביליג צו פאר... פען אן אומלויפ-מאשין א 13-ער ... ברייט פירמע „סטאל". צו ערפ... זאוואדזקא 38, ה. 21.

א גוטער פאכמאן אין סאמעטס-בראנזשע נייע און אלטע און גוטער סארטיר... אויך גוטער מאניפולאנט ביי ש... שטרייכגארן און וויגאניע זוכט א ... מיט עטליכע טויזנד זל. עווענטועל ... פאסטען. פאדערונגען מינימאלע, ... רעפערענצן. אפפערטן אין אדמ. ... „מ א נ י פ ו ל א נ ט".

מיטוואך דעם 18 ד. מ. איז ... לוירן געווארן א בלאק-נאטעס ... פערשידענע נאטאטקעס. דער ע... זיינדער ווערט געבעטן געבען ב... זיך צו ווענדן בזשעזשינער 18 ... קאלאניאל-געוועלב.

Zagubiony weksel na Zł. 50.— ...ny dnia 15 maja 1936 r. wystawca Zylberger. Bochnia, ul. Krótka 315, ...ecenie M. Zyłberger. Weksel po... ...y unieważniam. Sz. Lerer.

Zagubiony został dowód zastaw... ...a z lombardu w Łodzi, Zochod... ...31 za № 246178 Kwit powyższy ...ważnia się.

געלעגענהייטליכער פערקויף פון מעבל קאמפלעטן און איינצעל צו זעהר ... פרייזן. אויך ווערט געקויפט מעבל ... נעס, פארצעלאן א. ד. גל. אנדזשעיא 7 ... אין קעלער

רייזעס אויף די לעוואנטינער ... גאראנטי אויף צו בעקומען וויזעס, ... זאציע אין פאלעסטינא. אינפארמאציעס ... פרענקעל, פאסט-קעסטעל 535, ווארשא

אכטונג! ווער ס'וויל האבן ... גאנצע היטען אויך Hückel ... פאסאנען, יודישע בעסערע היטלען ... כענע און סאמעטענע, אלע שילער-קע... היטלען נור אין דער בעוואוסטער ... „שערלאנס", פיעטריקאווער 10. קומט איבערצייגט אייך! שבת איז מיין געשלאסן.

לאקאלען

א לאקאל צו פערדינגען געאייגנעט אויף א פראצאווניע, לאגער א. ז. וו. זעהר ביליג! צו ערפאהרען זשכאדניא 51, גאלדשטיין.

אפצוגעבען א געוועלב אין א גוטען פונקט אויף ליטווישע און מאשין-מצות צו פערקויפען. ערקונדיגען זשכאדניא רוג אגראדאווא, געוועלב-טיר נ׳ 35 אין פאפיר-געוועלב.

אנ'ארט צו שלאפען פאר א יונגען מאן ביי אנ'אינטעליגענטע פאמיליע. ערפאהרען פאמארסקא 22, וו. 25.

שוין צו פערדינגען א גרויס, שעהן צימער, זוניג מיט א באלקאן און 2 פענסטער אין די גאס ארײן — זיך צו ערקונדיגען ביי פרענקעל בזשעזשינער 4, פראנט.

ספעציעל פאר סוחרים! מאדערן איינגעריכטע, בעקוועהם א נאכטלעגער 1,25 זל. א צימער 1,50 זל. קילינסקעגא 41, אין הויף.

Oddam słoneczny pokój z nieskrępującem wejściem dla pojedyńczej osoby. Piotrkowska 111, I piętro, m. 9. Tel. 193-64.

א זוניג מעבלירט צימער מיט בעלייכטונג פאר 1 אדער 2 קאוואלערען אדער פריילינס, 1. שט., א בעזונדערער איינגאנג. פריימעסיג פון דעם 1. אפריל צו פערמיטען 11 Listopada 42, m. 8a

פערשידענעס

פראקטישע אויסבילדונג, טעארעטישע ערפאהרונג קען בעקומען א בעגרעניצטע צאהל אינטעליגענטע הערען אין עלטער פון 25 ביז 40 יאהר אין ניי-איינגעפיהרטע אפטיילונג פון פאפולערע פערזיכערונגען און פון גרויסע פערדינסט-מעגליכקייטען. די אויסדערוועהלטע קאנדידאטען וועלען בעקומען בעת זייער אויסבילדונג פערזענליכע אנמעלדונגען.

„Assicurdzioni Generali" Narutowicza 6

מאנטאג דעם 23-טען ד. ח. אין די שעה'ן פון 2—9 נאכמ.

איבערצוגעבען אנ'איינגעפיהרטע פארמעריי מיט קונדשאפט אין צענטרום שטאט. בזשעזשינער 4, פרענקעל.

כ'זוך א שותף מיט 3000 זל. צו אנ'איינגעארדענטע פאבריק. אפפערטן אונטער „קאס-ארטיקעל" אין אדמיניסטראציע.

א פעהיגע פערקויפערין אין א מלעטשארניע ווערט געזוכט. צו מעלדען זיך פילסודסקעגא 39, ביי קופערמאן.

כשר דער בעוואוסטער כשר

כשר'ער פענסיאנאט „ELIDA" אין פאדעמביע, ווילא „גראנד" Tuszyn 2. טעל.

נעהמט שוין אן אויף פסח געסט און עמפפעהלט שעהנע, זוניגע צימערען מיט עלעקטריש ליכט, צענטראל-בעהייצונג, קאנאליזאציע, פליסענד וואסער, באדע-צימער, ראדיא, טעלעפאן אויפן ארט — פערשיד. פערוויילונגס-פלעצער מיט אכטונג אינה.: ש. לובינסקי

וויכטיג נייעס

פאר לאנג-געקליידעטע בעפעלקערונג! איהר דארפט שוין נישט טראגען קיין טענדייט-מלבושים דען איך דער געוועזענער געשעפטס-אנפיהרער פון דער בעוואוסטער פירמע ה. מענדראווסקי האב צוליב זיין אפרייזע נאך ארץ-ישראל ערעפענט א געשעפט פון

יודישע לאנגע מלבושים

מיט גוטע בעשטעלטע ארבייט און גארענטירטע צופרידענהייט אויך פאר נישט טייערע פרייזען ווי טענדייטער איך בעזיץ שטענדיג אויף לאגער אלערליי יודישע מלבושים אויך גאנצע אויסשטייער פאר חתנים. — אויף פערלאנג ווערט אויסגעפערטיגט און פערליוף פון 24 שעה. געדענקט די אדרעס

א. ווארטסקי און י. זיסהאלץ

פולנאצנא 5 אין הויף. סאלידע בעדינונג

חילטיג פאר עלעגאנט געקליידעטע! אין מיין געשעפט ווערט אויסגעפערטיגט מלבושים לויט די נייעסטע פאסאנען.

וויכטיג פאר לאדז און פראווינץ! קאמיסיאנס-לאגער פון פערשידענע מאדערנע

מעבעל

נייע און גענוצטע, ווי אויך היגיענישע מאטראצן, שלאפבענק, קאזעטקעס, מאטראצן אין דער פיינסטער אויספיהרונג, בעקומט איהר צו די ביליגסטע פרייזען נור ביי

א. ווייצמאן,

שענקיעוויטשא 6, טעל. 191-00.

בעמ.: איך קויף אויך פערשידענע גענוצטע מעבעל, דיוואנען, ניי-מאשינען, שרייב-מאשינען, פעלצען א.ז.וו.

Dr. I. SILBERSTROM Kilińskiego 127

ספעציאל-ארצט פאר הויט, וענערישע און געשלעכטס-קראנקהייטען קווארץ-לאמפ, — ראדיקאלע בעזייטיגונג פון איבריגע האר.

נעמט אן פון 4—8 אוונד.

Dr. med. Z. DATYNER

אוראלאג

ספעצ. פאר נירען בלאז און אורין-קראנק.

ZACHODNIA 59a. tel. 148-95

נעמט אן פון 9-11 און פון 6-8 אוונט.

רעטשניצע

פאר וועבערייש-קראנקע מענער · שוועכע און הויט-קראנקהייטען פון דאקטוירים ספעציאליסטען

פיעטריקאווער 45

טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אוונט. פרויען און קינדער נעמט אן א פרויען-דאקטאר פון 11-1 און פון 5-7 אוונט. א בעראטונג 3 זל.

OGŁOSZENIE.

Zarząd Miejski w Łodzi ogłasza przetarg nieograniczony na dostawę 8.000 m. sz. piasku.

Warunki ogólne, wzór oferty i umowy otrzymać można w Wydziale Technicznym, Plac Wolności 14, pokój Nr. 34, w referacie gospodarczym Oddziału Drogowego w godzinach od 11,30 do 13-ej.

Oferty z oznaczeniem ceny jednostkowej oferowanego materjału składać należy w Wydziale Technicznym, pokój № 44, do dnia 26 marca 1936 roku do godz. 12-ej, w kopertach podwójnych, zamkniętych i zalakowanych z napisem: „Oferta do przetargu na dostawę piasku".

Koperta zewnętrzna winna zawierać dowód złożenia wadjum do depozytu Zarządu Miejskiego oraz drugą kopertę, zawierającą ofertę, podpisane warunki ogólne i wzór umowy.

Wadjum w wysokości 3% od oferowanej sumy może być złożone w gotówce lub wartościach, wymienionych w warunkach ogólnych przetargu.

Oferty mogą być składane tylko na całość dostawy, t.j. na 8.000 m. sz.

Otwarcie ofert nastąpi dnia 26 marca 1936 r. o g. 12.15 w pokoju № 29.

Zarząd Miejski zastrzega sobie prawo wyboru oferenta, prawo powierzenia tylko częściowej dostawy, jak również prawo odrzucenia wszystkich ofert.

Oferty, nieodpowiadające warunkom przetargu lub złożone po terminie, rozpatrywane nie będą.

Zaznacza się, że na kopercie zewnętrznej nie może być ujawnione nazwisko oferenta.

Łódź, dnia 23 marca 1936 r.

ZARZĄD MIEJSKI w ŁODZI.

Dr. W. Łagunowski specjalista chorób wenerycznych, seksualnych i skórnych (Gabinet Roentgeno- i światło-leczniczy) PIOTRKOWSKA 70 tel. 181-83

Przyjmuje: od 8.30 do 10.30 rano, od 1-ej do 2.30 pp. i od 6 do 8.30 wiecz. w niedzielę i święta od 10—1.

ד"ר העללער

ספעצ. פאר הויט און וענערישע קראנקהייטען און מענער - שוועכע

8 טראוגוטא 8, טעל. 179-89

נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אוונט, זונטאג פון 10—2 מיטאג.

פאר פרויען — א ספעציעלער ווארטע-זאל פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פרייזען

Dr. med. Niewiażski

ספעציאליסט פאר טריפער, סיפילים און הויט - קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון מענער - שוועכע

אבדזשעיא 5, טעל. 159-40

פראנט, 1טער שטאק

נעהמט אן פון 8-11 און פון 5-9 אוונט זונטאג און יום טוב פון 9-1 נאכמיטאג. ספעציעלער ווארטע - זאל פאר פרויען

Lekarz Dentysta Jakób Botwinik

וועלכער האט געארבייט אין דער קראנקען-קאסע 12 יאהר ספעציעל אויף ציין-ציהען און האט אנ'אייגענע לאבאראטאריום פון קינסטליכע ציין, נעמט אן טעגליך פון 10 ביז 8 נאכמ. אין דער לעטשניצע „פאמאץ" רוג זגערזשער און לימאנאווסקיעגא 1, טעל. 101-29 און פון 4—11 אוונער אויף נארוטאוויטשא 13 צוגענגליכע פרייזען. פאר ארבייטסלאזע הנחה.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i drukiem „Najer Folksblat". Piotrkowska 2[illegible]